
RIVM rapport 260854005/2004

**Risicofactoren En GezondheidsEvaluatie Nederlandse
Bevolking, Een Onderzoek Op GGD'en**

Vier jaar Regenboogproject, resultaten op GGD niveau.

AL Viet¹, HT Kroesbergen², AP Verhoeff³
JC Seidell⁴, F Otten⁵, H van Veldhuizen⁶

Inclusief erratum d.d. 12 mei 2004 (zie laatste pagina)

Dit onderzoek werd verricht door het RIVM, het CBS en GGD Nederland, op verzoek van het ministerie van VWS, in het kader van project 260854, Regenboogproject.

Postadres:

RIVM, Postbus 1, 3720 BA Bilthoven, telefoon: 030 - 274 91 11; fax: 030 - 274 29 71

¹ RIVM/PZO, Postbus 1, 3720 BA Bilthoven

² GGD West Brabant, Dillehof 3, 4907 BG Oosterhout

³ GG&GD Amsterdam, Postbus 2200, 1000 CE Amsterdam

⁴ VU, De Boelelaan 1085, 1081 HV Amsterdam

⁵ CBS, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen

⁶ GGD Nederland, Postbus 85300, 3508 AH Utrecht

Abstract

Risk Factors and Health in the Netherlands: a survey on Municipal Health Services

The main aim of this survey was to monitor risk factors or determinants of chronic and infectious disease among the general population. Also studied were the differences in the many background and health-related variables between participants interviewed at home and those taking the physical examination. Random sampling by Statistics Netherlands (CBS) led to home interviews by trained interviewers of individuals from age 0 and above willing to cooperate in the survey. The interview incorporated items related to aspects of health status and the use of medicines/medical devices. Questions on lifestyle factors (smoking, drinking) and vaccination were included. At the end of the interview, participants were asked for permission to be approached for an additional health examination. Participants older than 12 years were asked to visit the nearest community or municipal health service (GGD). The project started in 1998 and finished in December 2001. In 2001, 38 of the 40 Municipal Health Centres participated in the study. In the 1998-2001 period, 19,544 participants were interviewed, with 28% of these undergoing a physical examination at the health centre.

This report presents the results per Municipal Health Centre region for many health aspects, e.g. medical consumption, endogenous factors, smoking, alcohol use, chronic diseases and physical limitations, ascertained via interviews and the physical health examination.

Smoking

Of the total population, 37% of the men and 31% of the women are smokers. The highest prevalence of men smokers is found in Limburg (45%) and the lowest in Amstelland de Meerlanden GGD (29%). For women, the highest prevalence is found in the Zuid Oost Brabant region (38%) and the lowest in Midden Holland (20%).

Alcohol use

Men drink more alcohol (87%) than women (75%). The highest percentage of male drinkers can be found in the Kop van Noord Holland and Midden Nederland regions. Alcohol use in women is the highest in the Gooi and Vechtstreek regions.

Quetelet Index

Prevalence of overweight was almost the same for both sexes: 11% for men and 8% for women. Prevalence of overweight in men is high in the regions of Twente and Utrecht, while the highest prevalence in women is found in the regions of Twente, Hulpverleningsdienst Midden Gelderland and the GGD Zuid Hollandse Eilanden.

Inhoud

Samenvatting	5
1. Inleiding	7
2. Hoe kwam het Regenboogproject tot stand?	9
3. Opzet van het Regenboogproject	11
3.1 <i>Werving van de deelnemers</i>	11
3.2 <i>POLS-module ‘Gezondheid en Arbeid’</i>	11
3.3 <i>Doorsturen van persoonsgegevens</i>	12
3.4 <i>Lichamelijk onderzoek op de GGD</i>	12
3.5 <i>Verwerking van gegevens van lichamelijk onderzoek</i>	13
4. Resultaten	15
4.1 <i>Respons</i>	16
4.2 <i>Algemene - en Sociaal Economische Variabelen</i>	16
4.3 <i>Geslacht</i>	16
4.4 <i>Burgerlijke staat</i>	17
4.5 <i>Stedelijkheid van de gemeenten</i>	18
4.6 <i>Opleiding en aantal uren betaald werk</i>	18
4.7 <i>Algemene Gezondheid</i>	19
4.8 <i>BRAVO factoren</i>	21
4.8.1 <i>Bewegen</i>	21
4.8.2 <i>Roken</i>	21
4.8.3 <i>Alcohol</i>	22
4.9 <i>Endogene factoren</i>	23
4.9.1 <i>Quetelet Index</i>	23
4.9.2 <i>Hypertensie</i>	25
4.9.3 <i>Hypercholesterolemie</i>	26
4.9.4 <i>Glucosegehalte</i>	26
4.10 <i>Medische consumptie</i>	27
4.10.1 <i>Bezoek aan huisarts, specialist, tandarts, ziekenhuis</i>	27
4.10.2 <i>Medicijngebruik</i>	30
4.10.3 <i>Tweedelijns gezondheidszorg</i>	31
4.11 <i>ADL en gewrichtsfunctietest</i>	33
4.12 <i>Chronische aandoeningen</i>	35
4.13 <i>Lichamelijke beperkingen en klachten</i>	37
5. Slotbeschouwing	39

<i>5.1 Evaluatie Regenboogproject</i>	39
<i>5.2 Monitoren endogene factoren</i>	40
Literatuur	41
Bijlage 1 Steekproefkader	42
Bijlage 2 Overzicht van deelnemende GGD'en 1998-2001	43
Bijlage 3 Schema CBS en RIVM	44
Bijlage 4 Tabellen met resultaten	45

Samenvatting

Het Regenboogproject (**R**isicofactoren **E**n **G**ezondheids**E**valuatie **N**ederlandse **B**evolking, een **O**nderzoek **O**p **G**GD'en) is een monitoringsonderzoek. Het doel van het onderzoek is een beeld te krijgen van de gezondheidssituatie van de Nederlandse bevolking op het gebied van chronische en infectieziekten. Het wordt uitgevoerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en de Gemeenschappelijke Gezondheidsdiensten (GGD'en).

Het Regenboogproject is gestart in mei 1998 met 5 deelnemende GGD'en. Dit aantal steeg gedurende dat jaar tot 39 in november (van de 50 GGD'en destijds in Nederland).

In 2001 participeerden 38 van de 40 GGD'en binnen het Regenboogproject. De presentatie van de resultaten vindt plaats op basis van de GGD-regio's zoals deze in 2003 zijn vastgesteld.

Het Regenboogproject bestaat uit twee gedeelten: het afnemen van de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' (POLS-GEZO) door het CBS, gevolgd door het lichamelijk onderzoek op de GGD.

In de periode 1998-2001 werd in totaal aan 19544 POLS-GEZO-respondenten (49% mannen en 51% vrouwen) van 12 jaar en ouder, woonachtig in de deelnemende GGD-regio's, gevraagd of zij wilden meewerken aan het Regenboogproject. Uiteindelijk hebben 5441 respondenten een lichamelijk onderzoek ondergaan op de GGD (50% mannen en 50% vrouwen). De gegevens zijn per GGD-regio gepresenteerd voor mannen en vrouwen en gestandaardiseerd naar de leeftijdsopbouw van de Nederlandse bevolking in 2000.

Ervaren gezondheid

Het percentage mannen dat zich zeer goed voelt is hoger dan bij vrouwen (25% versus 20%). Mannen in Zuid Holland Noord voelen zich het meest gezond (34%). Het percentage mannen dat zich slecht voelt is het hoogst in de regio Utrecht (5%). In de regio GGD Amstelland de Meerlanden voelen vrouwen zich het meest gezond (27%). Het percentage vrouwen dat zich slecht voelt is het hoogst in de regio Amsterdam (6%)

Roken

In de onderzoekspopulatie rookt 37% van de mannen en 31% van de vrouwen. Het percentage rokende mannen is in de regio GGD Amstelland de Meerlanden het laagst (29%) en het hoogst in Limburg (45%). Het percentage rokende vrouwen is het laagst in de regio Midden Holland (20%) en het hoogst in de GGD-regio Zuid Oost Brabant (38%).

Alcoholgebruik

Alcoholgebruik is onder mannen hoger (87%) dan onder vrouwen (75%). In de regio GGD Kop van Noord Holland en Midden Nederland is het alcoholgebruik bij mannen het hoogst. Alcoholgebruik bij vrouwen is het hoogst in de regio Gooi en Vechtstreek.

Quetelet Index

Het percentage mannen met overgewicht is hoger op basis van gemeten gegevens dan gerapporteerde gegevens (11% versus 8%). Het percentage mannen met ernstig overgewicht ($QI > 30 \text{ kg/m}^2$, op basis van metingen) is hoger dan het landelijk gemiddelde in de regio's Twente en Utrecht. Bij de vrouwen is het percentage met ernstig overgewicht hoger in de

regio Twente, Hulpverleningsdienst Midden Gelderland en de GGD Zuid Hollandse Eilanden dan het landelijk gemiddelde.

Hypertensie.

In de onderzoekspopulatie heeft 39% van de mannen hypertensie en 31% van de vrouwen. Hoge bloeddruk bij de mannen komt met name voor in de regio GGD Kop van Noord-Holland, Zuid Holland Noord en Zuid Holland Zuid. Hoge bloeddruk bij de vrouwen komt met name voor in Groningen, Overijssel, regio Stedendriehoek en GGD-regio Achterhoek.

Medische consumptie

Vrouwen hebben vaker contact met de huisarts en een specialist dan mannen. Met name de vrouwen in de regio Gooi en Vechtstreek hebben het meeste contact met de huisarts (89%). Gemiddeld gaat 80% van de onderzoekspopulatie regelmatig naar de tandarts.

Medicijngebruik

Circa 30% van de mannen heeft in de afgelopen 14 dagen zowel medicijnen op recept gebruikt als medicijnen die zonder recept zijn aangeschaft. Gemiddeld heeft 42% van de vrouwen in de afgelopen 14 dagen medicijnen gebruikt (zowel met als zonder een recept).

Slotbeschouwing

Voor analyses op landelijk niveau zijn de gegevens goed bruikbaar en is de onderzoeksgroep representatief voor de Nederlandse bevolking. Indien de gegevens worden opgesplitst naar GGD-regio kan het onderzochte aantal deelnemers te klein zijn om uitspraken te kunnen doen. Dit geldt met name voor de GGD'en die gedurende de periode 1998-2001 zijn ingestroomd.

1. Inleiding

Het Regenboogproject (**R**isicofactoren **E**n **G**ezondheids**E**valuatie **N**ederlandse **B**evolking, een **O**nderzoek **O**p **G**GD'en) is een monitoringsonderzoek naar de gezondheid van de algemene Nederlandse bevolking. Het doel van het onderzoek is een beeld te krijgen van de gezondheidssituatie van de Nederlandse bevolking op het gebied van chronische en infectieziekten. Het is uitgevoerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en de Gemeentelijke Gezondheidsdiensten (GGD'en).

Het CBS, RIVM en GGD'en in Nederland voerden in de periode 1998-2001 het Regenboogproject uit. Jaarlijks verscheen er een jaarverslag met daarin de resultaten op landelijk niveau aangezien op regionaal niveau de aantallen deelnemers aan het onderzoek te klein zouden zijn. Na 4 jaar kunnen de resultaten gepresenteerd worden op regionaal niveau. In overleg met een aantal GGD'en is een overzicht gemaakt van de vragen en metingen waarvan de resultaten gepresenteerd zullen worden in dit rapport.

Hoofdstuk 2 beschrijft de totstandkoming van het Regenboogproject. Vervolgens vindt in hoofdstuk 3 de beschrijving van de opzet van het project plaats. In hoofdstuk 4 worden de resultaten gepresenteerd van de diverse vragen uit de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' en metingen uitgevoerd op de GGD. Alle tabellen met de gegevens staan in de bijlage van dit rapport. Tot slot vindt er een korte beschouwing plaats van de gegevens en het project.

2. Hoe kwam het Regenboogproject tot stand?

Gegevens over de gezondheidssituatie van de Nederlandse bevolking worden door verschillende instanties verzameld. Zowel het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) als de Gemeentelijke Gezondheidsdiensten (GGD'en) voeren onderzoek hiernaar uit.

Het CBS heeft een lange traditie op het gebied van onderzoek dat landelijk representatief is en onder andere gegevens over gezondheid en zorggebruik bevat. Het is echter voornamelijk gebaseerd op zelfrapportage.

Het RIVM heeft ervaring met het uitvoeren van grootschalige onderzoeken naar gezondheid, waarbij de deelnemers ook lichamelijk onderzocht worden. Dit lichamelijk onderzoek wordt uitgevoerd op GGD'en, die rechtstreeks in contact staan met de regionale bevolking. Tot nu toe kenden deze projecten echter geen landelijke dekking (b.v. het MORGEN¹ - en PIENTER² -project).

GGD'en voeren epidemiologisch onderzoek uit dat ten grondslag ligt aan het beleid ten aanzien van de collectief gerichte preventieve zorg. Tevens dragen zij bij aan de onderbouwing van beleid met betrekking tot gezondheidszorg in het algemeen en lokale volksgezondheid in het bijzonder.

Om de krachten van deze instellingen te bundelen is in 1996 op voorzet van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) een samenwerkingsproject ontstaan: het Regenboogproject (**R**isicofactoren **E**n **G**ezondheids**E**valuatie **N**ederlandse **B**evolking, een **O**nderzoek **O**p **G**GD'en).

Het doel van het Regenboogproject is een beeld te krijgen van de gezondheidssituatie van de Nederlandse bevolking op het gebied van chronische- en infectieziekten door het bestaande onderzoek beter op elkaar af te stemmen en door de sterke punten van elk van de deelnemende organisaties beter te benutten. Het project is uniek te noemen, omdat er voor het eerst in Nederland op het gebied van monitoren van de volksgezondheid een dergelijk grootschalig samenwerkingsproject plaatsvindt.

Als voorbereiding op het Regenboogproject is in 1996 een pilotstudie uitgevoerd om te kijken naar de haalbaarheid van een dergelijk groot samenwerkingsproject en naar de logistieke consequenties³. Het bleek dat het zeer wel mogelijk was een dergelijk complex onderzoek op te zetten. Het Regenboogproject is gestart in mei 1998 met 5 deelnemende GGD'en. Dit aantal steeg gedurende dat jaar tot 39 in november (van de 50 GGD'en destijds in Nederland). In 2001 participeerden 38 van de 40 GGD'en¹ binnen het Regenboogproject. In het voorjaar van 2001 heeft er een evaluatie plaats gevonden van het gehele project. Omdat de voordelen van de gezamenlijke opzet kleiner bleken te zijn dan de nadelen is besloten om het project in samenwerking met het CBS te beëindigen per 1 januari 2002. Tussen het RIVM en de GGD'en is een belangrijke infrastructuur ontstaan die behouden dient te worden.

¹ In 1999 en 2000 zijn een aantal GGD'en gefuseerd waarbij het totaal aantal GGD'en op 40 komt.

3. Opzet van het Regenboogproject

Het Regenboogproject bestaat uit twee gedeelten: het afnemen van de POLS-module ‘Gezondheid en Arbeid’ door het CBS gevolgd door het lichamelijk onderzoek op de GGD. De enquête bestaat uit een basisvragenlijst in combinatie met de POLS-module ‘Gezondheid en Arbeid’. De POLS-module ‘Gezondheid en Arbeid’ wordt ook wel Health Interview Survey (HIS) genoemd. Het lichamelijk onderzoek op de GGD wordt ook wel Health Examination Survey (HES) genoemd.

Het RIVM zorgt voor de koppeling tussen het HIS- en HES-onderzoek door:

- ◆ persoonsgegevens ontvangen van het CBS naar de GGD en te sturen,
- ◆ gegevens van het lichamelijk onderzoek te verwerken.

3.1 Werving van de deelnemers

Het CBS trekt jaarlijks een zogenaamde tweetrapssteekproef⁴. Hierbij wordt eerst een steekproef getrokken van gemeenten en daarna van personen woonachtig in die gemeenten.

Uitgesloten van trekking zijn:

- ◆ personen woonachtig op adressen die reeds voor dezelfde steekproef getrokken zijn in de afgelopen 2 jaar,
- ◆ personen woonachtig op adressen die in het lopende of voorafgaande jaar reeds door het CBS benaderd werden,
- ◆ personen woonachtig op adressen die duiden op een instelling (gevangenis, verpleeghuis, zwakzinnigeninrichting en dergelijke).

Tevens komen alleen Nederlands sprekende deelnemers in aanmerking voor de POLS-module ‘Gezondheid en Arbeid’. De personen in de steekproef krijgen een brief waarin het bezoek van de interviewer wordt aangekondigd. Tevens wordt er een uitleg gegeven over de aard van het onderzoek. Enkele dagen later komt de interviewer bij de persoon thuis. Indien de deelnemer geen bezwaar heeft, wordt de POLS-module ‘Gezondheid en Arbeid’ afgenomen.

3.2 POLS-module ‘Gezondheid en Arbeid’

Het CBS is in januari 1997 gestart met POLS (Permanent Onderzoek LeefSituatie). In POLS zijn de vroegere afzonderlijk gehouden enquêtes rondom verschillende onderwerpen van de leefsituatie samengevoegd tot een nieuw geïntegreerd systeem van leefsituatie-onderzoeken. De opbouw van POLS kent 3 schillen (zie bijlage 1):

1. Schil 1 omvat de gecoördineerde CBS vragen naar de demografische en sociaal-economische kenmerken voor de gehele POLS-steekproef. In het beginsel heeft de steekproef betrekking op personen verblijvende in een particulier huishouden van 0 jaar en ouder. De demografische kenmerken betreffen leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, samenstelling huishouden, nationaliteit / herkomst en woongemeente. De sociaal-economische kenmerken betreffen opleiding, besteedbaar huishoudinkomen en sociaal-

economische positie (onder meer beroep en bedrijfsklasse). Deze kenmerken vormen een vast onderdeel van POLS.

2. Schil 2 bevat voor de gehele steekproef de kernindicatoren van de verschillende leefsituatie onderwerpen. De kernindicatoren hebben betrekking op onder meer de onderwerpen wonen, gezondheid, kwaliteit van de arbeid, politieke betrokkenheid, tijdsbesteding, onveiligheid en slachtofferschap van criminaliteit.
3. Deze schil bevat de diverse onderwerpgerichte modules. De jaarlijkse vaste kern van schil 3 wordt gevormd door de modules gezondheid en arbeidsomstandigheden, recht / leefsituatie en wonen.

De POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' is een 'face-to-face' interview. Hierbij voert de interviewer de antwoorden van de deelnemers direct in, in een draagbare computer. Na het interview krijgt de deelnemer een schriftelijke vragenlijst die hij/zij na afloop thuis invult en vervolgens naar het CBS stuurt.

Als de deelnemer 12 jaar of ouder is en in een, aan Regenboog, deelnemende GGD-regio woont (zie bijlage 2), vraagt de CBS-interviewer aan het eind van het interview of de deelnemer bezwaar heeft tegen het doorgeven van naam- en adresgegevens voor een aanvullend lichamelijk onderzoek. Dit onderzoek vindt plaats op de GGD in de betreffende regio. Hierbij overhandigt de interviewer de folder met informatie over het vervolgonderzoek. Wanneer de deelnemer toestemming geeft voor het doorsturen van naam- en adresgegevens, geeft het CBS deze door aan het RIVM. In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van de diverse stappen.

3.3 Doorsturen van persoonsgegevens

Het CBS maakt een databestand met relevante gegevens van de deelnemers die toestemming hebben gegeven om deze gegevens naar de GGD te sturen. Deze beveiligde persoonsgegevens worden wekelijks aangetekend verstuurd op diskette naar het RIVM. Op het RIVM maakt de projectsecretaresse met deze gegevens een administratieformulier en een vel met etiketten met naam- en adresgegevens. Vervolgens stuurt zij dit naar de betreffende GGD.

3.4 Lichamelijk onderzoek op de GGD

Een doktersassistente, verpleegkundige of medisch technisch medewerker voert het lichamelijk onderzoek op de GGD uit. Ze zijn van tevoren getraind op het RIVM door medewerkers van het RIVM.

Als de gegevens van de deelnemers op de GGD zijn gekomen maakt de GGD-medewerker telefonisch een afspraak⁵. Als de deelnemer niet naar de GGD wil komen, wordt naar de reden van weigering gevraagd. De deelnemer krijgt een bevestiging van de gemaakte afspraak. Tevens ontvangt de deelnemer een verklaring van toestemming en een vragenlijst over infectieziekten, met de vraag deze ingevuld mee te nemen naar de GGD. Indien de deelnemer voor 10 uur 's ochtends komt wordt gevraagd of deze nuchter wil komen in

verband met de glucose bepaling in het bloed. Vindt het onderzoek na 10 uur 's ochtends plaats, dan hoeft de deelnemer niet nuchter te zijn.

Op de GGD neemt de GGD-medewerker de verklaring van toestemming en de vragenlijst over infectieziekten in. Het lichamelijk onderzoek bestaat uit de volgende onderdelen:

- ◆ Bloeddrukmeting (duplo). Gemeten volgens een standaardprotocol met de automatische bloeddrukmeter (OMRON HEM 711) met de correcte band gebaseerd op de meting van de armomtrek. De meting wordt bij een zittende deelnemer uitgevoerd. Vijf minuten rust voorafgaand aan de meting en 5 minuten rust tussen de 2 metingen. Het gemiddelde van de 2 metingen is meegenomen in de analyses.
- ◆ Meting van lengte zonder schoenen (0,5 cm nauwkeurig).
- ◆ Meting van gewicht zonder schoenen en zonder jas op 0,5 kg nauwkeurig.
- ◆ Meting van middel- en heupomtrek in staande positie. De middelomtrek is gemeten halverwege de onderste rib en bovenste heupbeen. De heupomtrek werd gemeten over het breedste deel van de billen.
- ◆ Uitvoering gewrichtsfunctietest bestaande uit 10 onderdelen: 2 meter lopen, 2 meter op tenen lopen, trap lopen, kniebuiging, abductie van de armen, extensie van de ellebogen, flexie van de armen, flexie van de polsen, vingers en de duimen.
- ◆ Bloedafname (4 buisjes bloed) voor de meting van nuchter en niet nuchter glucose, totaal cholesterol en HDL-cholesterol.

De GGD-medewerker stuurt het afgenomen bloed gekoeld naar het RIVM met behulp van een koeriersbedrijf. De ingevulde formulieren stuurt de medewerker naar het RIVM. Tot slot is aan een groep deelnemers gevraagd of zij nog een voedingsvragenlijst wilde invullen. Een medewerker van het RIVM stuurt de vragenlijst later naar de deelnemer toe.

3.5 Verwerking van gegevens van lichamelijk onderzoek

Het RIVM verzamelt de ingevulde formulieren en stuurt deze naar het invoerbureau. Na invoer worden deze gegevens opgeslagen in een databestand en retour gestuurd naar het RIVM. Deze gegevens worden eens per jaar gekoppeld aan de gegevens van de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' ten behoeve van analysedoeleinden.

Het bloed komt op de dag na afname op het RIVM. De analisten bepalen de vullinggraad van de buizen en de hemolyse van het bloed. Het bloed wordt opgewerkt tot serum, citraatplasma, NaF-plasma en leukocyten en opgeslagen in vriezers bij -80°C . Eén cupje met citraatplasma en één cupje met NaF-plasma worden verstuurd naar het Centraal Klinisch Laboratorium in Rotterdam voor de glucose- en cholesterolbepaling.

4. Resultaten

De resultaten van het Regenboogproject, verzameld in de periode 1998-2001, zijn opgesplitst naar GGD-regio. Bij de start van het project waren er 56 GGD'en. In de loop van het project is dit aantal gedaald doordat een aantal GGD'en zijn gefuseerd:

- Stadsgewest Breda + Streekgewest Westelijk Noord Brabant = GGD West Brabant
- Stadsgewest 's-Hertogenbosch + GGD Brabant Noord Oost + GGD Midden Brabant = GGD Hart voor Brabant
- GGD Zuid Oost Drenthe + GGD Zuid West Drenthe + GGD Noord en Midden Drenthe = GGD Drenthe
- GGD Duin- en Bollenstreek + GGD Zuid Holland Noord = GGD Zuid Holland Noord
- GGD West Utrecht + GGD Zuid Oost Utrecht = GGD Midden Nederland
- GGD Noord Limburg + GGD Midden Limburg = GGD Noord- en Midden Limburg
- GGD Zuid Kennemerland + GGD Midden Kennemerland = Hulpverleningsdienst Kennemerland
- GGD West Holland + GGD Delfland = GGD West Holland
- Dienst Brandweer en Volksgezondheid Arnhem+ GGD West Veluwe Vallei = Hulpverleningsdienst Gelderland Midden

De presentatie van de resultaten is op basis van de huidige gefuseerde GGD'en.

De resultaten worden gepresenteerd per onderwerp waarbij de vraag uit de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' of het onderdeel van het lichamelijk onderzoek wordt behandeld. Indien er afwijkingen zijn voor wat betreft de vraagstelling, de onderzoeksgroep of de periode waarover de vraag is gesteld, zal dit hierbij besproken worden. In 2001 heeft er een revisie van de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' plaats gevonden. Hierbij zijn enkele vragen aan de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' toegevoegd. In andere gevallen zijn vragen uit de vragenlijst verwijderd of is de vraagstelling veranderd. In deze gevallen worden de resultaten gepresenteerd over de periode 1998-2000.

Alle tabellen met de resultaten per GGD staan in bijlage 4. De resultaten zijn opgesplitst naar mannen en vrouwen. Besloten is om de gegevens te standaardiseren naar leeftijdsopbouw van de Nederlands bevolking in 2000 (in overleg met het CBS, GGD en RIVM). Standaardisatie naar de leeftijdsopbouw van de GGD-regio zal waarschijnlijk voor de besproken variabelen zeer kleine verschillen geven. In de tabellen staan alleen de resultaten van deelnemers van 12 jaar en ouder die woonachtig waren in de deelnemende GGD-regio's. De vetgedrukte waarden in de tabel geven de minimum waarde of maximum waarde per kolom aan. Enkele GGD'en namen later deel aan het project. Hierdoor zijn de aantallen onderzochte personen in die regio lager dan van de GGD'en die in 1998 zijn begonnen. Deze resultaten worden wel gepresenteerd en fungeren als een terugkoppeling naar de GGD'en toe. Voor vier GGD'en (gemarkt met een * in de tabellen) zijn de resultaten van de POLS module 'Gezondheid en Arbeid' gebaseerd op minder dan 250 onderzochte deelnemers, dus mogelijk niet representatief voor de gehele regio. Door de trapsgewijze non-respons is het aantal

deelnemers voor de HES bij enkele GGD'en laag. Twaalf GGD'en hebben minder dan 100 personen onderzocht. De resultaten voor deze GGD-regio's zijn mogelijk niet representatief voor de totale regio. Voor de gegevens die op de GGD zijn gemeten worden de aantallen (N) in de tabellen vermeld.

4.1 Respons

In de periode 1998-2001 werd aan 19544 respondenten van de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' van 12 jaar en ouder, woonachtig in de deelnemende GGD-regio's gevraagd of zij wilden meewerken aan het Regenboogproject. Hierop reageerden 11471 (59%) deelnemers positief. Van deze deelnemers zijn 10922 NAW-gegevens (naam-, adres- en woonplaatsgegevens) via het RIVM doorgegeven aan de GGD. Vanwege capaciteitsproblemen op enkele GGD'en zijn er circa 550 deelnemers niet benaderd voor het onderzoek. De deelnemers ontvingen vervolgens een uitnodiging voor een lichamelijk onderzoek op de GGD. Uiteindelijk werden 5441 respondenten daadwerkelijk op de GGD onderzocht (zie tabel 1). Hiermee komt de effectieve respons op 28%. GGD ZaanstreekWaterland had de laagste effectieve respons(12%). GGD Zuidelijk Zuid Limburg had de hoogste effectieve respons (41%)

4.2 Algemene - en Sociaal Economische Variabelen

In de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' worden diverse vragen gesteld om de sociaal economische status van een deelnemer vast te kunnen stellen. In dit hoofdstuk worden de resultaten weergegeven van het geslacht van de deelnemers, burgerlijke staat, stedelijkheid van de gemeente, opleiding en aantal uren betaald werk.

4.3 Geslacht

In de GGD-regio's die deelnemen aan het Regenboogproject zijn totaal 19544 mensen geïnterviewd door het CBS; 9499 mannen (49%) en 10045 vrouwen (51%). Aan deze deelnemers is gevraagd om toestemming te geven voor een aanvullend lichamelijk onderzoek op de GGD in de desbetreffende regio. Uiteindelijk zijn er 5441 mensen op de GGD onderzocht; 2737 mannen (50%) en 2704 vrouwen (50%). Bij de GGD Zaanstreek Waterland (gestart in december 2000) zijn het minst aantal deelnemers onderzocht (16) en bij de GGD Hart voor Brabant (fusie van 3 GGD'en) zijn de meeste deelnemers onderzocht (365). Hier zijn ook de meeste vrouwen onderzocht. Bij de GGD West Brabant zijn de meeste mannen (188) naar de GGD gekomen voor een lichamelijk onderzoek.

Tabel 1 Absoluut aantal deelnemers aan de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' (HIS), aantal deelnemers aan lichamelijk onderzoek op de GGD (HES) voor mannen en vrouwen en respons; Regenboogproject 1998-2001

GGD	HIS			HES			Respons (%)
	Mannen (N)	Vrouwen (N)	Totaal	Mannen (N)	Vrouwen (N)	Totaal	
GGD Groningen	422	469	891	125	129	254	28,5
GGD Drenthe (Emmen) **	118	88	206	37	33	70	34,0
GGD-regio IJssel Vecht	321	331	652	85	87	172	26,4
GGD-regio Twente	480	531	1011	135	124	259	25,6
GGD Stedendriehoek	377	390	767	149	131	280	36,5
GGD Noordwest-Veluwe **	46	46	92	16	12	28	30,4
GGD-regio Achterhoek	260	283	543	101	92	193	35,5
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	409	432	841	95	94	189	22,5
GGD Rivierenland	128	131	259	35	33	68	26,3
GGD Nijmegen	262	269	531	39	49	88	16,6
GGD Flevoland	202	236	438	58	57	115	26,3
GGD Eemland	227	240	467	64	46	110	23,6
GG&GD Utrecht	130	156	286	32	40	72	25,2
GGD Midden Nederland	382	384	766	154	120	274	35,8
GGD Kop van Noord Holland	125	136	261	35	46	81	31,0
GGD Westfriesland	122	140	262	41	53	94	35,9
GGD Noord Kennemerland	177	213	390	56	59	115	29,5
Hulpverleningsdienst Kennemerland	276	300	576	113	123	236	41,0
GGD Zaanstreek Waterland **	59	78	137	9	7	16	11,7
GG&GD Amsterdam	385	420	805	114	119	233	28,9
GGD Amstelland de Meerlanden	137	150	287	51	48	99	34,5
GGD Gooi en Vechtstreek	142	168	310	49	53	102	32,9
GGD Zuid-Holland Noord	364	338	702	76	69	145	20,7
Den Haag, Dienst OCW **	102	106	208	37	35	72	34,6
GGD West Holland	199	226	425	49	69	118	27,8
GGD Midden Holland	189	175	364	59	45	104	28,6
GGD Nieuwe Waterweg Noord	125	126	251	30	25	55	21,9
GGD Zuid-Holland Zuid	301	318	619	95	94	189	30,5
GGD Zuidhollandse Eilanden	195	211	406	57	60	117	28,8
GGD Zeeland	235	248	483	58	77	135	28,0
GGD West Brabant	490	513	1003	188	159	347	34,6
GGD Hart voor Brabant	767	806	1573	186	179	365	23,2
GGD Zuidoost Brabant	245	230	475	65	63	128	26,9
GGD Eindhoven	178	195	373	54	53	107	28,7
GGD Noord- en Midden Limburg	441	411	852	58	61	119	14,0
GGD Oostelijk Zuid Limburg	226	268	494	49	63	112	22,7
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	140	139	279	54	61	115	41,2
GGD Westelijke Mijnstreek	115	144	259	29	36	65	25,1
Totaal	9499	10045	19544	2737	2704	5441	27,8

** = N < 250 deelnemers; niet representatief voor de regio

4.4 Burgerlijke staat

In de basisvragenlijst (schil 1) van de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' is aan alle deelnemers gevraagd wat de burgerlijke staat op het moment van het interview was. De antwoord-categorieën waren als volgt:

1. Gehuwd (ook gescheiden van tafel en bed)
2. Voor de wet gescheiden

3. Weduwe / weduwnaar
4. Nooit gehuwd geweest

De resultaten staan in bijlage 4, tabel 1, pagina 45. Bij zowel mannen als vrouwen is circa 59% van de geïnterviewde deelnemers getrouwd (spreiding ♂ 39% - 69,5%; ♀ 35% - 68%). In de regio Utrecht is het laagst aantal mannen en vrouwen die getrouwd zijn (♂:39% en ♀:35%) en is het percentage nooit-getrouwden het hoogst (♂54% en ♀ 50%). Van de totale groep mannen is 2% weduwnaar (0 % in regio Noord West Veluwe¹ en Zaanstreek Waterland¹ - 3% in Kennemerland) terwijl 7% van de vrouwen weduwe is (3% in West Friesland - 11% in Den Haag¹).

4.5 Stedelijkheid van de gemeenten

Op basis van de gegevens uit het GBA (Gemeentelijke Basis Administratie) worden een aantal afgeleide variabelen aangemaakt. De afgeleide variabelen zijn te onderscheiden in twee hoofdgroepen: enerzijds de variabelen die worden afgeleid van de adresgegevens en die dus onafhankelijk zijn van de antwoorden die de deelnemer geeft, anderzijds de afleidingen waarvoor de antwoorden van de deelnemer op vragen in de vragenlijst bepalend zijn voor de waarde op de afgeleide variabele.

De regionale indelingen worden direct afgeleid van de eventueel gecorrigeerde, adres-informatie van de deelnemer. Voor de meeste regionale indelingen is de gemeentecode voldoende om te kunnen bepalen in welke gebiedseenheid de deelnemer woont. Hierbij valt te denken aan de stedelijkheid van de gemeenten waarin de deelnemer woont.

In bijlage 4, tabel 2, pagina 46 staat de stedelijkheid per GGD-regio. Aangezien er weinig verschillen waren tussen mannen en vrouwen laat deze tabel de stedelijkheid zien van de totale onderzoekspopulatie.

Zeer sterke verstedelijking van de gemeente is het hoogst in de regio Utrecht en Den Haag (100%) en het laagst in GGD-regio Zuid-Holland Noord (26%). Een matige verstedelijking van gemeente is te zien in de regio van GGD Flevoland (66%). Er is weinig tot geen verstedelijking van gemeenten in de regio Rivierenland (54%).

4.6 Opleiding en aantal uren betaald werk

Opleiding

In hoofdstuk 4.4 is een korte beschrijving gegeven van afgeleide variabelen. De hoogst behaalde opleiding is een voorbeeld van een afgeleide variabele die gemaakt is op basis van antwoorden van de deelnemer. In de basisvragenlijst worden vragen gesteld over de opleidingen die gevolgd zijn na de lagere school. Na hercoderen wordt een nieuwe variabele gemaakt: 'hoogst voltooide opleiding'. Deze variabele heeft de volgende categorieën:

1. Lager onderwijs
2. LBO
3. MAVO/VWO3

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

4. HAVO/VWO/MBO

5. HBO/Universiteit

In bijlage 4, tabel 3, pagina 47 staan de resultaten voor mannen en vrouwen per GGD-regio. Zowel bij mannen als bij vrouwen is het percentage met HAVO/VWO of MBO het hoogst (♂ 36%, ♀ 33%). Zeven procent van de mannen en 13% van de vrouwen hebben MAVO/VWO3 als hoogst behaalde opleiding. De spreiding in het percentage per onderwijsklasse tussen de GGD'en varieert van 10% tot 30%. De kleinste spreiding is te zien bij mannen die MAVO/VWO3 hebben gevolgd (12% in GGD Zaanstreek Waterland ¹ en 2% in Den Haag1). De grootste spreiding tussen de GGD-regio is te zien bij vrouwen met een hoge opleiding. In de regio Utrecht heeft 39% van de vrouwen HBO/Universiteit gevolgd. In de regio GGD Waterweg Noord heeft 9% HBO/Universiteit als hoogst behaalde opleiding.

Aantal uren betaald werk

In bijlage 4, tabel 4, pagina 48, staat een overzicht van het aantal uren betaald werk per week. Deze tabel is samengesteld uit een aantal vragen die de deelnemers hebben gekregen. Ten eerste is de vraag alleen gesteld aan deelnemers ouder dan 15 jaar. Vervolgens is aan de deelnemers gevraagd: 'Hebt u op dit moment betaald werk, ook 1 uur per week of een korte periode telt al mee'. Tot slot is gevraagd: 'Hoeveel uur werkt u in totaal in een normale werkweek, onbetaalde uren niet meegeteld?'. Het aantal uren dat men werkt is in 4 categorieën ingedeeld te weten:

- 4 uur of minder
- 4-12 uur
- 12-30 uur
- 30 uur of meer

Het percentage mannen dat niet werkt is 20% (Rivierenland:12% en Oostelijk Zuid Limburg 30%). Van de vrouwen werkt 41% niet (Zuid Holland Noord: 27% en Oostelijk Zuid Limburg 53%). Het blijkt dat vrouwen meer parttime werken dan mannen. In totaal werkt 69% van de mannen 30 uur of meer terwijl dit bij de vrouwen slechts 24% is. Het percentage vrouwen dat 12-30 uur werkt ligt veel hoger dan bij de mannen (24% vs 4%).

4.7 Algemene Gezondheid

Om een beeld te krijgen van de subjectieve gezondheidsbeleving van de deelnemer is in de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' aan alle deelnemers de volgende vraag gesteld: 'Hoe is over het algemeen uw gezondheid?'. De antwoord mogelijkheden waren:

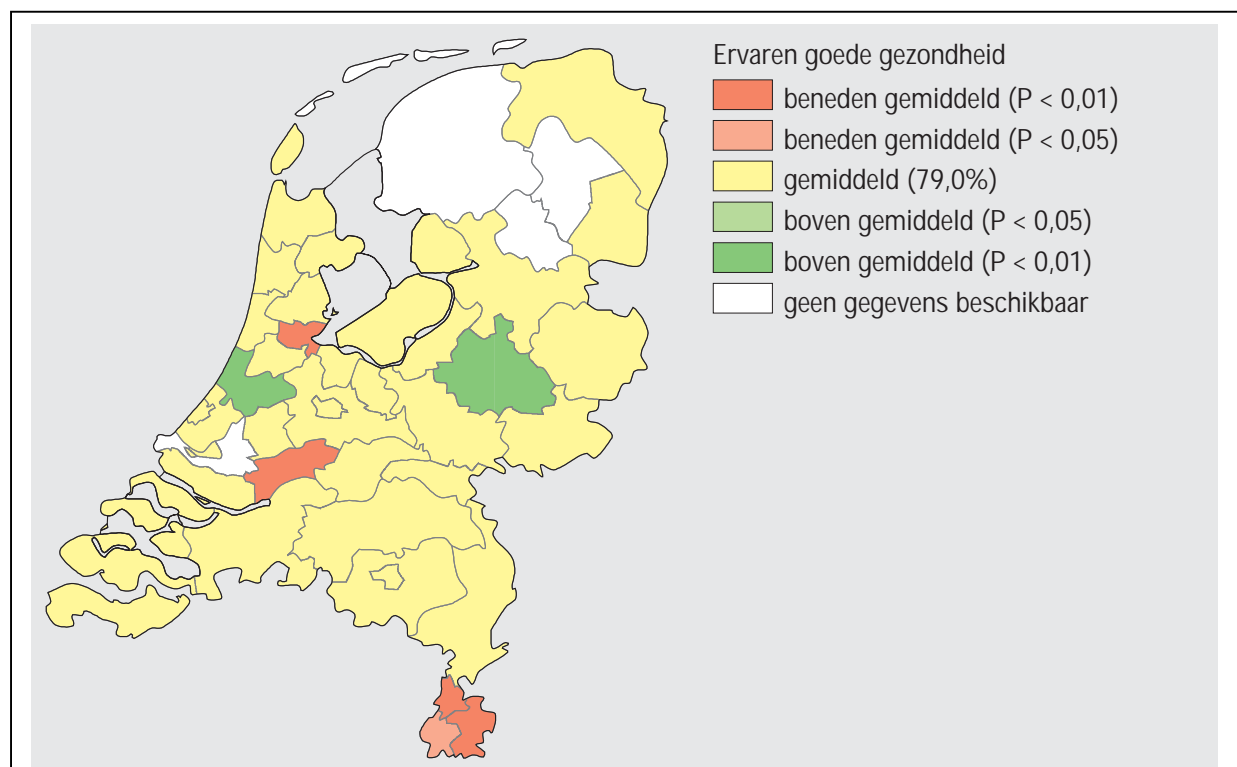
1. Zeer goed
2. Goed
3. Gaat wel
4. Soms goed, soms slecht
5. Slecht

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

In bijlage 4, tabel 5, pagina 49 zijn de percentages behorende bij de genoemde categorieën weergegeven voor mannen en vrouwen per GGD-regio. Het percentage mannen dat zich zeer goed voelt is hoger (25%) dan bij de vrouwen (20%) met een spreiding tussen de laagste en hoogste GGD van circa 20%. Mannen in Zuid Holland Noord voelen zich het meest gezond (34%). Het percentage mannen dat zich slecht voelt is het hoogst in de regio Utrecht (5%). In de regio GGD Amstelland de Meerlanden voelen vrouwen zich het meest gezond (27%). Het percentage vrouwen dat zich slecht voelt is het hoogst in de regio Amsterdam (6%)

De antwoordmogelijkheden kunnen samengevoegd worden tot 2 categorieën te weten: een goede gezondheid waarbij antwoord 1 en 2 samen gaan en een minder goede gezondheid waarbij de antwoorden 3, 4 en 5 samengevoegd worden. Het blijkt dat het percentage mannen in de regio Zuid Holland Noord met een goede gezondheid significant hoger is dan het landelijk gemiddelde. Daarentegen is het percentage mannen met een goede gezondheid in Amsterdam, Oostelijk Zuid Limburg en Westelijke Mijnstreek significant lager dan het landelijk gemiddelde. Van de vrouwen voelt 76% zich goed. Het percentage vrouwen dat zich goed voelt in de regio GGD Twente, GGD Stedendriehoek en GGD Zuid Holland Noord is significant hoger dan het landelijk gemiddelde. Significant lager zijn de percentages vrouwen die zich gezond voelen in de regio GG&GD Amsterdam, GGD Zuid Holland Zuid, GGD Oostelijk Zuid Limburg en GGD Westelijk Mijnstreek.

Figuur 1 laat zien in welke GGD-regio's de totale onderzoeksgroep (mannen en vrouwen samen) boven of onder het gemiddelde zit voor wat betreft de ervaren gezondheid.

Figuur 1 Ervaren goede gezondheid per GGD-regio, gestandaardiseerd naar leeftijd, Regenboogproject 1998-2001

4.8 BRAVO factoren

BRAVO staat voor: Bewegen, Roken, Alcohol, Veiligheid / Voeding en Ontspanning.

Van de onderdelen bewegen, roken en alcohol worden de resultaten gepresenteerd. In 2001 is er een extra vragenlijst bij de HES deelnemers afgenomen over voeding. Aantallen zijn te klein om een uitsplitsing te maken naar GGD-regio. De resultaten over deze voedingsvragenlijst staan beschreven in het jaarverslag 2001 van het Regenboogproject ⁶. Over ontspanning zijn geen gegevens bekend in de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid'.

4.8.1 Bewegen

In de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' worden geen uitgebreide vragen gesteld over bewegen en sport. In de schriftelijke vragenlijst van 2001 is een bewegingsvragenlijst opgenomen. Aangezien dit over slechts 1 jaar gaat, worden hiervan geen resultaten besproken.

In de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' staan enkele vragen over activiteiten in de vrije tijd. Hiervan wordt één vraag gesteld in de basisvragenlijst over sport: 'Hoeveel uur per week besteedt u aan lichamelijke sport?'. In de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' worden de volgende vragen gesteld over fietsen en wandelen: 'Wandelt u regelmatig voor uw plezier?' en 'Fietst u regelmatig voor uw plezier?'. In bijlage 4, tabel 6, pagina 50 staan de resultaten van deze 3 vragen, uitgesplitst naar mannen en vrouwen. Bijna de helft van de onderzochte mannen en vrouwen doet niet aan sport (♂45%, ♀46%). Het verschil tussen het hoogste en laagste percentage niet sporters is voor mannen groter dan voor vrouwen. (♂: GGD Zaanstreek Waterland ¹ 29% GGD Nieuwe Waterweg Noord 59%, ♀: GGD Noord West Veluwe ¹ 36% en GGD Drenthe (Emmen)¹ 58%).

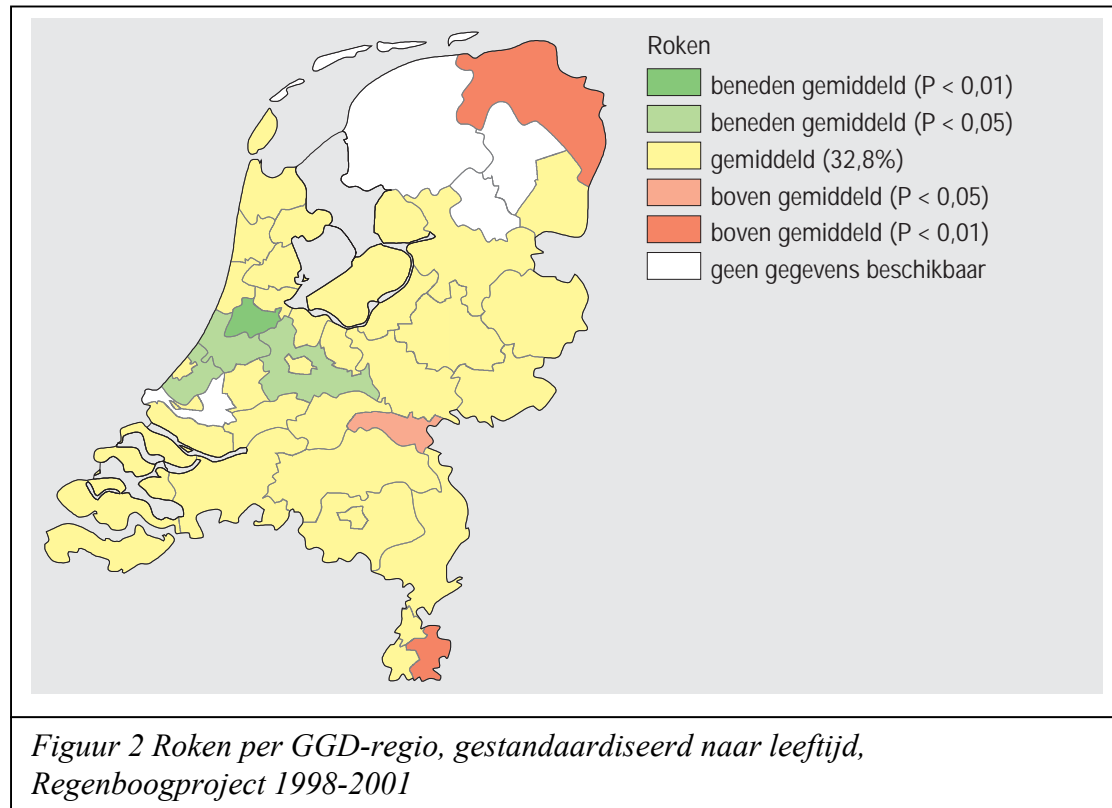
Vrouwen wandelen en fietsen meer voor hun plezier dan mannen. In de regio GGD Drenthe (Emmen)¹, GGD-regio Twente, GGD Eemland, GGD Midden Holland en GGD Zuid Holland Zuid is het percentage mannen dat voor zijn plezier wandelt, significant lager dan het landelijk gemiddelde. Het percentage mannen dat voor plezier wandelt in de regio GGD Gooi en Vechtstreek is significant hoger dan de overige GGD'en. Het percentage mannen dat voor zijn plezier fietst is in 6 GGD-regio's significant hoger dan het landelijk gemiddelde. Bij vrouwen is dit significante verschil te zien in 7 GGD-regio's.

4.8.2 Roken

Roken is een belangrijke oorzaak voor diverse ziekten zoals longkanker en hart- en vaatziekten. In de onderzoekspopulatie rookt 37% van de mannen en 31% van de vrouwen (zie bijlage 4, tabel 7, pagina 51). Het percentage rokende mannen is in de regio GGD Amstelland de Meerlanden het laagst (29% ; ns) en het hoogst in de regio Den Haag¹ (51%; ns). Het percentage mannen dat rookt is in de regio Midden Nederland (31%) en GGD Zuid Holland Noord (30%) significant lager dan het landelijk gemiddelde. Het percentage rokende vrouwen is het laagst in de regio Midden Holland (20%;p<0,05) en het hoogst in de GGD-regio Zuid Oost Brabant (38%; ns). Figuur 2 laat zien in welke GGD-regio's de totale

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio.

onderzoeksgroep (mannen en vrouwen samen) boven of onder het gemiddelde zitten voor wat betreft roken.

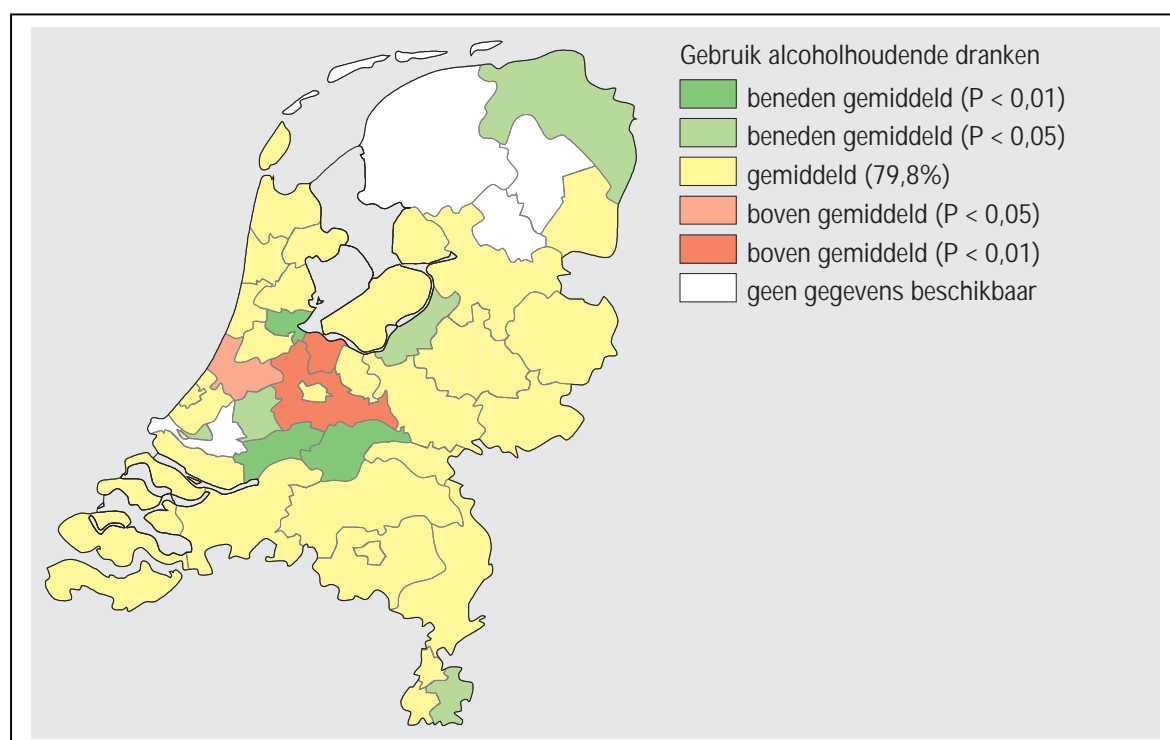

4.8.3 Alcohol

In de POLS-module ‘Gezondheid en Arbeid’ staat de vraag: ‘Drinkt u wel eens alcohol (bier, wijn, sterke drank) of frisdrank gemixt met alcohol (bijvoorbeeld cola-tic)’. Gemiddeld is het percentage alcohol gebruikers onder mannen hoger dan onder vrouwen (♂;87%, ♀ 75%). In bijlage 4, tabel 8, pagina 52, staan de resultaten van het alcoholgebruik per GGD-regio. Bij de mannen is het alcoholgebruik het hoogst in de regio GGD Kop van Noord Holland en Midden Nederland. Significant laag is het percentage gebruikers in de regio Amsterdam en GGD Nieuwe Waterweg Noord. Het percentage alcohol gebruikers onder vrouwen varieert van 64% (GGD Emmen)¹ tot 87% in de regio Gooi en Vechtstreek.

Zware drinkers worden gedefinieerd als deelnemers die in de afgelopen 6 maanden minstens 1 keer per week 6 of meer glazen alcoholhoudende drank hebben gehad op 1 dag. Deze vraag is gesteld in de schriftelijke vragenlijst van het CBS. Overmatig alcohol gebruik vindt plaats bij gemiddeld 11% van de deelnemers. In de regio GGD Zuidelijk Zuid Limburg is het percentage zware drinkers het hoogst (17%). In de regio Gooi en Vechtstreek is het percentage zware drinkers het laagst (6%). Figuur 3 laat zien in welke GGD-regio’s de totale onderzoeksgroep (mannen en vrouwen samen) boven of onder het gemiddelde zitten voor wat betreft het alcoholgebruik.

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

Figuur 3 Gebruik van alcoholhoudende dranken per GGD-regio, gestandaardiseerd naar leeftijd, Regenboogproject 1998-2001

4.9 Endogene factoren

Een aantal risicofactoren voor chronische aandoeningen zijn te bepalen door middel van een lichamelijk onderzoek. Dit lichamelijk onderzoek vond plaats op de GGD (zie paragraaf 3.4). In deze paragraaf worden de resultaten besproken van de Quetelet Index (zowel gemeten als gerapporteerd), prevalentie van hypertensie en hypercholesterolemie. Tot slot wordt er een overzicht gegeven van deelnemers met een hoge glucose waarde, dat kan duiden op suikerziekte (Diabetes).

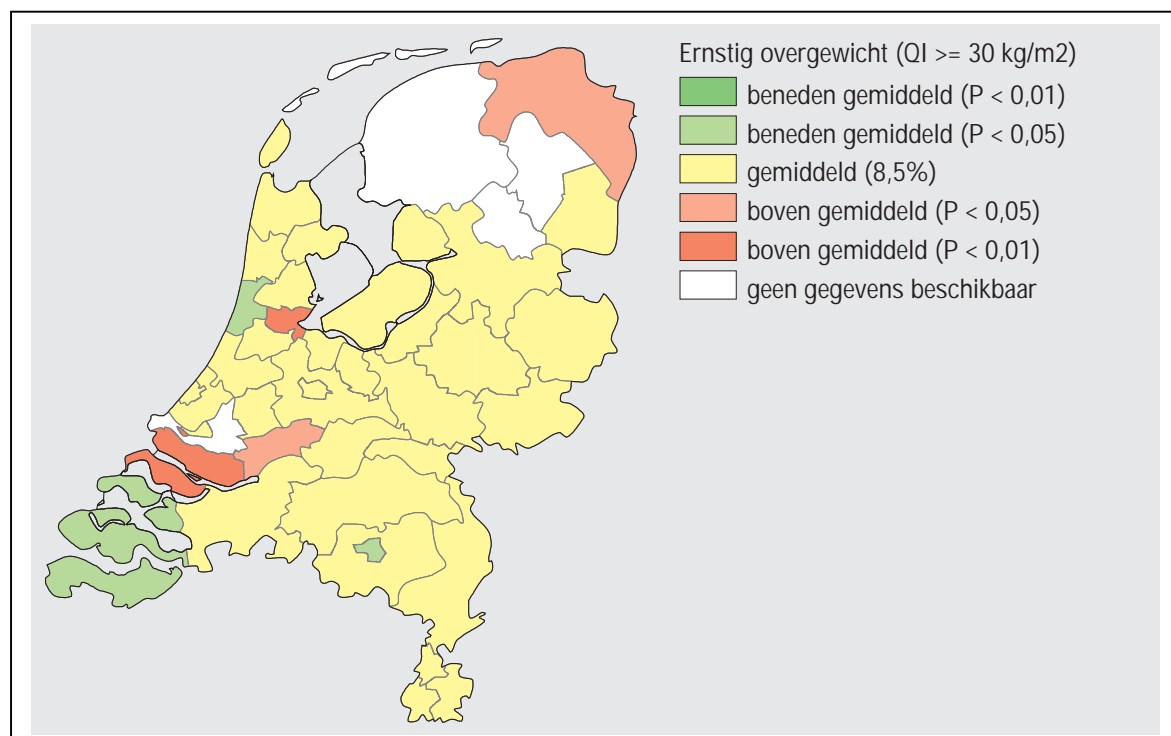
4.9.1 Quetelet Index

Obesitas (ernstig overgewicht) komt steeds vaker voor in de westerse landen. Het is één van de belangrijkste risicofactoren in relatie tot chronische ziekten. De Quetelet Index (QI) is een goede maat voor het lichaamsvet percentage en is nagenoeg onafhankelijk van de lengte. De QI wordt berekend door het gewicht te delen door de lengte in het kwadraat; hierbij wordt 1 kg van het gewicht afgetrokken voor de correctie van kleding.

De interviewer vraagt tijdens het interview de volgende vragen: ‘Hoe lang bent u, zonder schoenen?’ en ‘Hoeveel kilo weegt u zonder kleren?’. In het aanvullende lichamelijk onderzoek op de GGD meet de GGD medewerker de lengte en het gewicht van de deelnemer. Op basis van zowel gerapporteerde als gemeten lengte en gewicht wordt de Quetelet Index berekend. In bijlage 4, tabel 9, pagina 53, staan de resultaten van gemeten en gerapporteerde QI per GGD-regio. Op basis van de gerapporteerde waarden is het percentage deelnemers

met normaal gewicht 51% (QI 18–25 kg/m²). Dit is hoger dan het percentage berekend op basis van gemeten waarden (42%). Voor wat betreft overgewicht (QI 25–30 kg/m²) is het percentage deelnemers met een QI tussen 25–30 kg/m² hoger op basis van gemeten gegevens (46% versus 40%). Het percentage mannen met overgewicht is hoger op basis van gemeten gegevens dan gerapporteerde gegevens (11% versus 8%). Voor de vrouwen zijn dezelfde verschillen te zien. Het percentage mannen met ernstig overgewicht (op basis van metingen) is significant hoger in de regio's Emmen¹, Regio Twente en Utrecht¹. In de regio GGD Hart voor Brabant en GGD Zuid Oost Brabant is dit percentage significant lager ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Op basis van gerapporteerde gegevens is het percentage mannen met ernstig overgewicht significant hoger in de regio GGD Zuid Holland Zuid, GGD Zuid Hollandse Eilanden en GGD Oostelijk Zuid Limburg.

Bij de vrouwen is het percentage met ernstig overgewicht (op basis van metingen) significant hoger in de regio's Twente, Hulpverleningsdienst Midden Gelderland en de GGD Zuid Hollandse Eilanden ten opzichte van het landelijk gemiddelde. In de regio Groningen, regio Amsterdam en GGD Zuid Hollandse Eilanden is het percentage vrouwen met gerapporteerd ernstig overgewicht significant hoger ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Het percentage vrouwen in de regio GGD Hulpverleningsdienst Kennemerland, Gooi en Vechtstreek en Eindhoven met ernstig overgewicht is significant lager dan het landelijk gemiddelde. Figuur 4 laat zien in welke GGD-regio's de totale onderzoeksgroep (mannen en vrouwen samen) boven of onder het gemiddelde zitten voor wat betreft ernstig overgewicht.

Figuur 4 Ernstig overgewicht (QI > 30 kg/m²) per GGD-regio, gestandaardiseerd naar leeftijd, Regenboogproject 1998-2001

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 100 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

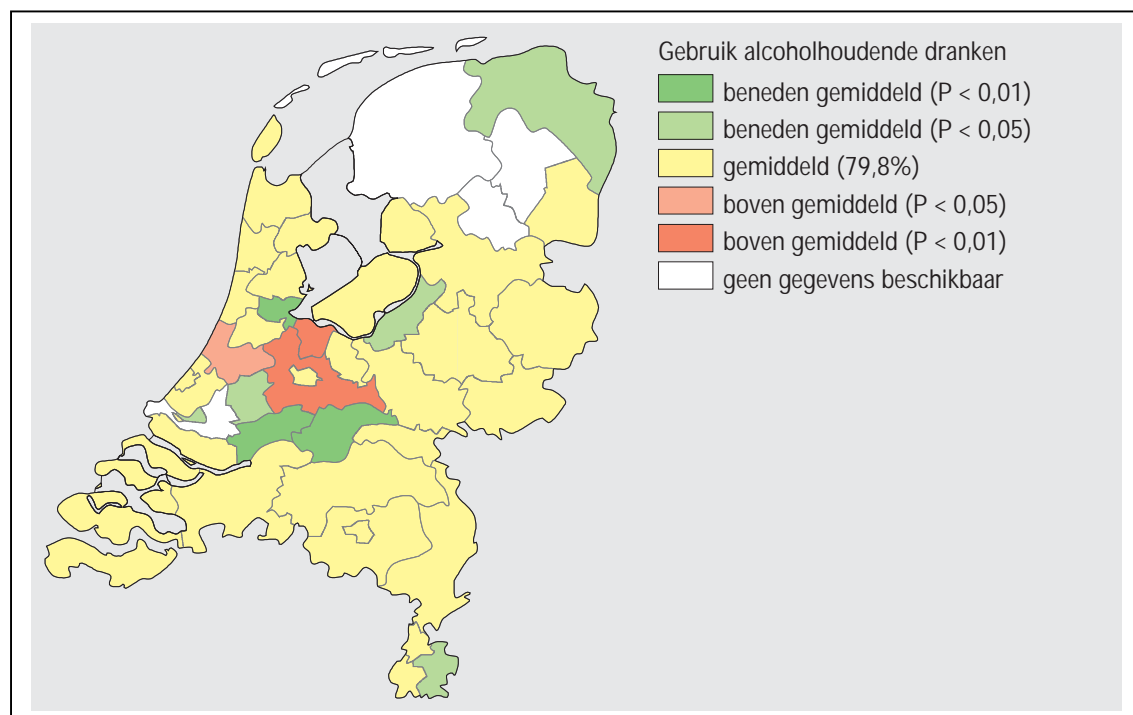
4.9.2 Hypertensie

Naast overgewicht is ook een hoge bloeddruk een risicofactor voor chronische ziekten, met name hart- en vaatziekten. Men spreekt van een hoge bloeddruk volgens de criteria van de WHO (2000) als:

- de bovendruk (systolische bloeddruk) 140 mmHg of hoger is,
- de onderdruk (diastolische bloeddruk) 90 mmHg of hoger is,
- beide verhoogd zijn.

In bijlage 4, tabel 10, pagina 55, staan de prevalenties van hypertensie voor mannen en vrouwen. In de onderzoekspopulatie heeft 39% van de mannen hypertensie en 31 % van de vrouwen. Hoge bloeddruk bij de mannen komt met name voor in de regio's GGD Drenthe¹, GGD Kop van Noord-Holland¹, Zuid Holland Noord en Zuid Holland Zuid. De prevalentie in deze regio's was significant hoger ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Prevalentie van hypertensie bij mannen is laag in de regio GGD Nijmegen¹, Hulpverleningsdienst Kennemerland en GGD West Friesland¹. Prevalentie van hypertensie bij vrouwen is het hoogst in de regio GGD West Holland (47%) en het laagst in de regio Noord en Midden Limburg (16%). Hoge bloeddruk bij de vrouwen komt met name voor in het Noorden van Nederland (Groningen, Drenthe¹ en Overijssel) en in de regio Stedendriehoek en GGD-regio Achterhoek. Significant laag is de prevalentie van hypertensie bij vrouwen in de regio Eemland en GGD Westelijke Mijnstreek¹.

Figuur 5 laat zien in welke GGD-regio's de totale onderzoeksgroep (mannen en vrouwen samen) boven of onder het gemiddelde zitten voor wat betreft hypertensie.

Figuur 5 Hypertensie per GGD-regio, gestandaardiseerd naar leeftijd, Regenboogproject 1998-2001

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 100 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

4.9.3 Hypercholesterolemie

Bij 93% van de deelnemers, die op de GGD zijn geweest voor onderzoek, is bloed afgenomen. Bij 99% van deze deelnemers is het cholesterolgehalte en HDL-cholesterolgehalte bepaald. Voor de glucose-analyse was 95% van het afgenomen bloed beschikbaar / bruikbaar. Van de overige deelnemers was het bloed niet bruikbaar of, in het geval van de glucose-analyses, was er geen buisje bloed afgenomen voor deze analyses. Bij deelnemers die moeilijk te prikken waren verviel meestal het laatste buisje bloed (NaF-bloed voor glucose-analyse).

Cholesterol is een essentieel component van de celmembranen. Cholesterol komt in het lichaam via de voeding en wordt geproduceerd door de lever. Het cholesterolgehalte in het bloed is een belangrijke risicofactor voor hart- en vaatziekten.

We spreken van een te hoog cholesterolgehalte (hypercholesterolemie) indien de totaal cholesterolwaarde hoger is dan 6,5 mmol/l. In de totale onderzoekspopulatie heeft 11% een te hoog totaal cholesterolgehalte. De prevalentie van hypercholesterolemie is significant het laagst in de regio West Holland (2%) Het aantal mannen met een significant hoog totaal cholesterolgehalte is het hoogst in Oostelijk Zuid Limburg (21%).

De prevalentie van hypercholesterolemie is bij de vrouwen het laagst in de regio Eemland en het hoogst in de Westelijke Mijnstreek¹. Deze resultaten zijn niet significant verschillend ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Het HDL (high-density lipoproteïne) wordt gemaakt in de dunne darm en de lever. De taak van het HDL is het transporteren van cholesterol van de weefsels naar de lever waar het vervolgens uitgescheiden wordt. Het HDL-cholesterol wordt ook wel 'het goede cholesterol' genoemd. Het HDL-cholesterolgehalte blijkt redelijk constant gedurende het leven. In bijlage 4, tabel 11, pagina 56, worden de resultaten weergegeven van het HDL-cholesterolgehalte voor mannen en vrouwen. Het percentage deelnemers met een laag HDL-cholesterol ($HDL < 0,9$ mmol/l) is het hoogst bij de mannen (12%); 3% van de vrouwen heeft een laag HDL-cholesterolgehalte. Nul procent van de mannen heeft in de regio Rivierenland¹ een laag HDL-gehalte. Het hoogst percentage mannen met een laag HDL-gehalte is gevonden in de regio Zaanstreek Waterland¹ en GGD Zuid Oost Brabant. In de regio's Rivierenland¹, Flevoland, Zaanstreek Waterland¹ en Amstelland de Meerlanden¹ hadden 0% van de vrouwen een laag HDL-gehalte. Significante hoge percentages vrouwen met laag HDL-gehalte zijn gevonden in de regio's Zuid-Hollandse Eilanden en Zuidelijk Zuid Limburg.

4.9.4 Glucosegehalte

Het glucosegehalte in het bloed geeft een indruk over de aanwezigheid van suikerziekte (Diabetes Mellitus). Bij een verhoogd gehalte is ook de kans op hart- en vaatziekten verhoogd. Bij de diagnose van diabetes wordt uitgegaan van een nuchtere glucosewaarde groter dan 7,00 mmol/l. Bij een niet nuchtere glucosewaarde van 11,00 mmol/l of meer kan er ook sprake zijn van diabetes. Van de deelnemers was 77% nuchter tijdens de bloedafname. In

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 100 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

bijlage 4, tabel 12, pagina 57 staan de prevalenties van een hoog nuchter glucose waarde. Drie procent van de mannen en 1,5% van de vrouwen heeft een hoog nuchter glucose waarde. Het hoogste percentage bij de mannen is gevonden in de regio Noord West Veluwe¹, Zuid Hollandse Eilanden en Noord Kennemerland. Bij de vrouwen is de hoogste prevalentie gevonden in de regio Zuid Hollandse Eilanden.

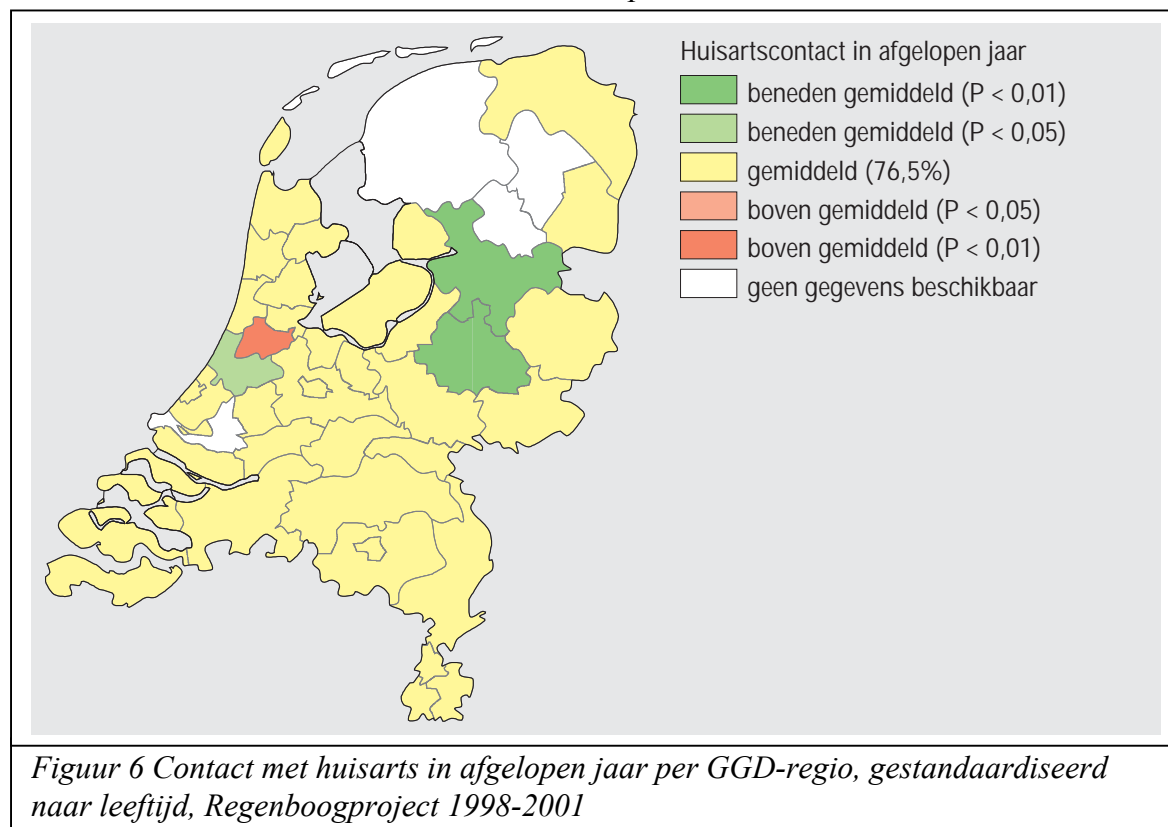
4.10 Medische consumptie

Medische consumptie heeft diverse aspecten. In dit hoofdstuk wordt in gegaan op het bezoek aan huisarts, specialist, tandarts en ziekenhuis in het jaar voorafgaande het interview (= afgelopen jaar). Tevens wordt er gekeken naar medicijngebruik in de afgelopen 14 dagen, zowel met als zonder recept. Tot slot wordt gekeken naar bezoek aan fysiotherapeut, alternatieve geneeswijze, homeopaat enzovoort.

4.10.1 Bezoek aan huisarts, specialist, tandarts, ziekenhuis

Huisarts

In de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' worden er enkele vragen gesteld over de contacten met de huisarts. Hierbij gaat het om bezoeken op het spreekuur, visites van de huisarts, maar ook om telefonische consulten. Op basis van meerdere vragen in de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' is een variabele samengesteld die aangeeft hoe vaak iemand in het afgelopen jaar contact heeft gehad met de huisarts. In bijlage 4, tabel 13, pagina 58, staan de resultaten van het huisartscontact in de periode 1998-2001.

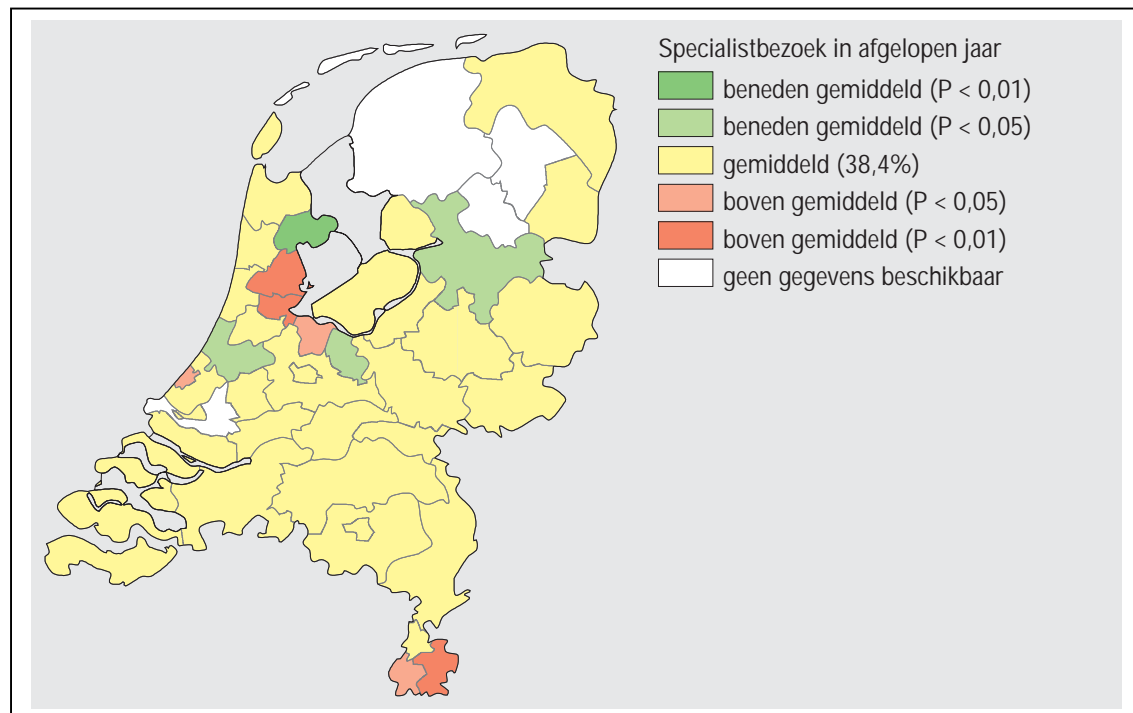
¹ Onderzoeksgroep kleiner dan 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

Vrouwen hebben vaker contact gehad met de huisarts dan mannen (♀:84%, ♂:69%). Het percentage mannen dat contact heeft gehad met de huisarts, is in de GGD-regio Oostelijk Zuid Limburg het hoogst (80%; $p < 0,05$). In de regio Eemland hebben de minste mannen contact gehad met de huisarts (57%; $p < 0,05$).

Het percentage vrouwen dat contact heeft gehad met de huisarts is in de GGD-regio Gooi en Vechtstreek het hoogst (89%; ns). In de regio Noord West Veluwe¹ hebben de minste vrouwen contact gehad met de huisarts (74%; ns). Figuur 6 laat zien in welke GGD-regio's de totale onderzoeksgroep (mannen en vrouwen samen) boven of onder het gemiddelde zitten voor wat betreft contacten met de huisarts in het afgelopen jaar.

Specialist

Bij de bezoeken aan de specialist wordt specialistenhulp tijdens ziekenhuisopname niet meegerekend. Poliklinische behandeling en bezoek aan eerste hulp en het maken van röntgen foto's worden wel meegerekend. Evenals bij huisartsbezoek, zijn vrouwen vaker naar een specialist geweest dan mannen (♀:43%, ♂:34 %). Het percentage mannen dat naar de specialist is geweest is in de GGD-regio Oostelijk Zuid Limburg het hoogst (45%; $p < 0,05$). In de regio Eemland zijn de minste mannen naar de specialist geweest (27%; $p < 0,05$). Het percentage vrouwen dat naar de specialist is geweest is in de GGD-regio Den Haag¹ het hoogst (52%; ns). In de regio GGD West Friesland zijn de minste vrouwen naar de specialist geweest (36%; ns). Figuur 7 laat zien in welke GGD-regio's de totale onderzoeksgroep (mannen en vrouwen samen) boven of onder het gemiddelde zitten voor wat betreft bezoek aan een specialist.

Figuur 7 Bezoek aan specialist in afgelopen jaar per GGD-regio, gestandaardiseerd naar leeftijd, Regenboogproject 1998-2001.

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio.

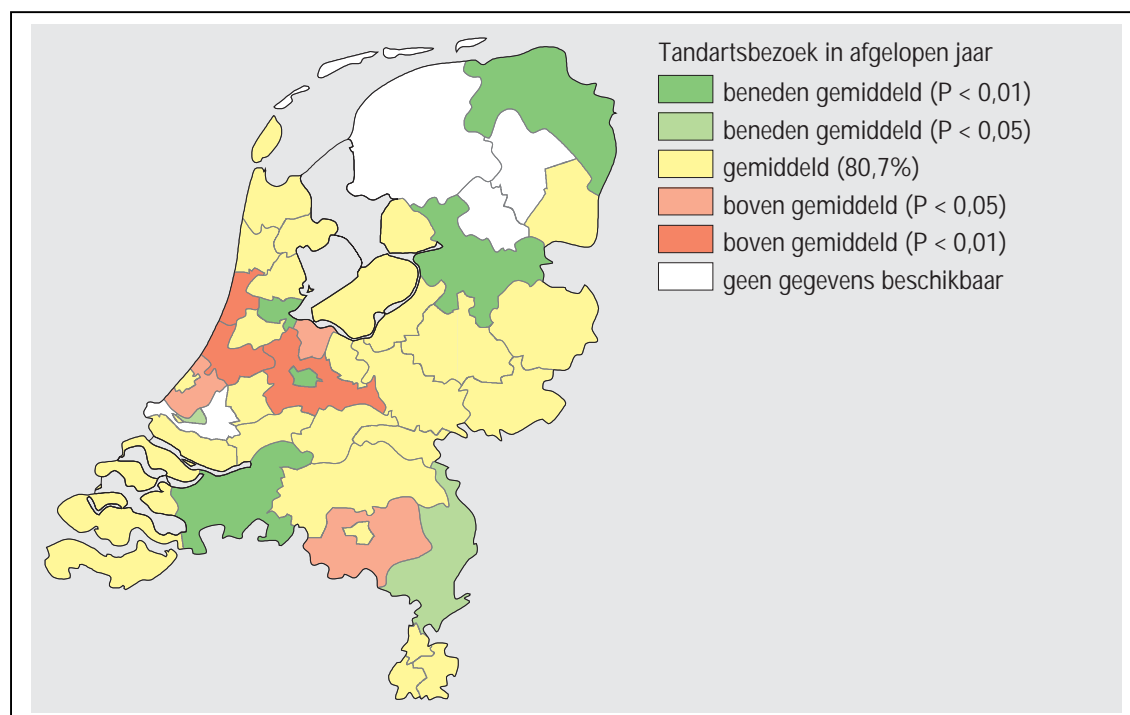
Ziekenhuis

In het vragenblok over kliniek wordt de deelnemers gevraagd aan te geven of hij/zij in de afgelopen 12 maanden wel eens een nacht of langer in het ziekenhuis of kliniek heeft gelegen. Het percentage vrouwen dat in een ziekenhuis heeft gelegen is iets hoger dan bij mannen (♀:7%, ♂:5%). In de regio Zuidelijk Zuid Limburg zijn de meeste mannen naar het ziekenhuis geweest. Bij de vrouwen is het percentage het hoogst in het Noorden (GGD Drenthe¹).

Tandarts

Op basis van meerdere vragen in de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' over het tandartsbezoek, is een variabele samengesteld die aangeeft hoe vaak iemand in het afgelopen jaar naar de tandarts is geweest.

Gemiddeld gaat 80% van de Nederlandse bevolking jaarlijks naar de tandarts. In de regio Midden Nederland is dit percentage bij de mannen het hoogst (87%; $p < 0,05$). In de regio Utrecht is dit percentage het laagst (70,6%). Negentig procent van de vrouwen in de regio GGD Zuid Holland Noord gaat jaarlijks naar de tandarts ($p < 0,05$). Terwijl in de regio Drenthe (Emmen)¹ 73% naar de tandarts gaat. Figuur 8 laat zien in welke GGD-regio's de totale onderzoeksgroep (mannen en vrouwen samen) boven of onder het gemiddelde zitten voor wat betreft bezoek aan de tandarts.

Figuur 8 Bezoek aan tandarts in afgelopen jaar per GGD-regio, gestandaardiseerd naar leeftijd, Regenboogproject 1998-2001.

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

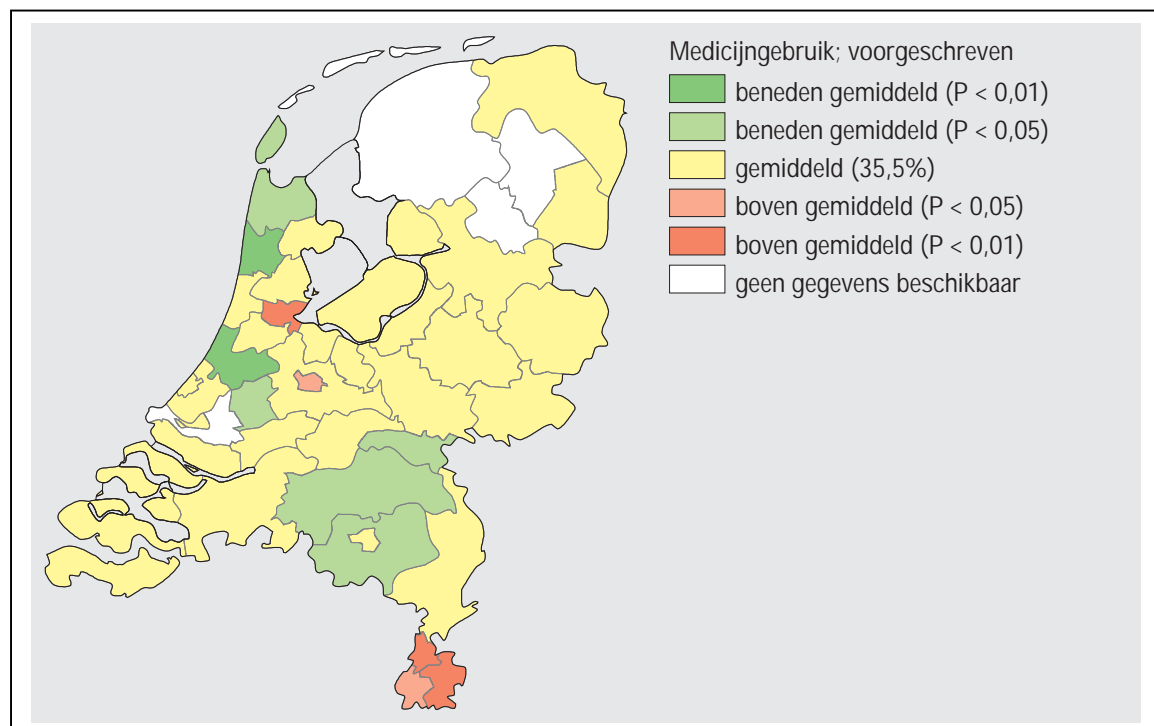
4.10.2 Medicijngebruik

Medicijnen worden veel gebruikt. In de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' stelt de interviewer een vraag over medicijngebruik (op recept van arts). Het gebruik tijdens ziekenhuisopname en 'de pil' worden niet meegerekend. Daarnaast vraagt de interviewer of de deelnemer ook medicijnen heeft gebruikt die niet op recept zijn gekocht. In bijlage 4, tabel 14, pagina 59, staan de resultaten per GGD-regio voor mannen en vrouwen.

Circa 30% van de mannen heeft in de afgelopen 14 dagen zowel medicijnen op recept gebruikt als medicijnen die zonder recept zijn aangeschaft. Medicijngebruik bij vrouwen ligt hoger dan bij mannen. Gemiddeld heeft 42% van de vrouwen in de afgelopen 14 dagen medicijnen gebruikt (zowel met als zonder een recept).

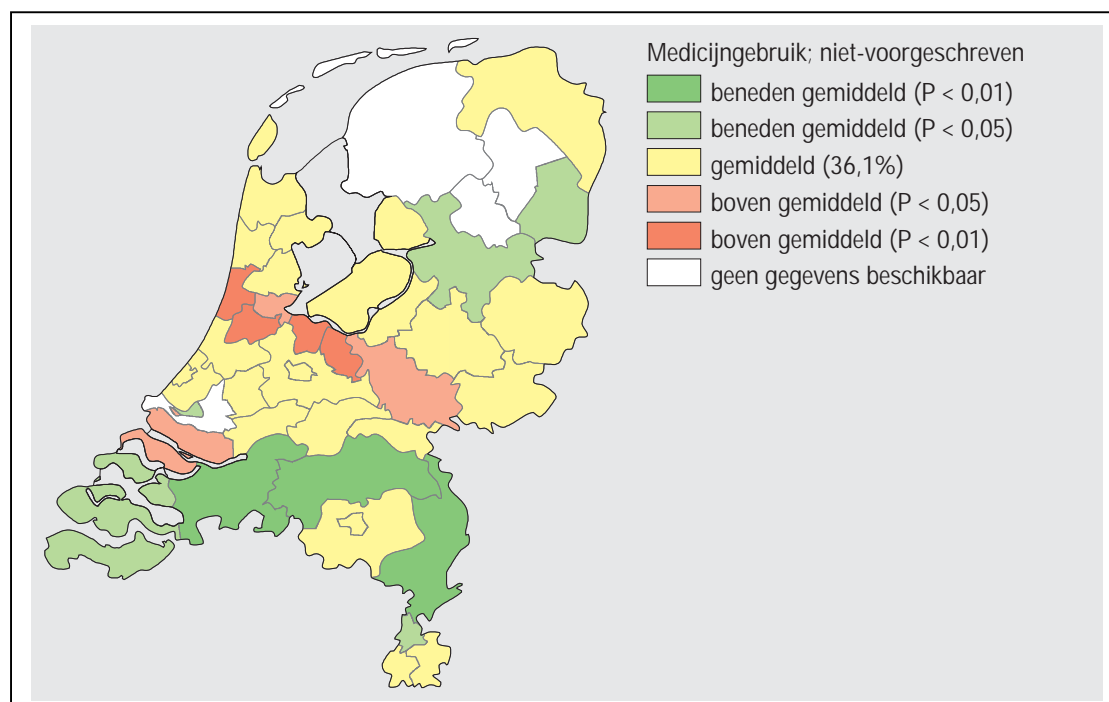
Significant laag medicijngebruik op recept bij mannen vindt plaats in de regio's Achterhoek en Nijmegen. Een significant hoog gebruik van medicijnen op recept bij mannen komt met name voor in de regio's Utrecht, Amsterdam, Oostelijk Zuid Limburg en Westelijke Mijnstreek. Significant laag medicijngebruik op recept bij vrouwen vindt plaats in de regio Noord West Veluwe¹, Noord Kennemerland, Zuid Holland Noord en Midden Holland. Een significant hoog gebruik van medicijnen op recept bij vrouwen komt met name voor in de regio Den Haag¹, en Zuidelijk Zuid Limburg.

Figuur 9 laat zien in welke GGD-regio's de totale onderzoeksgroep (mannen en vrouwen samen) boven of onder het gemiddelde zitten voor wat betreft medicijngebruik op recept. Figuur 10 laat zien in welke GGD-regio's de totale onderzoeksgroep (mannen en vrouwen) boven of onder het gemiddelde zitten voor wat betreft medicijngebruik zonder recept.

Figuur 9 Medicijngebruik met recept per GGD-regio, gestandaardiseerd per leeftijd, Regenboogproject 1998-2001.

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

Figuur 10 Medicijngebruik zonder recept per GGD-regio, gestandaardiseerd per leeftijd, Regenboogproject 1998-2001.

4.10.3 Tweedelijns gezondheidszorg

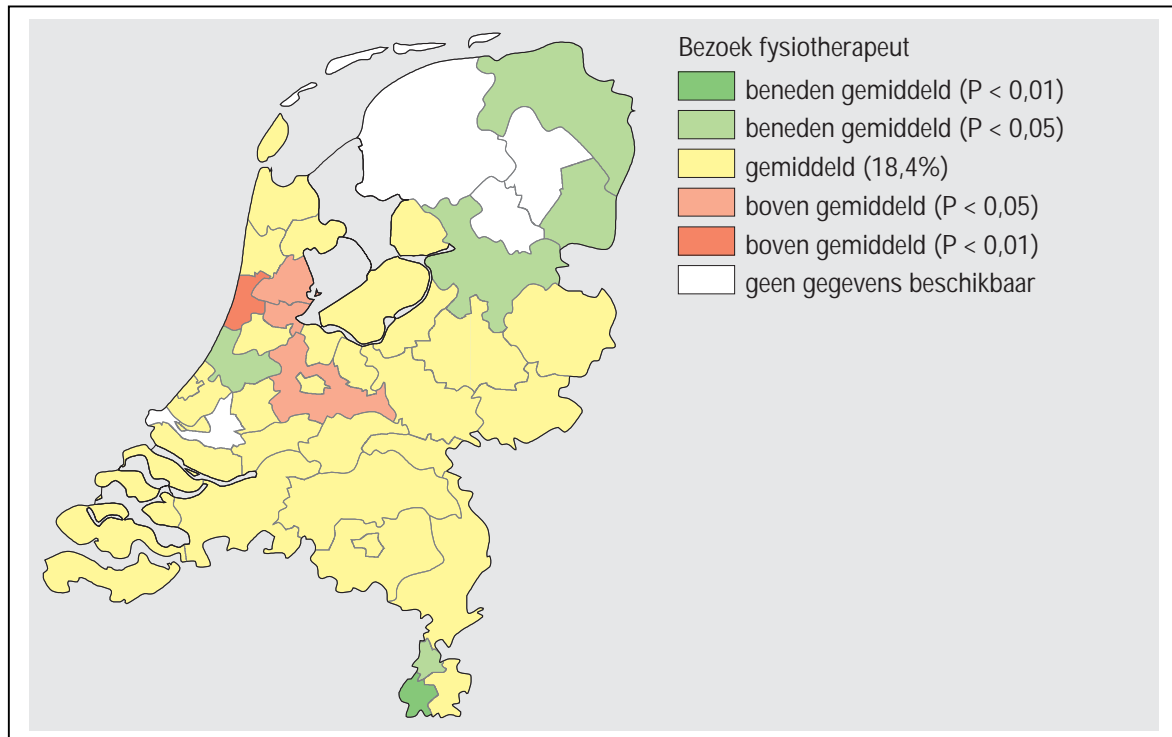
De interviewer vraagt aan de deelnemer of deze in het afgelopen jaar (12 maanden geleden) gebruik heeft gemaakt van diverse gezondheidsvoorzieningen. Met behulp van een kaart komen de volgende voorzieningen aan de orde: fysiotherapeut, homeopaat, acupuncturist, natuurgeneeskundige, magnetiseur, RIAGG, wijkverpleegster, maatschappelijk werker en gezinsverzorger. Bij de alternatieve geneeswijze wordt aangegeven dat het hierbij niet gaat om de eigen huisarts die bijzondere geneeswijzen uitoefent.

In bijlage 4, tabel 15, pagina 60, staan de resultaten voor mannen en vrouwen. Het bezoek aan een homeopaat, acupuncturist, natuurgeneeskundige en magnetiseur is samengevoegd tot alternatieve geneeswijze.

Fysiotherapeut

In het jaar voorafgaande aan het interview hebben vrouwen vaker een fysiotherapeut bezocht dan mannen (♀; 21%; ♂16%). Mannen in de regio's Zaanstreek Waterland¹ en Nieuwe Waterweg Noord hebben het vaakst de fysiotherapeut bezocht. In de regio's Noord West Veluwe¹ en Zuid Holland Noord was het percentage mannen dat naar de fysiotherapeut was geweest het laagst. Vrouwen in de regio's Amsterdam, West Holland en Zuid Oost Brabant zijn het vaakst naar de fysiotherapeut geweest. In Drenthe¹, Oostelijk Zuid Limburg en Westelijke Mijnstreek gingen het minst aantal vrouwen naar de fysiotherapeut. Figuur 10 laat zien in welke GGD-regio's de totale onderzoeksgroep boven of onder het gemiddelde zitten voor wat betreft bezoek aan een fysiotherapeut.

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

Figuur 11 Bezoek aan fysiotherapeut per GGD-regio, gestandaardiseerd naar leeftijd, Regenboogproject 1998-2001.

Alternatieve geneeswijze

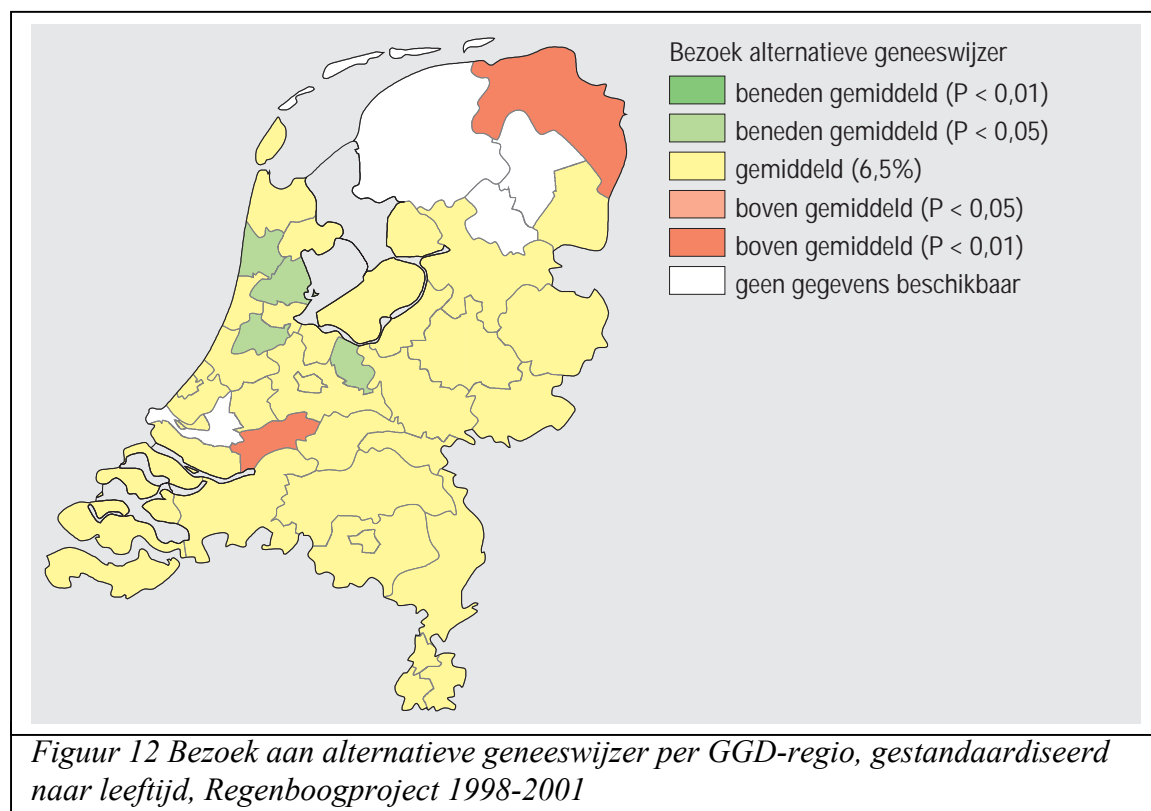
Twee keer zoveel vrouwen als mannen zijn in de afgelopen 12 maanden naar een alternatieve arts geweest (♀ 8%; ♂ 4%). Het percentage vrouwen was het hoogst in de regio's Eemland en Nijmegen ($p < 0,05$). Het percentage mannen dat een alternatieve geneeswijzer had bezocht in de regio Nieuwe Waterweg Noord was het hoogst. Figuur 12 laat zien in welke GGD-regio's de totale onderzoeksgroep boven of onder het gemiddelde zitten voor wat betreft het bezoek aan een alternatieve geneeswijzer.

RIAGG

Het RIAGG is het Regionaal Instituut voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg. Gemiddeld is 2% van de vrouwen en 1% van de mannen naar het RIAGG geweest in het afgelopen jaar. Het percentage mannen dat een bezoek heeft gebracht aan het RIAGG is het hoogst in de regio Nieuwe Waterweg Noord. Het percentage vrouwen is het hoogst in de regio Amstelland de Meerlanden.

Kruisvereniging / thuiszorginstelling

De interviewer vraagt aan de deelnemers of hij/zij gebruik heeft gemaakt van hulpverlening door kruisvereniging / thuiszorginstelling zoals een wijkverpleegster. Vrouwen maken vaker gebruik van een hulpverlening door de thuiszorg dan mannen (♀ 2,2%, ♂ 0,5%). Mannen in de regio West Friesland maken het meeste gebruik van de kruisvereniging / thuiszorg. Bij de vrouwen is dit in de regio Amstelland de Meerlanden.

Maatschappelijk werker

De interviewer vraagt aan de deelnemer of hij/zij gebruik heeft gemaakt van het Algemeen Maatschappelijk werk. Vrouwen maken vaker gebruik van een maatschappelijk werker dan mannen (♀ 2%, ♂ 1%). Mannen in de regio Flevoland maken het meeste gebruik van een maatschappelijk werker (3%). Bij de vrouwen is dit in de regio Zaanstreek Waterland¹ (7%).

Gezinsverzorgster

Tot slot vraagt de interviewer of de deelnemers gebruik gemaakt heeft van gezinsverzorging zoals gezinszorg, bejaardenzorg en ALFA-hulp. Vrouwen maken vaker gebruik van een gezinsverzorgster dan mannen (♀ 4%, ♂ 1%). Mannen in de regio Zaanstreek Waterland¹ maken het meeste gebruik van een gezinsverzorgster (3%). Bij de vrouwen is dit in de regio Drenthe¹ (8%).

4.11 ADL en gewrichtsfunctietest

Aan de hand van 10 vragen worden de activiteiten in het dagelijkse leven gemeten bij deelnemers ouder dan 54 jaar (ADL = Activity of Daily Living). Hierbij wordt gevraagd of de deelnemer de activiteit kan uitvoeren zonder moeite, met enige moeite, met grote moeite of alleen met hulp van anderen. De 10 onderwerpen zijn:

1. Eten en drinken
2. Gaan zitten en opstaan uit een stoel
3. In en uit bed stappen

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

4. Aan- en uitkleden
5. Zich verplaatsen naar een andere kamer op dezelfde verdieping
6. De trap op- en aflopen
7. De woning verlaten en binnengaan
8. Zich verplaatsen buitenshuis
9. Het gezicht en de handen wassen
10. Zich volledig wassen

In 2001 zijn de ADL-vragen in de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' ongewijzigd gebleven. Vragen over het doen van de boodschappen, klaarmaken van een maaltijd, het doen van de was enzovoort zijn in 2001 niet opgenomen in de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid'.

De antwoordcategorieën zijn per persoon opnieuw gecodeerd waarbij antwoord 1 en 2 zijn samengevoegd (zonder moeite en met enige moeite) en antwoord 3 en 4 (met grote moeite en alleen met hulp van anderen). In bijlage 4, tabel 16, pagina 61, staan de resultaten van de ADL-test. Hierin staat het percentage mannen of vrouwen die moeite hebben met het uitvoeren van 1 of meerdere ADL onderdelen.

Tweemaal zoveel vrouwen als mannen hebben moeite met het uitvoeren van 1 of meerdere ADL-activiteiten. Het percentage mannen dat moeite heeft met het uitvoeren van 1 of meerdere ADL-activiteiten is het hoogst in de regio's Utrecht (21%) en Westelijke Mijnstreek (20%). Nul procent van de mannen in Flevoland heeft moeite met het uitvoeren van de ADL-activiteiten. Het percentage vrouwen dat moeite heeft met het uitvoeren van 1 of meerdere ADL-activiteiten is het hoogst in de regio Drenthe (Emmen)¹ (40%). Het laagste percentage vrouwen is gevonden in de regio Zaanstreek Waterland¹ (5%).

Bij 5441 deelnemers is de gewrichtsfunctietest uitgevoerd. De gewrichtsfunctietest bestaat uit 10 onderdelen te weten:

1. 2 meter lopen
2. 2 meter op de tenen lopen
3. Trap lopen
4. Kniebuiging
5. Armen optillen
6. Strecken van de armen horizontaal
7. Buigen van de armen
8. Buigen van de polsen
9. Buigen van vingers
10. Buigen van de duimen

Voor elke beweging legt de GGD-medewerker vast of deze normaal, met enige beperking of met ernstige beperking wordt uitgevoerd.

Vrouwen hebben over het algemeen iets meer problemen met het uitvoeren van testen die betrekking hebben op de onderste gewrichten (onderdeel 1 - 4) dan mannen. Mannen

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

daarentegen hebben iets meer moeite met het uitvoeren van de testen die betrekking hebben op de handen (onderdeel 8 - 10). Tussen de GGD'en zit een grote variatie met name in de matige beperkingen (zie bijlage 4, tabel 17, pagina 62). Het percentage mannen met ernstige beperkingen in de onderste extremiteiten is het hoogst in de regio Rivierenland (3%). Problemen in de bovenste extremiteiten komen bij de mannen met name voor in de regio Achterhoek (2%) en mannen in Drenthe (Emmen)¹ hebben veel last van beperkingen in de handen. Het percentage vrouwen dat moeite heeft met het uitvoeren van de testen 1 - 4 is het hoogst in de regio Groningen (5%). Het hoogste percentage vrouwen met ernstige beperkingen in de onderste extremiteiten en handen is 2% (GGD Flevoland en GGD Nieuwe Waterweg Noord).

4.12 Chronische aandoeningen

Na afloop van het interview krijgt de deelnemer een schriftelijke vragenlijst om nadien in te vullen. De deelnemer stuurt deze later terug naar het CBS. In de schriftelijke vragenlijst staat een lijst met ziekten en aandoeningen. Aan deelnemers ouder dan 12 jaar wordt gevraagd om aan te geven of hij/zij de ziekte / aandoening in de afgelopen 12 maanden heeft gehad. Tevens wordt gevraagd of de deelnemer hiervoor onder behandeling of controle is van huisarts of specialist. Tot slot wordt gevraagd of de deelnemer hiervoor in de afgelopen 12 maanden medicijnen heeft gebruikt. In 2001 zijn de vragen over langdurige aandoeningen herzien. Veranderingen ten opzicht van 2000 zijn onder andere:

- Vragen over suikerziekte, beroerte, hartinfarct en andere ernstige hartaandoeningen krijgen per vraag extra deelvragen.
- Vervallen zijn de volgende items: ontstekingen van neusbijholte, leveraandoeningen, nierziekten.

In bijlage 4, tabel 18a en 18b, pagina 63-64, staan de resultaten van een aantal aandoeningen voor mannen en vrouwen over de periode 1998-2000.

Astma

Naast astma wordt ook gevraagd of de deelnemer chronische bronchitis of CARA heeft gehad in de afgelopen 12 maanden. Circa 8% van de totale onderzoeksgroep heeft in de afgelopen 12 maanden astma gehad (♀ 9%; ♂ 7%). Bij mannen komt astma het meeste voor in de regio Kop van Noord Holland (12%). In de regio Drenthe (Emmen)¹ heeft 26% van de vrouwen astma gehad. In regio Rivierenland heeft 13% van de vrouwen astma gehad in de afgelopen 12 maanden.

Neusbijholten

In de schriftelijke vragenlijst wordt gevraagd of de deelnemer last heeft gehad van ontstekingen van de neusbijholten, voorhoofdsholte of kaakholte. Vrouwen hebben meer last gehad van de ontstekingen van neusbijholte dan mannen (♀ 12%; ♂ 8%). Per GGD varieert

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

dit percentage bij vrouwen van 0% (Zaanstreek Waterland¹ en GGD Noord West Veluwe¹) tot 20% in de regio Utrecht. Bij mannen is de spreiding iets groter van 3% in de regio Zuid Oost Brabant tot 26% in de regio Zaanstreek Waterland¹.

Hartkwaal

Onder de term hartkwaal wordt ook het hartinfarct verstaan. Mannen hebben iets vaker een hartkwaal gehad dan vrouwen (♂ 3%; ♀ 2%).

Dikke darm

Hierbij gaat het om ernstige darmstoornissen, langer dan 3 maanden. Gemiddeld heeft 2% van de populatie last gehad van darmstoornissen. De variatie tussen de GGD'en is niet groot. Voor mannen is het maximum in GGD-regio Nieuwe Waterweg Noord (6%) en voor vrouwen ligt het maximum in de regio Midden Holland (5%).

Leverziekten en nierziekten

Het hebben van leverziekten of een nierziekte komt zeer zelden voor. Gemiddeld 0,4% van de deelnemers heeft een lever aandoening of een nierziekte gehad.

Chronische blaasontsteking

Vrouwen hebben meer last gehad van een blaasontsteking dan mannen (♀2%; ♂ 1%).

Suikerziekte

Gemiddeld heeft 2% van de deelnemers suikerziekte (gehad). De variatie tussen de GGD'en is niet groot. Maximaal 6% van de mannen in de regio Nieuwe Waterweg Noord heeft suikerziekte (gehad).

Rugaandoening

Hieronder worden verstaan aandoeningen aan de rug die hardnekkig van aard zijn en langer dan 3 maanden duren. Tevens wordt gevraagd of men een hernia heeft gehad in de afgelopen 12 maanden. Rugaandoeningen komen vaker voor bij vrouwen dan bij mannen (♀ 11%; ♂9%). Bij mannen komen de meeste rugaandoeningen voor in de regio Kop van Noord Holland (23%). Bij de vrouwen in de regio Westelijke Mijnstreek komen de meeste rugklachten voor (19%)

Gewrichtsontsteking

De vraag over reumatische aandoeningen is opgesplitst naar 2 deelvragen, te weten:

1. Gewrichtsontsteking (chronische reuma, reumatoïde artritis) van handen en voeten
2. Andere chronische reuma, langer dan 3 maanden.

Vrouwen hebben vaker last van reumatische aandoeningen dan mannen. De variatie tussen de GGD'en varieert van 0% tot maximaal 9% bij vrouwen in de regio Zeeland. In de regio Zuid Oost Brabant hebben mannen het meeste last van gewrichtsontstekingen (5%).

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

Epilepsie

Het percentage deelnemers met epilepsie ligt onder de 1% voor de totale onderzoeksgroep. De variatie tussen de GGD'en is zeer klein.

Duizeligheid

Duizeligheid in combinatie met vallen komt bij vrouwen vaker voor dan bij mannen (♀ 2%; ♂ 1%).

Migraine

Vrouwen hebben drie keer zoveel last van migraine als mannen (♂ 5%; ♀ 12%). In de regio Zuid Holland Zuid heeft 22% van de vrouwen last (gehad) van migraine.

Kanker

Kwaadaardige aandoeningen of kanker komt gemiddeld bij 1% van de deelnemers voor. De variatie tussen de GGD'en is zeer klein. Het percentage mannen is het hoogst in de regio GGD Drenthe (Emmen¹) (4%). Bij de vrouwen is het percentage het hoogst in de regio IJssel Vecht (4%).

4.13 Lichamelijke beperkingen en klachten

Lichamelijke beperkingen

De meeste vragenlijsten die gaan over beperkingen bevatten vragen over uitvoering van activiteiten, mobiliteit, persoonlijke verzorging of communicatie. De OECD-organisatie is de eerste die een vragenlijst heeft ontwikkeld die breder is opgezet. De belangrijkste items in de vragen waren: mobiliteit, gehoor en gezichtsvermogen.

In de schriftelijk vragenlijst worden de OECD-vragen aan de deelnemer voorgelegd :

1. Kunt u een gesprek volgen met in een groep van 3 of meer personen? (zo nodig met gehoorapparaat)
2. Kunt u met één andere persoon een gesprek voeren?
3. Zijn uw ogen goed genoeg om de kleine letter in de krant te kunnen lezen (zo nodig met bril / contactlenzen)
4. Kunt u op een afstand van 4 meter het gezicht van iemand herkennen?
5. Kunt u hard voedsel bijten en kauwen zoals een harde appel?
6. Kunt u een voorwerp van 5 kilo, bijv. een volle boodschappentas, 10 meter dragen?
7. Kunt u als u staat, bukken en iets van de grond oppakken?
8. Kunt u 400 meter aan een stuk lopen zonder stil te staan (zo nodig met stok)?

De antwoorden waar de deelnemer uit kan kiezen zijn:

- A) Ja, zonder moeite
- B) Ja, met enige moeite
- C) Ja, met grote moeite
- D) Nee, dat kan ik niet

¹ Onderzoeksgroep in kleiner dan 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

Voor de analyses zijn de antwoordcategorieën A en B samengevoegd tot een groep mensen die geen beperkingen heeft in het uitvoeren van de activiteiten. Een deelnemer heeft een beperking indien deze antwoord C of D heeft gegeven.

Door het clusteren van vragen kan er een indeling gemaakt worden naar de volgende 3 items:

gehoorbeperkingen = vraag 1 en vraag 2

gezichtsbeperkingen = vraag 3 en vraag 4

beperkingen in mobiliteit = vraag 6,7 en vraag 8.

In bijlage 4, tabel 19, pagina 65, staan de resultaten voor de deelnemers die moeite hebben met het gehoor, gezicht en mobiliteit. Mannen hebben iets meer moeite met het gehoor dan vrouwen. Van de mannen heeft circa 3% moeite met het volgen van gesprekken met 1 of meer personen. Bij de vrouwen heeft gemiddeld 2% hier last van. Vrouwen hebben iets meer last van beperkingen in het gezichtsvermogen dan mannen (♀ 4%; ♂ 3%). Met name mannen en vrouwen in het zuiden van het land hebben de meeste problemen met het gezichtsvermogen (GGD Zuidelijk Zuid Limburg en GGD Westelijke Mijnstreek). Tot slot hebben vrouwen drie keer zoveel problemen in de mobiliteit als mannen (♀ 9%; ♂ 4%). Het hoogst percentage vrouwen met problemen in de mobiliteit is in de regio Oostelijk Zuid Limburg (21%). De variatie tussen de GGD'en voor wat betreft de mobiliteit is bij mannen kleiner. Het hoogste percentage mannen met problemen in de mobiliteit is te zien in de regio Noord West Veluwe¹ (10%).

Gezondheidsklachten

In de schriftelijke vragenlijst staat een lijst met 25 klachten, de zogenaamde VOEG vragenlijst. In deze lijst staan o.a. vragen over niesbuien, hartkloppingen, hoesten, slapeloosheid etc. Deelnemers kunnen aangeven of zij hier last van hebben of niet.

Na de herziening van de vragenlijst zijn de VOEG vragen niet opgenomen. In bijlage 4, tabel 20, pagina 66, staan de resultaten over de periode 1998-2000. Er zijn 4 categorieën gemaakt voor het aantal klachten dat men heeft gehad: 0 klachten, 1-3 klachten, 4-6 en meer dan 7 klachten. Het percentage mannen zonder klachten is hoger (19%) dan het percentage vrouwen zonder klachten (10%). Het aantal mannen zonder klachten is het hoogst in de regio Den Haag¹. Vrouwen in de regio IJssel Vecht hebben het minste aantal klachten.

Het percentage mannen met meer dan 7 klachten is het hoogst in de regio Noord West Veluwe¹. Dit hoge percentage is mogelijk te wijten aan het lage aantal onderzochte deelnemers. Indien deze regio wordt uitgesloten blijkt dat de mannen in regio Oostelijk Zuid Limburg de meeste klachten hebben (30%). De meeste klachten (meer dan 7 klachten) bij vrouwen komen voor in de regio Westelijke Mijnstreek.

¹ Onderzoeksgroep is kleiner dan 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

5. Slotbeschouwing

In de periode 1998-2001 hebben 42 GGD'en deelgenomen aan het Regenboogproject. In de genoemde periode zijn 19544 mannen en vrouwen in de deelnemende GGD-regio's geïnterviewd door het CBS. Hiervan hebben 5441 deelnemers een lichamelijk onderzoek ondergaan.

Voor analyses op landelijke niveau zijn de gegevens goed bruikbaar en is de groep representatief voor de Nederlandse bevolking. Indien de gegevens worden opgesplitst naar GGD-regio kan het onderzochte aantal deelnemers te klein zijn om uitspraken te kunnen doen op regio niveau. Dit geldt met name voor de GGD'en die gedurende de periode 1999-2001 zijn ingestroomd.

5.1 Evaluatie Regenboogproject

In het voorjaar van 2001 heeft er een evaluatie van het gehele project en de samenwerkingsverbanden plaatsgevonden. In de notitie 'Evaluatie Regenboogproject 2001' staat beschreven hoe de begeleidingscommissie van het gezamenlijke project tot een uitspraak is gekomen.

Door de samenwerking tussen het RIVM en het CBS kunnen er verbanden gelegd worden tussen de verschillende aspecten van gezondheid bijvoorbeeld zorggebruik (HIS) en een hoge bloeddruk (HES). Tevens is er door deze combinatie een verlaagde enquête druk onder de bevolking. Aangezien de POLS-module 'Gezondheid en Arbeid' vele gebruikers kent en een maximum duur hanteert voor het interview was het niet mogelijk om de vragenlijst structureel uit te breiden. Er zijn een aantal vragen in de basisvragenlijst gekomen met betrekking tot religie in het kader van infectieziekten. Het ontbreken van vragen omtrent bewegen en voeding werd als een groot gemis ervaren.

Het lichamelijk onderzoek vond plaats op bijna alle GGD'en in Nederland. Hierdoor ontstond er een landelijk dekkend netwerk en een goede infrastructuur voor het verzamelen van gegevens over endogene factoren.

Door een trapsgewijze opzet van het onderzoek (zie bijlage 3) is er een groot verlies gedurende het traject van respondenten. Hierdoor was de respons op de GGD lager dan in eerste instantie werd verwacht. Indien de respons te laag is per GGD kan er geen uitspraak worden gedaan omtrent de prevalenties van een aantal (chronische) aandoeningen. Voor een betrouwbare prevalentieschatting te maken in een populatie is een minimaal aantal respondenten nodig. De steekproefgrootte kan bepaald worden aan de hand van de respons (non-respons fractie) op de POLS module 'Gezondheid en Arbeid' en lichamelijk onderzoek (de uiteindelijke respons), de prevalentie van een aandoening, de gewenste betrouwbaarheid, de gewenste nauwkeurigheid en de omvang van de populatie. Hierbij moet ook rekeningen gehouden worden met de uitsplitsingen die men wil maken naar bijvoorbeeld geslacht, leeftijdscategorieën, stad of platteland.

Op basis van de evaluatie is besloten om de samenwerking met het CBS op 31-12-2001 te beëindigen. Tussen het RIVM en de GGD'en is een belangrijke infrastructuur ontstaan die behouden dient te worden. Daarnaast vinden bij de GGD'en steeds meer systematischer monitoringsactiviteiten plaats ter ondersteuning en versterking van het lokaal gezondheidsbeleid. Voor een mogelijk vervolgonderzoek (HIS en HES) zou hiervan gebruik gemaakt kunnen worden. Hierbij zou het RIVM een faciliterende rol kunnen spelen.

5.2 Monitoren endogene factoren

GGD'en hebben de taak inzicht te geven in de gezondheidssituatie van de bevolking ter ondersteuning van het lokale gezondheidsbeleid. In februari 2001 is het Nationaal Contract Openbare Gezondheidszorg ondertekend door vertegenwoordigers van het Ministerie van VWS, Ministerie van BKZ, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en GGD Nederland. In het Nationaal Contract is de intentie vastgelegd om te komen tot een continue lokaal en nationaal afgestemde monitor om de gezondheidssituatie van de bevolking in kaart te brengen. Het doel van het project is het opzetten van de Lokale en Nationale Monitor Volksgezondheid: een systeem waarmee de gezondheidssituatie op lokaal en nationaal niveau periodiek in kaart wordt gebracht, op zo'n manier dat effecten van gezondheidsbeleid zichtbaar en meetbaar zijn.

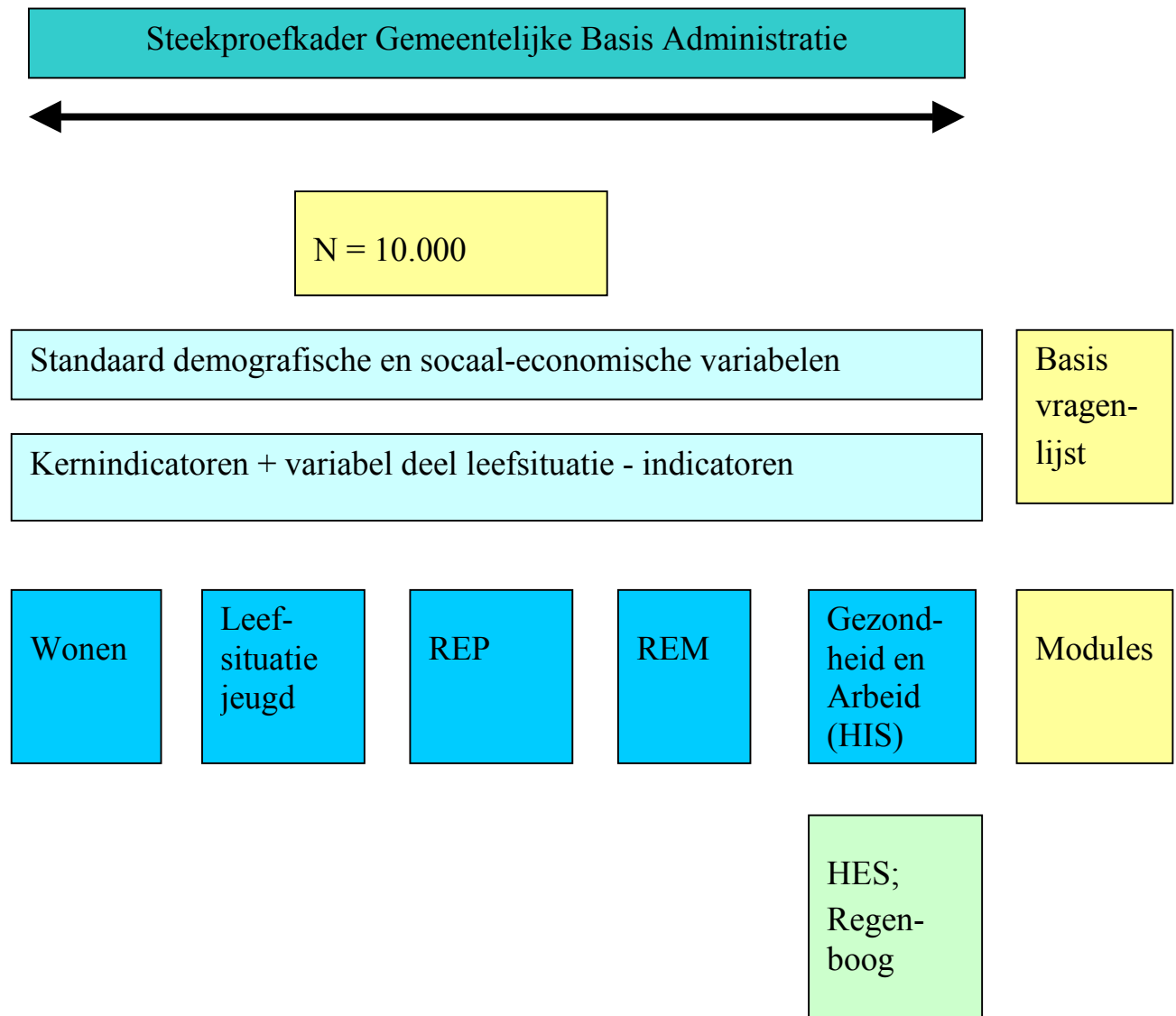
Een aantal facetten van de uitwerking zijn:

- Vaststellen van gestandaardiseerde vraagstellingen waarmee de (determinanten van) de volksgezondheid op lokaal en nationaal niveau in kaart kan worden gebracht.
- Ontwikkelen van modules die facultatief aan basis indicatoren toegevoegd kunnen worden.
- Ontwikkelen van een ondersteuningsstructuur (door het RIVM) waarmee lokale onderzoeksgegevens kunnen worden samengevoegd tot landelijke referentiestandaarden. Deze zijn toegankelijk voor GGD'en en het RIVM voor analyses en presentatie ten behoeve van lokaal en nationaal beleid.

Literatuur

1. Blokstra A, Seidell JC, Smit HA, Bueno de Mesquita HB, Verschuren WMM. Het MORGEN-project, jaarverslag 1997. Rapportnr 263200007, RIVM, Bilthoven, 1998.
2. Hof S van den, Melker HE de, Suijkerbuijk AWM, Conyn-van Spaendonck MAE. Pienter-project: description of serumbank and information on participants from the questionnaires. RIVM-rapport nr. 213675005, RIVM, Bilthoven, 1997.
3. Viet AL, Steenbrink-van Woerden JA, Seidell JC, van Stiphout WAHJ, Conyn-van Spaendonck MAE. Evaluatie van het CBS-RIVM samenwerkingsverband in het kader van het OverMORGEN-project (HES-A). Rapportnr 266807001, RIVM, Bilthoven, 1997.
4. Otten F, Winkels J Toelichting op het Permanent Onderzoek Leefsituatie. Centraal Bureau voor de Statistiek.
5. Draaiboek voor de GGD-medewerker Regenboogproject, versie 5, 2000.
6. Viet AL, van den Hof S, Elvers LH, Ocké M, Vossenaar M. Risicofactoren En GezondheidsEvaluatie Nederlandse Bevolking, een Onderzoek op GGD'en, jaarverslag 2001. Rapportnr 260854004 RIVM, Bilthoven, 2003.

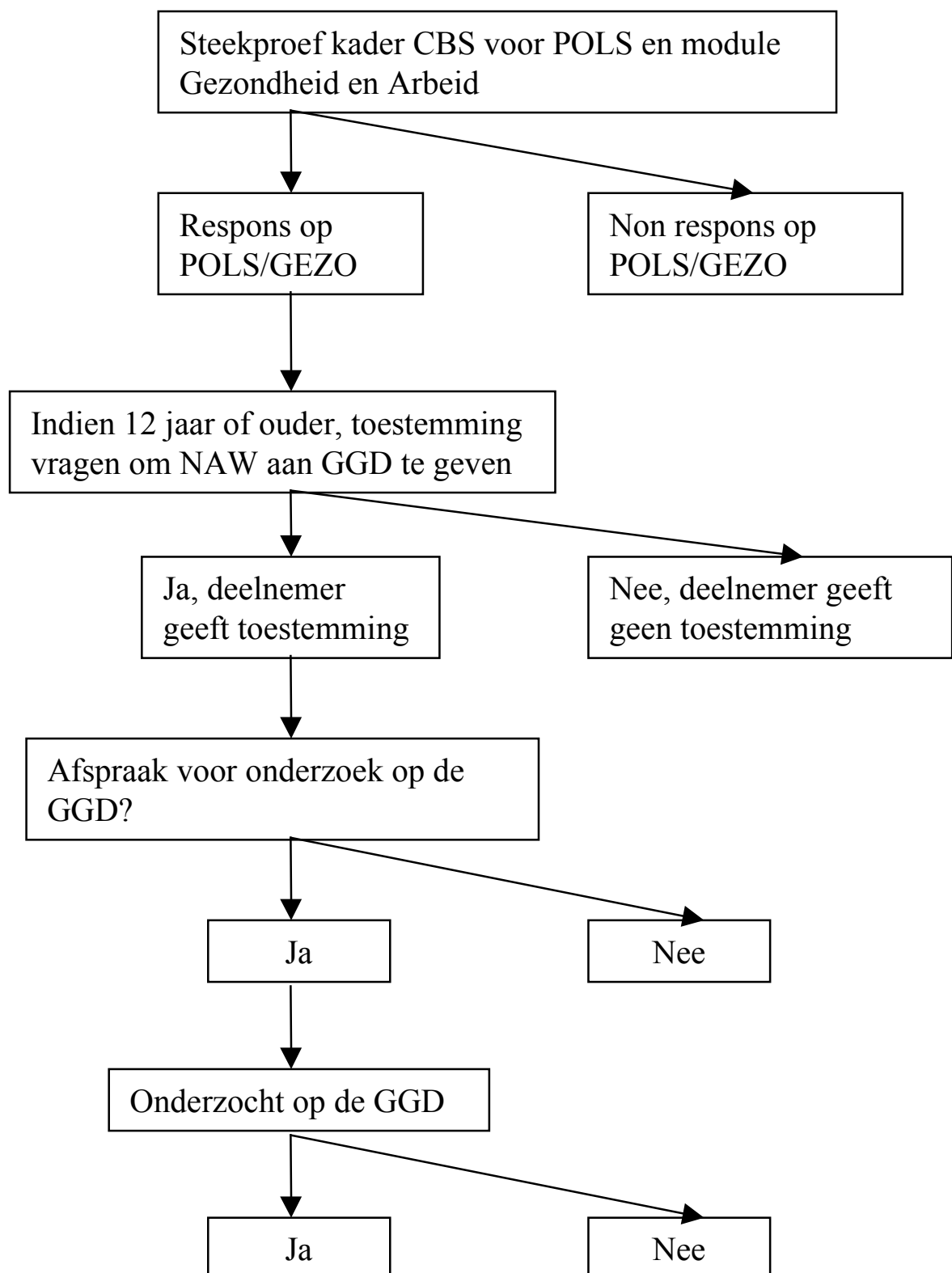
Bijlage 1 Steekproefkader

Bijlage 2 Overzicht van deelnemende GGD'en 1998-2001

GGD Noord-Kennemerland	Alkmaar
GGD-regio Twente	Almelo
GGD Eemland	Amersfoort
GGD Amstelland de Meerlanden	Amstelveen
GG&GD Amsterdam	Amsterdam
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	Arnhem
GGD West Brabant	Breda
GGD Gooi & Vechtstreek	Bussum
GGD Delfland	Delft
GGD Hart voor Brabant	Den Bosch
Gemeente Den Haag, Dienst OCW, GGD	Den Haag
GGD Kop van Noord-Holland	Den Helder
GGD-regio Stedendriehoek	Deventer
GGD-regio Achterhoek	Doetinchem
GGD Zuid-Holland Zuid	Dordrecht
GGD Eindhoven	Eindhoven
GGD Drenthe	Emmen
GGD Westelijke Mijnstreek	Geleen
GGD Zeeland	Goes
GGD Midden-Holland	Gouda
HVD Groningen/GGD	Groningen
Hulpverleningsdienst Kennemerland	Haarlem
GGD Noordwest Veluwe	Harderwijk
GGD Oostelijk Zuid-Limburg	Heerlen
GGD Westfriesland	Hoorn
GGD Zuid Holland Noord	Leiden
GGD Flevoland	Lelystad
GGD Zuidelijk Zuid-Limburg	Maastricht
GGD-regio Nijmegen	Nijmegen
GGD Zuid-Hollandse Eilanden	Spijkensisse
GGD Rivierenland	Tiel
GG&GD Utrecht	Utrecht
GGD Zuidoost Brabant	Valkenswaard
GGD Noord- en Midden Limburg,	Venlo
GGD Nieuwe Waterweg Noord	Vlaardingen
GGD West-Holland	Zoetermeer
GGD Zaanstreek Waterland	Zaandam
GGD Midden Nederland, vestiging Zeist	Zeist
GGD-regio IJssel-Vecht	Zwolle

Bijlage 3 Schema CBS en RIVM

Bijlage 4 Tabellen met resultaten

Tabel 1 Burgerlijke staat voor mannen en vrouwen 1998-2001, gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000

GGD	Man (%)				Vrouw (%)			
	Gehuwd	Gescheiden	Weduwnaar	Nooit getrouwd	Gehuwd	Gescheiden	Weduwe	Nooit getrouwd
GGD Groningen	54,1	4,7	1,2	40,0	57,1	5,5	7,4	30,0
GGD Drenthe (Emmen) *	62,7	4,8	0,9	31,7	60,3	7,9	9,3	22,5
GGD-regio IJssel Vecht	59,2	2,6	1,3	36,9	64,1	5,2	4,8	25,9
GGD-regio Twente	65,3	2,4	1,7	30,7	62,2	5,5	6,4	25,9
GGD Stedendriehoek	61,4	5,1	1,0	32,5	57,8	5,9	7,7	28,6
GGD Noordwest-Veluwe *	60,9	0,0	0,0	39,1	68,1	2,1	3,2	26,6
GGD-regio Achterhoek	66,3	4,7	1,8	27,3	65,6	5,2	6,5	22,7
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	56,8	4,1	1,5	37,6	56,4	8,1	6,1	29,4
GGD Rivierenland	64,2	3,3	0,8	31,7	59,7	2,0	6,1	32,2
GGD Nijmegen	49,3	5,1	0,6	45,0	52,0	7,2	6,5	34,3
GGD Flevoland	52,4	6,5	1,4	39,8	62,9	10,9	4,4	21,8
GGD Eemland	54,6	5,9	1,1	38,4	53,6	7,0	8,1	31,3
GG&GD Utrecht	38,5	6,5	0,8	54,2	34,6	8,2	7,1	50,1
GGD Midden Nederland	61,6	5,6	1,0	31,8	58,3	5,0	6,7	30,0
GGD Kop van Noord Holland	58,6	7,0	0,4	33,9	58,9	2,0	6,7	32,5
GGD Westfriesland	66,8	2,4	0,4	30,5	60,7	5,1	2,8	31,4
GGD Noord Kennemerland	61,2	3,4	2,9	32,6	56,9	9,3	7,2	26,7
Hulpverleningsdienst Kennemerland	55,7	7,2	2,9	34,2	60,4	10,3	4,9	24,4
GGD Zaanstreek Waterland *	54,4	5,7	0,0	39,9	55,9	6,2	8,3	29,6
GG&GD Amsterdam	41,2	8,4	1,5	48,9	35,2	13,7	6,7	44,4
GGD Amstelland de Meerlanden	63,0	2,4	2,7	31,9	59,4	5,1	8,8	26,7
GGD Gooi en Vechtstreek	67,1	5,0	1,0	26,9	59,9	6,8	6,6	26,7
GGD Zuid-Holland Noord	58,9	5,0	0,8	35,3	58,9	5,5	5,2	30,5
Den Haag, Dienst OCW *	50,2	11,4	2,4	36,0	51,7	10,3	10,5	27,4
GGD West Holland	62,3	4,4	0,8	32,5	55,2	11,2	5,8	27,8
GGD Midden Holland	69,4	1,2	0,6	28,8	60,7	5,1	6,7	27,5
GGD Nieuwe Waterweg Noord	61,2	7,1	2,6	29,2	54,1	13,7	5,8	26,5
GGD Zuid-Holland Zuid	58,4	4,7	1,9	35,0	59,5	8,7	7,6	24,2
GGD Zuidhollandse Eilanden	69,5	3,9	0,9	25,6	60,7	7,9	3,8	27,6
GGD Zeeland	64,7	1,8	2,0	31,5	64,8	7,8	6,7	20,6
GGD West Brabant	62,7	4,8	2,0	30,6	63,8	3,7	7,9	24,7
GGD Hart voor Brabant	61,5	3,5	1,5	33,5	63,8	3,7	7,9	24,7
GGD Zuidoost Brabant	61,5	4,2	1,6	32,7	62,7	8,2	5,1	24,0
GGD Eindhoven	54,2	6,2	2,4	37,2	51,1	12,0	6,6	30,3
GGD Noord- en Midden Limburg	61,6	4,8	1,6	32,0	62,1	6,6	6,3	25,0
GGD Oostelijk Zuid Limburg	58,9	8,9	1,0	31,3	62,0	10,6	9,9	17,6
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	57,7	2,7	2,4	37,2	47,0	13,1	9,9	29,9
GGD Westelijke Mijnstreek	57,1	6,8	1,4	34,8	61,0	11,2	9,0	18,8
Totaal	59,2	4,8	1,5	34,6	58,10	7,30	6,60	28,00

* N < 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

*Tabel 2 Stedelijkheid van de gemeenten totale onderzoekpopulatie 1998-2001;
gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000*

GGD	Zeer sterk	Sterk	Matig	Weinig	Niet
GGD Groningen	36,6	0	9,6	28,0	25,8
GGD Drenthe (Emmen) *	0,0	0,0	1,2	52,8	46,0
GGD-regio IJssel Vecht	0,0	39,4	0,0	30,8	29,8
GGD-regio Twente	0,0	38,1	23,4	28,2	10,3
GGD Stedendriehoek	0,0	57,9	12,9	16,5	12,7
GGD Noordwest-Veluwe *	0,0	0,0	21,3	78,7	0,0
GGD-regio Achterhoek	0,0	0,0	23,2	51,7	25,1
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	0,0	24,0	38,0	34,7	3,3
GGD Rivierenland	0,0	0,0	36,9	9,8	53,4
GGD Nijmegen	0,0	49,3	12,6	28,7	9,4
GGD Flevoland	0,0	0,0	65,8	34,2	0,0
GGD Eemland	0,0	47,9	33,4	18,7	0,0
GG&GD Utrecht	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
GGD Midden Nederland	0,0	22,5	39,6	31,0	7,0
GGD Kop van Noord Holland	0,0	45,0	0,0	11,9	43,1
GGD Westfriesland	0,0	0,0	48,8	14,2	37,0
GGD Noord Kennemerland	0,0	41,4	29,6	21,2	7,8
Hulpverleningsdienst Kennemerland	40,1	27,7	26,1	6,1	0,0
GGD Zaanstreek Waterland *	0,0	69,8	10,4	17,0	2,8
GG&GD Amsterdam	95,8	4,2	0,0	0,0	0,0
GGD Amstelland de Meerlanden	0,0	43,9	40,7	15,5	0,0
GGD Gooi en Vechtstreek	0,0	75,7	5,7	14,9	3,8
GGD Zuid-Holland Noord	26,2	29,2	27,7	14,8	2,1
Den Haag, Dienst OCW *	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
GGD West Holland	27,9	41,1	17,7	13,3	0,0
GGD Midden Holland	0,0	25,1	40,6	23,0	11,3
GGD Nieuwe Waterweg Noord	82,1	17,9	0,0	0,0	0,0
GGD Zuid-Holland Zuid	0,0	66,6	16,6	5,9	10,9
GGD Zuidhollandse Eilanden	0,0	42,2	14,5	19,4	24,0
GGD Zeeland	0,0	17,2	20,3	19,9	42,6
GGD West Brabant	0,0	35,0	27,6	26,3	11,1
GGD Hart voor Brabant	0,0	26,5	22,0	39,2	12,3
GGD Zuidoost Brabant	0,0	0,0	39,2	53,4	7,5
GGD Eindhoven	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
GGD Noord- en Midden Limburg	0,0	16,1	17,7	27,9	38,2
GGD Oostelijk Zuid Limburg	0,0	35,0	42,8	5,1	17,1
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	0,0	64,2	0,0	27,7	8,1
GGD Westelijke Mijnstreek	0,0	0,0	57,7	23,9	18,4
Totaal	12,0	29,1	22,2	23,3	13,4

* N < 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

Tabel 4 Aantal uren betaald werk per week voor mannen en vrouwen 1998 - 2000; gestandaardiseerd naar leeftijd opbouw Nederlandse bevolking 2000

	Mannen (%)					Vrouwen (%)						
	Werkt niet	14 jaar of jonger	4 uur of minder	4 - 12 uur	12 - 30 uur	30 uur of meer	Werkt niet	14 jaar of jonger	4 uur of minder	4 - 12 uur	12 - 30 uur	30 uur of meer
GGD												
GGD Groningen	26,0	2,5	1,6	3,0	4,6	62,3	48,9	2,5	2,6	8,0	17,5	20,5
GGD Drenthe (Emmen) *	22,3	3,2	1,1	2,1	0,0	71,3	50,1	4,2	5,3	7,6	17,2	15,7
GGD-regio IJssel Vecht	16,8	3,5	1,2	2,9	3,2	71,9	40,3	3,5	2,8	10,8	24,9	17,8
GGD-regio Twente	19,8	2,4	0,4	2,2	4,6	70,7	41,2	3,2	2,6	8,7	23,5	20,9
GGD Stedendriehoek	21,9	2,6	1,1	3,0	2,5	68,8	39,8	2,1	2,2	4,9	24,3	26,8
GGD Noordwest-Veluwe *	27,6	5,7	0,0	5,4	1,6	59,7	39,3	3,1	4,2	8,8	33,4	11,2
GGD-regio Achterhoek	24,0	1,8	0,3	2,5	3,2	68,3	39,1	2,6	3,5	8,0	26,1	20,9
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	21,3	4,6	1,1	4,2	4,0	64,9	41,9	1,8	3,9	5,6	22,6	24,1
GGD Rivierland	12,0	4,9	2,3	3,2	5,8	72,0	39,7	3,9	1,3	4,9	27,9	21,8
GGD Nijmegen	18,9	2,0	0,9	4,2	5,0	69,0	42,5	2,4	2,3	6,3	23,8	22,7
GGD Flevoland	20,7	4,1	0,4	4,1	2,7	68,1	50,1	2,8	1,2	3,3	23,8	18,9
GGD Eemland	15,8	4,4	0,3	3,5	4,2	71,8	41,2	2,4	2,2	8,9	16,8	28,5
GG&GD Utrecht	21,7	2,4	1,6	4,8	6,7	62,7	32,3	0,9	2,6	7,3	27,5	29,5
GGD Midden Nederland	15,0	3,0	1,8	4,2	3,9	72,2	38,7	2,1	2,0	6,8	27,1	23,4
GGD Kop van Noord Holland	23,2	3,0	0,5	5,5	3,6	64,1	33,4	2,1	1,1	7,7	30,6	25,1
GGD Westfriesland	16,1	3,6	0,0	1,6	1,4	77,3	37,1	4,2	0,9	12,1	18,9	26,8
GGD Noord Kennemerland	18,3	5,3	0,0	3,9	3,5	69,0	39,6	2,4	1,5	6,2	27,6	22,8
Hulpverleningsdienst Kennemerland	22,4	4,0	0,4	3,3	4,1	65,8	41,2	2,2	0,9	6,3	25,1	24,5
GGD Zaanstreek Waterland *	16,7	3,9	0,0	5,6	2,6	71,2	38,8	2,7	3,0	5,0	28,0	22,5
GG&GD Amsterdam	25,1	1,9	0,1	2,5	7,3	63,1	37,1	2,2	1,0	4,5	16,5	38,8
GGD Amstelland de Meerlanden	20,5	3,4	1,1	2,3	3,1	69,5	35,3	2,4	0,8	7,6	25,8	28,2
GGD Gooi en Vechtstreek	22,6	0,6	0,9	0,0	6,1	69,9	38,3	3,0	3,5	4,4	28,2	22,6
GGD Zuid-Holland Noord	16,7	2,1	0,4	3,3	4,5	73,0	26,9	2,3	2,5	11,1	27,6	29,7
Den Haag, Dienst OCW *	16,6	2,2	0,0	4,6	1,8	74,8	36,6	1,4	2,4	8,0	15,7	35,9
GGD West Holland	18,6	4,3	1,2	4,8	2,2	69,0	35,3	1,6	0,0	8,0	27,3	27,8
GGD Midden Holland	15,3	3,9	0,4	3,9	2,3	74,2	39,5	3,4	2,2	8,0	26,6	20,4
GGD Nieuwe Waterweg Noord	24,3	3,6	0,6	4,0	3,3	64,1	48,1	2,4	4,2	6,5	16,3	22,5
GGD Zuid-Holland Zuid	21,2	4,2	1,6	2,6	3,9	66,5	40,7	1,6	2,4	8,2	24,8	22,2
GGD Zuidhollandse Eilanden	17,5	2,3	0,4	3,8	4,6	71,4	36,8	3,4	2,0	7,1	23,0	27,6
GGD Zeeland	27,4	4,2	1,2	1,2	2,7	63,4	42,9	4,2	1,7	7,0	23,9	19,9
GGD West Brabant	20,7	4,0	1,0	4,0	2,5	67,9	41,9	2,7	2,4	9,7	22,5	20,9
GGD Hart voor Brabant	19,5	3,2	0,7	3,3	4,6	68,7	40,3	2,7	1,1	7,0	24,4	24,5
GGD Zuidoost Brabant	14,0	1,6	1,8	2,6	6,0	74,1	44,1	2,8	1,2	4,6	24,4	22,9
GGD Eindhoven	17,5	1,7	1,7	2,0	6,7	70,5	40,1	2,3	0,7	6,1	23,0	28,0
GGD Noord- en Midden-Limburg	17,8	3,3	1,0	3,4	3,3	71,3	39,6	2,1	0,9	5,1	28,2	24,1
GGD Oostelijk Zuid-Limburg	29,8	2,7	0,5	3,7	4,0	59,3	53,0	1,1	0,7	4,5	21,4	19,3
GGD Zuidelijk Zuid-Limburg	22,4	2,2	0,6	3,4	7,5	64,1	45,1	3,2	2,8	5,7	17,3	25,9
GGD Westelijke Mijnstreek	23,6	2,6	0,6	3,2	4,9	65,3	43,0	1,0	2,6	5,0	27,8	20,6
Totaal	20,2	3,1	0,9	3,3	4,0	68,5	40,6	2,5	3,0	7,1	23,8	24,1

* N < 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

Tabel 5 Ervaren gezondheid voor mannen en vrouwen 1998-2001; gestandaardiseerd naar leeftijd Nederlandse bevolking 2000.

GGD	Mannen %			Vrouwen %			Gaaf wel	Soms goed, soms slecht	Slecht	Gaaf wel	Soms goed, soms slecht	Slecht
	Zeef goed	Goed		Zeef goed	Goed							
GGD Groningen	24,7	57,9		17,2	57,6		17,7	5,9	1,7	17,7	5,9	1,7
GGD Drenthe (Emmen)*	26,0	52,2		21,2	53,2		17,8	5,6	2,2	17,8	5,6	2,2
GGD-regio IJssel Vecht	29,8	56,4		20,7	55,2		16,4	5,3	2,4	16,4	5,3	2,4
GGD-regio Twente	25,8	57,7		17,9	62,2		**	12,7	1,7	**	12,7	1,7
GGD Stedendriehoek	29,5	54,9		18,3	60,8		**	13,9	1,8	**	13,9	1,8
GGD Noordwest-Veluwe*	17,8	64,3		13,0	72,4		9,2	5,4	0,0	9,2	5,4	0,0
GGD-regio Achterhoek	25,7	56,8		17,4	59,7		17,0	4,7	1,2	17,0	4,7	1,2
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	28,4	54,7		20,8	52,3		16,1	8,6	2,1	16,1	8,6	2,1
GGD Rivierland	26,3	57,0		19,9	57,1		16,4	5,4	1,3	16,4	5,4	1,3
GGD Nijmegen	22,3	61,5		18,6	57,9		13,6	8,3	1,6	13,6	8,3	1,6
GGD Flevoland	30,8	53,0		18,6	59,9		14,3	5,1	2,1	14,3	5,1	2,1
GGD Eemland	30,0	56,6		26,0	50,0		16,3	5,2	2,4	16,3	5,2	2,4
GG&GD Utrecht	29,0	47,3		26,2	51,3		11,0	10,3	1,2	11,0	10,3	1,2
GGD Midden Nederland	24,1	60,5		22,3	57,0		12,6	7,7	0,4	12,6	7,7	0,4
GGD Kop van Noord Holland	14,9	65,8		21,7	60,6		15,2	1,1	1,5	15,2	1,1	1,5
GGD Westfriesland	23,0	60,9		22,4	50,9		17,9	7,0	1,8	17,9	7,0	1,8
GGD Noord Kennemerland	21,3	56,7		18,3	61,1		12,5	5,8	2,3	12,5	5,8	2,3
Hulpverleningsdienst Kennemerland	22,4	61,0		17,3	58,7		18,4	2,7	2,9	18,4	2,7	2,9
GGD Zaanstreek Waterland*	15,8	72,5		23,6	58,5		15,7	1,2	1,0	15,7	1,2	1,0
GG&GD Amsterdam	25,8	48,3		19,7	49,5		**	17,6	7,8	**	17,6	7,8
GGD Amstelland de Meerlanden	34,1	50,9		27,4	53,7		16,6	2,3	0,0	16,6	2,3	0,0
GGD Gooi en Vechtstreek	25,7	56,0		16,4	55,8		19,7	6,7	1,5	19,7	6,7	1,5
GGD Zuid-Holland Noord	34,4	54,9		20,0	62,1		**	13,0	0,8	**	13,0	0,8
Den Haag, Dienst OCV*	26,4	57,8		23,2	44,0		25,3	6,8	0,7	25,3	6,8	0,7
GGD West Holland	25,5	53,4		14,5	58,7		16,8	8,4	1,7	16,8	8,4	1,7
GGD Midden Holland	23,3	59,4		20,9	57,3		13,9	7,3	0,7	13,9	7,3	0,7
GGD Nieuwe Waterweg Noord	19,0	56,6		16,6	60,8		13,8	7,1	1,7	13,8	7,1	1,7
GGD Zuid-Holland Zuid	26,8	51,4		17,6	53,3		19,3	8,3	1,4	19,3	8,3	1,4
GGD Zuidhollandse Eilanden	18,7	63,5		15,1	61,3		14,5	5,6	3,5	14,5	5,6	3,5
GGD Zeeland	20,9	56,9		17,8	61,2		13,0	6,7	1,3	13,0	6,7	1,3
GGD West Brabant	27,0	54,5		20,5	55,2		16,1	6,4	1,9	16,1	6,4	1,9
GGD Hart voor Brabant	26,0	53,5		21,1	55,4		15,0	7,4	1,2	15,0	7,4	1,2
GGD Zuidoost Brabant	23,4	59,2		18,6	55,9		17,7	7,4	0,4	17,7	7,4	0,4
GGD Eindhoven	27,9	55,5		22,4	51,0		18,3	5,9	2,3	18,3	5,9	2,3
GGD Noord- en Midden Limburg	21,6	60,8		22,8	56,2		13,6	6,4	1,1	13,6	6,4	1,1
GGD Oostelijk Zuid Limburg	15,2	54,8		18,6	47,3		**	22,6	8,3	**	22,6	8,3
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	23,8	52,5		14,0	53,7		19,3	10,4	2,7	19,3	10,4	2,7
GGD Westelijke Mijnstreek	21,2	50,0		7,1	59,4		**	23,0	4,3	**	23,0	4,3
Totaal	25,4	56,3		19,5	56,4		15,9	6,4	1,8	15,9	6,4	1,8

* N < 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

** P < 0,05 voor een goede gezondheid ; categorie zeer goed en goed samengevoegd

Tabel 6 Aantal uren sport per week en wandelen en fietsen voor plezier voor mannen en vrouwen 1998-2001; gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000

	Man (%)					Vrouw (%)						
	> 5 uur	1-5 uur	< 1 uur	geen sport	wandelen voor plezier	fietsen voor plezier	> 5 uur	1-5 uur	< 1 uur	geen sport	wandelen voor plezier	fietsen voor plezier
GGD												
GGD Groningen	10,5	33,6	4,0	51,9	54,4	47,9	6,8	35,5	4,1	53,6	61,2	50,8
GGD Drenthe (Emmen) *	9,1	34,1	0,6	56,2	44,4	**	7,1	32,6	2,3	58,0	47,8	**
GGD-regio IJssel Vecht	15,0	35,5	1,6	48,0	57,0	51,6	6,2	36,0	2,6	55,2	63,9	52,6
GGD-regio Twente	14,6	35,9	3,1	46,4	52,8	**	8,2	41,8	5,5	44,5	63,4	54,7
GGD Stedendriehoek	15,2	38,9	3,5	42,4	58,9	52,0	8,6	39,4	2,8	49,2	62,2	50,6
GGD Noordwest-Veluwe *	17,5	35,8	5,2	41,5	61,6	38,5	4,3	52,3	6,5	36,9	69,6	68,5
GGD-regio Achterhoek	12,1	40,0	4,7	43,1	58,2	56,1	10,2	43,2	2,8	43,8	67,8	63,5
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	17,6	37,9	4,4	40,1	52,0	45,8	7,7	38,0	4,0	50,4	61,9	48,3
GGD Rivierland	13,8	39,7	1,6	45,0	47,8	42,0	3,1	41,0	2,6	53,3	57,7	45,1
GGD Nijmegen	16,2	37,7	4,6	41,5	55,7	44,6	8,8	45,7	4,0	41,5	62,9	50,4
GGD Flevoland	13,1	34,0	2,4	50,5	49,5	40,3	6,2	34,8	2,3	56,7	66,3	45,0
GGD Eemland	17,3	35,3	3,6	43,9	46,9	**	9,2	41,6	3,7	45,4	59,4	48,7
GG&GD Utrecht	12,0	39,9	7,5	40,6	61,1	42,6	6,2	48,6	4,9	40,4	67,5	43,9
GGD Midden Nederland	16,8	45,2	3,8	34,1	54,5	50,0	11,0	47,1	2,0	39,9	62,8	56,5
GGD Kop van Noord Holland	14,2	36,4	0,5	48,9	59,7	47,3	12,9	40,9	2,7	43,5	65,5	53,1
GGD Westfriesland	12,8	37,6	4,9	44,7	62,2	53,4	9,3	41,5	5,5	43,8	62,2	54,2
GGD Noord Kennemerland	12,1	41,8	3,2	42,9	54,4	48,4	5,1	43,6	4,9	46,5	65,6	53,9
Hulpverleningsdienst Kennemerland	15,8	35,5	4,8	44,0	62,6	53,4	11,8	47,4	2,2	38,7	68,0	50,5
GGD Zaanstreek Waterland *	30,7	37,9	2,0	29,3	65,8	46,6	10,2	44,6	5,4	39,9	56,1	49,8
GG&GD Amsterdam	12,0	35,3	4,7	48,0	61,8	39,0	7,7	42,7	3,7	45,9	64,7	38,1
GGD Amstelland de Meerlanden	18,0	39,8	4,2	37,9	59,8	53,7	8,6	48,8	2,8	39,8	62,6	48,0
GGD Gooi en Vechtstreek	13,5	33,6	6,6	46,3	68,1	**	7,5	46,8	7,4	38,4	64,9	58,2
GGD Zuid-Holland Noord	18,0	37,9	3,4	40,7	58,3	52,7	8,6	48,6	3,4	39,4	63,3	52,6
Den Haag, Dienst OCW *	16,2	35,0	3,8	45,0	66,1	44,1	12,3	42,9	1,1	43,7	62,0	36,3
GGD West Holland	19,6	38,4	3,1	38,9	54,1	48,2	9,5	41,5	3,2	45,9	66,4	55,7
GGD Midden Holland	16,6	36,2	3,1	44,1	48,3	**	9,7	39,2	5,6	45,5	61,2	51,6
GGD Nieuwe Waterweg Noord	13,7	26,6	0,8	58,9	59,8	45,0	4,6	32,9	5,2	57,4	54,2	46,7
GGD Zuid-Holland Zuid	14,2	32,2	4,9	48,7	50,4	**	7,1	37,5	5,2	50,2	54,6	**
GGD Zuidhollandse Eilanden	17,7	33,5	1,6	47,2	55,8	46,7	10,7	39,3	4,6	45,5	57,5	48,8
GGD Zeeland	17,0	29,9	5,9	47,2	56,3	51,0	9,0	38,6	2,2	50,2	63,9	59,6
GGD West Brabant	13,9	38,1	3,3	44,7	55,5	53,4	10,4	42,0	2,6	45,1	63,1	53,7
GGG Hart voor Brabant	16,7	38,1	3,1	42,1	53,9	51,3	8,9	42,1	2,9	46,1	61,4	52,9
GGG Zuidoost Brabant	18,1	35,9	1,4	44,6	60,1	53,1	9,9	47,1	3,3	39,7	65,0	57,0
GGG Eindhoven	17,0	35,2	5,7	42,1	53,8	50,1	5,5	38,9	1,7	53,9	63,6	44,6
GGD Noord- en Midden Limburg	15,8	38,1	1,6	44,5	55,0	48,4	9,5	40,7	3,2	46,6	68,3	56,1
GGD Oostelijk Zuid Limburg	14,6	29,1	3,5	52,8	60,5	31,9	7,4	39,2	2,3	51,2	66,5	30,0
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	20,3	32,5	1,5	45,8	64,5	41,3	10,7	40,0	3,3	46,0	68,5	40,7
GGD Westelijke Mijnstreek	24,4	32,7	1,7	41,1	61,1	44,3	15,6	35,0	2,4	47,0	67,8	41,5
Totaal	15,5	36,5	3,4	44,6	56,0	48,5	8,7	41,5	3,5	46,4	63,2	50,6

* N < 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

Tabel 7 Percentage rokers en niet rokers voor mannen en vrouwen 1998-2000;
gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000

GGD	Mannen			Vrouwen		
	Rookt	rookt enkele keer	rookt niet	Rookt	rookt enkele keer	rookt niet
GGD Groningen	39,6	6,6	53,8	33,2	4,7	62,1
GGD Drenthe (Emmen) *	41,1	3,6	55,3	34,6	7,5	57,9
GGD-regio IJssel Vecht	33,0	5,0	62,0	26,5	2,7	70,8
GGD-regio Twente	36,1	6,4	57,6	31,1	3,3	65,6
GGD Stedendriehoek	41,8	6,2	52,0	29,2	2,6	68,2
GGD Noordwest-Veluwe * &
GGD-regio Achterhoek	39,4	7,9	52,7	31,5	1,7	66,8
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	36,6	6,7	57,7	30,1	5,1	64,8
GGD Rivierenland	33,0	2,8	64,3	27,1	4,9	68,0
GGD Nijmegen	39,8	6,0	54,3	35,9	4,7	59,4
GGD Flevoland	37,8	8,7	53,5	32,5	1,7	65,8
GGD Eemland	38,5	3,7	57,8	35,9	3,2	61,0
GG&GD Utrecht	34,9	9,5	55,6	36,7	4,8	58,5
GGD Midden Nederland	30,5	5,0	64,5	27,7	5,7	66,6
GGD Kop van Noord Holland	38,1	5,5	56,4	24,7	6,0	69,4
GGD Westfriesland	38,9	4,0	57,2	24,8	9,3	66,0
GGD Noord Kennemerland	39,9	1,6	57,5	33,1	3,0	63,9
Hulpverleningsdienst Kennemerland	32,1	6,6	61,3	33,1	3,1	63,8
GGD Zaanstreek Waterland *	51,0	.	49,0	24,7	.	75,3
GG&GD Amsterdam	41,1	7,1	51,8	32,9	5,2	61,9
GGD Amstelland de Meerlanden	28,5	6,7	64,8	22,9	1,5	75,6
GGD Gooi en Vechtstreek	41,5	3,9	54,6	32,5	2,0	65,5
GGD Zuid-Holland Noord	29,7	5,9	64,5	26,7	7,0	66,3
Den Haag, Dienst OCW *	51,3	2,5	46,3	31,2	7,4	61,4
GGD West Holland	38,5	3,2	58,3	35,7	1,7	62,6
GGD Midden Holland	39,2	2,7	58,1	19,7	**	74,0
GGD Nieuwe Waterweg Noord	39,8	6,0	54,3	28,4	2,5	69,1
GGD Zuid-Holland Zuid	36,3	3,5	60,3	27,3	3,1	69,5
GGD Zuidhollandse Eilanden	33,4	2,5	64,1	32,2	3,3	64,5
GGD Zeeland	34,0	2,1	63,9	26,0	1,6	72,4
GGD West Brabant	37,5	3,7	58,8	33,5	2,0	64,5
GGD Hart voor Brabant	34,4	4,7	61,0	31,7	3,8	64,6
GGD Zuidoost Brabant	30,5	10,8	58,7	38,1	0,0	61,9
GGD Eindhoven	38,2	3,9	57,9	36,6	5,4	58,1
GGD Noord- en Midden Limburg	32,4	4,7	62,9	32,0	1,8	66,1
GGD Oostelijk Zuid Limburg	44,9	**	54,6	34,7	2,1	63,2
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	44,3	1,5	54,2	27,2	5,8	67,0
GGD Westelijke Mijnstreek	34,5	1,7	63,8	30,7	6,2	63,1
Totaal	36,5	5,1	58,4	31,0	3,7	65,3

* N < 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

& GGD is medio 2000 gestart

** P < 0,05

Tabel 8 Alcoholgebruik voor mannen en vrouwen en zware drinkers 1998-2001;
gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000

GGD	% Drinkers		% Zware drinkers ***	
	Man	Vrouw	Totaal	
GGD Groningen	85,7	72,0	10,7	
GGD Drenthe (Emmen) *	87,1	64,1	** 12,9	
GGD-regio IJssel Vecht	89,8	75,4	13,1	
GGD-regio Twente	87,3	73,0	14,4	
GGD Stedendriehoek	88,4	70,0	** 8,6	
GGD Noordwest-Veluwe *	87,8	68,0	10,0	
GGD-regio Achterhoek	85,1	77,3	16,8	
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	87,2	76,5	9,2	
GGD Rivierland	84,0	64,1	** 8,5	
GGD Nijmegen	87,1	80,1	13,0	
GGD Flevoland	85,8	70,9	8,3	
GGD Eemland	87,7	76,2	10,4	
GG&GD Utrecht	83,3	81,0	13,5	
GGD Midden Nederland	91,7	** 79,1	10,2	
GGD Kop van Noord Holland	93,5	** 79,4	14,5	
GGD Westfriesland	85,4	81,9	13,8	
GGD Noord Kennemerland	87,8	81,7	** 14,2	
Hulpverleningsdienst Kennemerland	89,6	79,4	11,7	
GGD Zaanstreek Waterland *	87,0	79,5	15,9	
GG&GD Amsterdam	81,1	75,8	12,2	
GGD Amstelland de Meerlanden	88,8	81,4	** 7,9	
GGD Gooi en Vechtstreek	90,3	87,3	** 6,3	
GGD Zuid-Holland Noord	88,7	78,1	11,4	
Den Haag, Dienst OCW *	88,6	75,5	10,1	
GGD West Holland	86,2	79,8	8,6	
GGD Midden Holland	85,2	70,8	11,1	
GGD Nieuwe Waterweg Noord	80,1	** 70,1	13,8	
GGD Zuid-Holland Zuid	84,6	66,0	** 8,7	
GGD Zuidhollandse Eilanden	86,7	76,0	9,2	
GGD Zeeland	85,6	69,7	** 9,0	
GGD West Brabant	87,1	74,3	11,2	
GGD Hart voor Brabant	88,4	74,0	13,9	
GGD Zuidoost Brabant	89,5	75,3	14,7	
GGD Eindhoven	91,7	74,6	16,5	
GGD Noord- en Midden Limburg	89,4	73,7	13,8	
GGD Oostelijk Zuid Limburg	84,7	71,7	11,7	
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	92,9	76,2	17,2	
GGD Westelijke Mijnstreek	86,5	79,8	9,5	
Totaal	87,4	75,0	11,9	

* N < 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

** p < 0,05

*** Afgelopen 6 maanden meer dan 6 glazen per keer

Tabel 9 *Quetelet Index voor mannen en vrouwen ouder dan 20 jaar 1998-2001; gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000*

GGD	Man (%)		Vrouw (%)		N	QI <=18	QI 18-25	QI 25-30	QI >=30	N	QI <=18	QI 18-25	QI 25-30	QI >=30	
	N	CBS	N	CBS											
GGD Groningen	422	CBS	422	CBS	422	0,7	55,2	34,5	9,7	469	1,6	52,9	32,2	13,3	**
	125	GGD	125	GGD	125	1,3	42,8	44,3	11,7	129	3,7	45,6	38,4	12,4	
GGD Drenthe (Emmen)*	118	CBS	118	CBS	118	0,0	40,3	50,5	9,2	88	3,3	57,1	28,7	10,9	
	37	GGD	37	GGD	37	0,0	21,0	56,8	22,2	** 33	0,0	55,0	31,3	13,8	
GGD-regio IJssel Vecht	321	CBS	321	CBS	321	0,8	50,3	40,1	8,9	331	2,1	59,5	28,6	9,8	
	85	GGD	85	GGD	85	1,4	45,1	40,6	12,9	87	0,0	55,6	31,4	13,0	
GGD-regio Twente	480	CBS	480	CBS	480	0,6	45,1	44,7	9,7	531	3,2	55,6	29,3	11,9	**
	135	GGD	135	GGD	135	2,4	29,1	52,9	15,6	** 124	2,0	46,0	32,0	20,0	
GGD Stedendriehoek	377	CBS	377	CBS	377	0,4	52,2	40,0	7,5	390	1,2	59,7	29,9	9,3	
	149	GGD	149	GGD	149	0,8	39,7	47,8	11,8	131	0,0	53,4	38,5	8,1	
GGD Noordwest-Veluwe*	46	CBS	46	CBS	46	0,0	34,4	55,1	10,5	46	0,0	63,9	28,7	7,3	
	16	GGD	16	GGD	16	0,0	15,9	74,0	10,2	12	0,0	48,6	45,4	6,0	
GGD-regio Achterhoek	260	CBS	260	CBS	260	0,0	46,2	43,3	10,5	283	0,3	56,9	33,4	9,4	
	101	GGD	101	GGD	101	0,0	34,1	54,8	11,0	92	0,0	44,8	46,2	9,0	
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	409	CBS	409	CBS	409	1,8	52,7	37,8	7,7	432	3,5	57,5	27,5	11,5	**
	95	GGD	95	GGD	95	0,0	56,5	34,9	8,6	94	3,0	45,1	34,1	17,9	
GGD Rivierland	128	CBS	128	CBS	128	1,2	40,8	49,2	8,8	131	2,1	60,2	25,7	12,1	
	35	GGD	35	GGD	35	0,0	40,4	47,9	11,7	33	0,0	68,6	20,6	10,9	
GGD Nijmegen	262	CBS	262	CBS	262	1,2	55,5	38,4	4,9	269	1,6	62,4	26,5	9,5	
	39	GGD	39	GGD	39	1,8	41,6	49,1	7,5	49	5,3	56,3	24,9	13,6	
GGD Flevoland	202	CBS	202	CBS	202	0,9	43,5	45,5	10,1	236	5,1	58,8	26,7	9,4	
	58	GGD	58	GGD	58	0,0	41,6	42,3	16,1	57	1,8	54,9	30,2	13,0	
GGD Eemland	227	CBS	227	CBS	227	2,4	60,8	32,4	4,4	240	3,4	57,0	28,3	11,4	
	64	GGD	64	GGD	64	2,1	55,6	36,9	5,3	46	4,6	45,5	33,9	16,1	
GG&GD Utrecht	130	CBS	130	CBS	130	1,1	58,7	31,9	8,3	156	3,9	65,9	23,0	7,3	
	32	GGD	32	GGD	32	3,7	46,4	24,6	25,4	** 40	2,7	61,3	29,0	7,1	
GGD Midden Nederland	382	CBS	382	CBS	382	0,6	48,3	41,8	9,2	384	2,5	60,9	27,2	9,3	
	154	GGD	154	GGD	154	0,0	43,3	40,9	15,9	120	3,1	49,4	36,6	10,9	
GGD Kop van Noord Holland	125	CBS	125	CBS	125	1,0	52,2	40,2	6,7	136	1,6	55,0	33,4	10,1	
	35	GGD	35	GGD	35	0,0	54,4	33,4	12,2	46	2,4	47,4	38,2	12,1	
GGD Westfriesland	122	CBS	122	CBS	122	0,0	57,2	33,1	9,7	140	5,6	60,3	27,1	7,0	
	41	GGD	41	GGD	41	0,0	32,7	48,2	19,1	53	0,0	65,1	26,0	9,0	
GGD Noord Kennemerland	177	CBS	177	CBS	177	0,0	55,6	37,4	7,1	213	3,1	64,7	24,6	7,7	
	56	GGD	56	GGD	56	0,0	52,4	40,1	7,6	59	0,0	57,4	33,1	9,5	**
Hulpverleningsdienst Kennemerland	276	CBS	276	CBS	276	1,0	50,7	41,6	6,8	300	1,7	63,6	27,9	6,8	
	113	GGD	113	GGD	113	0,0	44,8	44,3	11,0	123	0,0	57,6	29,0	13,4	
GGD Zaanstreek Waterland*	59	CBS	59	CBS	59	0,0	53,1	37,6	9,3	78	0,0	65,2	21,8	12,9	
	9	GGD	9	GGD	9	0,0	43,2	56,9	0,0	7	0,0	60,2	19,9	19,9	

* N voor HIS <250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

Tabel 9 vervolg *Quietet Index* voor mannen en vrouwen ouder dan 20 jaar 1998-2001; gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000

GGD	N	CBS	Man (%)		Vrouw (%)		N	QI >=30	QI 18-25				QI 25-30				QI >=30	
			QI <=18	QI >=30	QI <=18	QI >=30			QI <=18	QI >=30	QI 18-25	QI 25-30	QI <=18	QI >=30	QI 18-25	QI 25-30		
GG&GD Amsterdam	385	CBS	0,0	9,1	2,6	61,8	420		2,6	61,8	21,2	14,4	2,6	61,8	21,2	14,4	**	
	114	GGD	1,0	11,6	2,0	65,6	119		2,0	65,6	22,1	10,3	2,0	65,6	22,1	10,3		
GGD Amstelland de Meerlanden	137	CBS	3,1	8,5	1,5	64,7	150		1,5	64,7	23,1	10,7	1,5	64,7	23,1	10,7		
	150	GGD	1,1	8,0	0,0	73,5	48		0,0	73,5	16,3	10,3	0,0	73,5	16,3	10,3		
GGD Gooi en Vechtstreek	142	CBS	0,0	7,8	4,2	64,3	168		4,2	64,3	25,9	5,6	4,2	64,3	25,9	5,6	**	
	49	GGD	0,0	7,8	1,6	63,9	53		1,6	63,9	23,6	11,0	1,6	63,9	23,6	11,0		
GGD Zuid-Holland Noord	364	CBS	0,8	6,8	2,5	67,3	338		2,5	67,3	22,3	7,9	2,5	67,3	22,3	7,9		
	76	GGD	4,8	8,5	1,5	75,7	69		1,5	75,7	11,7	11,1	1,5	75,7	11,7	11,1		
Den Haag, Dienst OCW*	102	CBS	2,5	6,6	2,2	54,9	106		2,2	54,9	29,8	13,2	2,2	54,9	29,8	13,2		
	37	GGD	3,3	12,5	3,4	54,7	35		3,4	54,7	30,8	11,2	3,4	54,7	30,8	11,2		
GGD West Holland	199	CBS	2,0	8,7	2,6	56,7	226		2,6	56,7	29,6	11,1	2,6	56,7	29,6	11,1		
	49	GGD	3,1	5,1	1,7	45,7	69		1,7	45,7	39,4	13,2	1,7	45,7	39,4	13,2		
GGD Midden Holland	189	CBS	1,4	8,3	1,6	59,9	175		1,6	59,9	28,8	9,7	1,6	59,9	28,8	9,7		
	59	GGD	0,0	4,5	2,5	46,9	45		2,5	46,9	43,6	7,0	2,5	46,9	43,6	7,0		
GGD Nieuwe Waterweg Noord	125	CBS	3,1	4,9	1,9	54,3	126		1,9	54,3	31,5	12,4	1,9	54,3	31,5	12,4		
	30	GGD	0,0	4,6	0,0	58,9	25		0,0	58,9	30,9	10,2	0,0	58,9	30,9	10,2		
GGD Zuid-Holland Zuid	301	CBS	1,0	11,9	2,7	56,7	** 318		2,7	56,7	28,3	12,3	2,7	56,7	28,3	12,3		
	95	GGD	0,0	9,4	1,2	57,3	94		1,2	57,3	32,2	9,3	1,2	57,3	32,2	9,3	**	
GGD Zuidhollandse Eilanden	195	CBS	0,7	12,4	4,2	54,4	** 211		4,2	54,4	26,4	15,0	4,2	54,4	26,4	15,0	**	
	57	GGD	0,0	9,0	1,8	39,5	60		1,8	39,5	36,6	22,1	1,8	39,5	36,6	22,1	**	
GGD Zeeland	235	CBS	0,9	4,7	2,0	66,0	248		2,0	66,0	24,3	7,7	2,0	66,0	24,3	7,7		
	58	GGD	0,0	14,7	3,5	61,2	77		3,5	61,2	21,6	13,7	3,5	61,2	21,6	13,7		
GGD West Brabant	490	CBS	0,3	8,2	3,6	57,3	513		3,6	57,3	27,6	11,5	3,6	57,3	27,6	11,5		
	188	GGD	0,6	9,0	7,6	58,6	159		7,6	58,6	26,3	7,5	7,6	58,6	26,3	7,5		
GGD Hart voor Brabant	767	CBS	0,9	5,7	3,2	57,5	806		3,2	57,5	29,6	9,7	3,2	57,5	29,6	9,7		
	186	GGD	0,8	5,2	1,8	50,0	** 179		1,8	50,0	35,8	12,5	1,8	50,0	35,8	12,5		
GGD Zuidoost Brabant	245	CBS	0,3	5,9	2,2	53,8	230		2,2	53,8	31,6	12,4	2,2	53,8	31,6	12,4		
	65	GGD	1,7	2,6	2,2	59,0	** 63		2,2	59,0	32,7	6,2	2,2	59,0	32,7	6,2	**	
GGD Eindhoven	178	CBS	0,0	5,0	1,1	66,0	195		1,1	66,0	27,6	5,4	1,1	66,0	27,6	5,4		
	54	GGD	0,0	4,2	0,0	51,9	53		0,0	51,9	38,3	9,8	0,0	51,9	38,3	9,8		
GGD Noord- en Midden Limburg	441	CBS	1,2	9,4	2,1	63,1	411		2,1	63,1	25,3	9,6	2,1	63,1	25,3	9,6		
	58	GGD	0,0	14,0	0,0	63,0	61		0,0	63,0	28,3	8,7	0,0	63,0	28,3	8,7		
GGD Oostelijk Zuid Limburg	226	CBS	1,4	11,7	4,4	55,9	** 268		4,4	55,9	28,8	11,0	4,4	55,9	28,8	11,0		
	49	GGD	0,0	12,4	7,6	42,2	63		7,6	42,2	36,7	13,6	7,6	42,2	36,7	13,6		
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	140	CBS	4,1	7,1	4,3	57,4	139		4,3	57,4	30,2	8,2	4,3	57,4	30,2	8,2		
	54	GGD	5,1	6,1	1,9	47,1	61		1,9	47,1	41,6	9,3	1,9	47,1	41,6	9,3		
GGD Westelijke Mijnstreek	115	CBS	1,7	6,2	2,3	55,6	144		2,3	55,6	30,7	11,5	2,3	55,6	30,7	11,5		
	29	GGD	0,0	9,8	0,0	43,4	36		0,0	43,4	38,1	18,4	0,0	43,4	38,1	18,4		
Totaal	9499	CBS	0,9	8,1	2,6	59,2	10045		2,6	59,2	27,8	10,3	2,6	59,2	27,8	10,3		
	2737	GGD	0,9	10,5	2,1	54,1	2704		2,1	54,1	32,0	11,8	2,1	54,1	32,0	11,8		

* N voor HIS <250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

Tabel 10 Prevalentie hypertensie * voor mannen en vrouwen 1998-2001;
gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000

GGD	N	Man (%)	N	Vrouw (%)	
GGD Groningen	125	39,2	129	39,1	**
GGD Drenthe (Emmen)	37	66,5	33	39,8	**
GGD-regio IJssel Vecht	85	40,0	87	38,9	**
GGD-regio Twente	135	34,9	124	22,7	
GGD Stedendriehoek	149	41,1	131	41,7	**
GGD Noordwest-Veluwe	16	43,8	12	38,3	
GGD-regio Achterhoek	101	41,2	92	39,6	**
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	95	34,2	94	29,1	
GGD Rivierland	35	57,9	33	20,4	
GGD Nijmegen	39	20,2	49	31,8	
GGD Flevoland	58	30,9	57	27,5	
GGD Eemland	64	33,9	46	17,8	**
GG&GD Utrecht	32	37,8	40	18,8	
GGD Midden Nederland	154	33,1	120	34,2	
GGD Kop van Noord Holland	35	60,0	46	23,7	
GGD Westfriesland	41	20,8	53	25,1	
GGD Noord Kennemerland	56	33,4	59	32,1	
Hulpverleningsdienst Kennemerland	113	27,3	123	26,0	
GGD Zaanstreek Waterland	9	25,9	7	34,2	
GG&GD Amsterdam	114	34,2	119	32,0	
GGD Amstelland de Meerlanden	51	38,2	48	18,2	
GGD Gooi en Vechtstreek	49	35,5	53	25,2	
GGD Zuid-Holland Noord	76	54,2	69	22,2	
Den Haag, Dienst OCW	37	42,8	35	35,9	
GGD West Holland	49	47,3	69	47,2	**
GGD Midden Holland	59	38,0	45	25,2	
GGD Nieuwe Waterweg Noord	30	47,8	25	26,6	
GGD Zuid-Holland Zuid	95	51,5	94	30,2	
GGD Zuidhollandse Eilanden	57	34,9	60	35,4	
GGD Zeeland	58	45,3	77	29,1	
GGD West Brabant	188	37,6	159	24,0	
GGD Hart voor Brabant	186	35,1	179	34,1	
GGD Zuidoost Brabant	65	39,1	63	35,4	
GGD Eindhoven	54	35,4	53	27,4	
GGD Noord- en Midden Limburg	58	48,1	61	16,3	**
GGD Oostelijk Zuid Limburg	49	44,1	63	34,8	
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	54	35,6	61	30,6	
GGD Westelijke Mijnstreek	29	41,8	36	18,2	**
Totaal	2737	38,6	2704	30,5	

* Hypertensie volgens de WHO: systole \geq 140 mmHg en/ of diastol \geq 90 mmHg en / of gebruik medicijnen voor hoge bloeddruk.

** P < 0,05

Tabel 11 Prevalentie hypercholesterolemie en laag HDL voor mannen en vrouwen 1998-2001; gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000.

GGD	Hypercholesterolemie % cholesterol $\geq 6,5$ mmol/l				Laag HDL % HDL-cholesterol $\leq 0,9$ mmol/l				
	Man (%)		Vrouw (%)		Man (%)		Vrouw (%)		
	N		N		N		N		
GGD Groningen	125	13,3	129	10,8	125	16,1	129	3,8	
GGD Drenthe (Emmen)	37	9,4	33	13,1	37	21,4	33	1,9	
GGD-regio IJssel Vecht	85	6,7	87	13,4	85	10,5	87	4,0	
GGD-regio Twente	135	14,9	124	8,5	135	12,6	124	0,9	
GGD Stedendriehoek	149	10,1	131	14,2	149	13,1	131	3,0	
GGD Noordwest-Veluwe	16	17,4	12	6,0	16	7,8	12	0,0	
GGD-regio Achterhoek	101	11,6	92	11,5	101	16,4	92	3,8	
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden		95	10,0	94		95	7,9	94	
GGD Rivierland	35	15,5	33	8,6	35	0,0	33	0,0	
GGD Nijmegen	39	15,4	49	11,5	39	6,0	49	1,6	
GGD Flevoland	58	11,5	57	16,7	58	11,2	57	0,0	
GGD Eemland	64	12,6	46	4,5	64	7,1	46	0,9	
GG&GD Utrecht	32	0,0	40	9,1	32	9,6	40	4,3	
GGD Midden Nederland	154	12,1	120	7,8	154	13,2	120	2,8	
GGD Kop van Noord Holland	35	11,2	46	9,5	35	12,2	46	5,4	
GGD Westfriesland	41	8,4	53	15,6	41	13,3	53	2,6	
GGD Noord Kennemerland	56	16,4	59	9,2	56	11,5	59	1,2	
Hulpverleningsdienst Kennemerland	113	13,5	123	16,4	113	15,9	123	2,0	
GGD Zaanstreek Waterland	9	0,0	7	0,0	9	42,2	7	0,0	
GG&GD Amsterdam	114	11,8	119	10,7	114	12,2	119	3,1	
GGD Amstelland de Meerlanden	51	15,1	48	9,6	51	8,9	48	0,0	
GGD Gooi en Vechtstreek	49	6,3	53	14,5	49	17,5	53	4,2	
GGD Zuid-Holland Noord	76	11,0	69	10,3	76	5,8	69	0,9	
Den Haag, Dienst OCW	37	7,3	35	9,8	37	20,2	35	3,8	
GGD West Holland	49	2,4	*	69	11,5	49	12,8	69	4,0
GGD Midden Holland	59	16,9	45	11,9	59	12,8	45	1,8	
GGD Nieuwe Waterweg Noord	30	14,2	25	8,2	30	17,8	25	2,6	
GGD Zuid-Holland Zuid	95	16,8	94	4,5	95	13,6	94	2,6	
GGD Zuidhollandse Eilanden	57	10,0	60	13,0	57	10,9	60	7,8	
GGD Zeeland	58	11,5	77	8,9	58	3,4	77	2,6	
GGD West Brabant	188	11,7	159	12,5	188	10,7	159	3,7	
GGD Hart voor Brabant	186	11,9	179	7,9	186	10,5	179	2,4	
GGD Zuidoost Brabant	65	14,6	63	18,9	65	23,4	63	2,4	
GGD Eindhoven	54	12,5	53	12,2	54	7,1	53	1,0	
GGD Noord- en Midden Limburg	58	12,2	61	8,7	58	10,4	61	2,7	
GGD Oostelijk Zuid Limburg	49	21,3	*	63	18,1	49	8,1	63	1,9
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	54	10,5	61	8,0	54	12,0	61	6,7	
GGD Westelijke Mijnstreek	29	2,2	36	22,7	29	7,9	36	3,3	
Totaal	2737	11,9	2704	11,2	2737	11,6	2704	2,7	

* P < 0,05

* P < 0,05

Tabel 12 Prevalentie van hoog nuchter glucose waarde voor mannen en vrouwen 1998-2001; gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000.

		% glucose $\geq 7,00$ mmol/l	
GGD	N	Man (%)	Vrouw (%)
GGD Groningen	165	3,6	2,1
GGD Drenthe (Emmen)	29	0,0	0,0
GGD-regio IJssel Vecht	121	5,1	2,9
GGD-regio Twente	74	1,7	1,9
GGD Stedendriehoek	160	1,3	0,0
GGD Noordwest-Veluwe	19	15,8	0,0
GGD-regio Achterhoek	152	3,8	4,1
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	118	4,1	0,0
GGD Rivierland	48	0,0	0,0
GGD Nijmegen	44	6,4	0,0
GGD Flevoland	47	0,0	0,0
GGD Eemland	71	5,6	0,0
GG&GD Utrecht	21	6,7	6,5
GGD Midden Nederland	180	4,1	0,0
GGD Kop van Noord Holland	44	3,8	0,0
GGD Westfriesland	87	2,6	0,0
GGD Noord Kennemerland	80	11,0	1,9
Hulpverleningsdienst Kennemerland	179	2,7	0,0
GGD Zaanstreek Waterland	6	0,0	0,0
GG&GD Amsterdam	144	1,5	2,1
GGD Amstelland de Meerlanden	39	0,0	6,1
GGD Gooi en Vechtstreek	57	0,0	0,0
GGD Zuid-Holland Noord	78	6,3	0,0
Den Haag, Dienst OCW	24	0,0	0,0
GGD West Holland	50	0,0	0,0
GGD Midden Holland	67	1,4	0,0
GGD Nieuwe Waterweg Noord	40	0,0	5,4
GGD Zuid-Holland Zuid	139	4,1	0,0
GGD Zuidhollandse Eilanden	23	12,6	11,9
GGD Zeeland	79	0,0	2,0
GGD West Brabant	240	3,0	0,6
GGD Hart voor Brabant	198	2,7	2,8
GGD Zuidoost Brabant	55	0,0	3,8
GGD Eindhoven	80	0,0	9,6
GGD Noord- en Midden Limburg	84	2,8	2,3
GGD Oostelijk Zuid Limburg	82	1,7	0,0
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	61	0,0	2,3
GGD Westelijke Mijnstreek	43	5,6	0,0
Totaal	3228	3,0	1,5

Tabel 13 Bezoek aan huisarts, specialist en ziekenhuis in afgelopen jaar voor mannen en vrouwen 1998-2001; gestandaardiseerd voor leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000

GGD	Mannen				Vrouwen				
	Huisarts	Specialist	Ziekenhuis	Tandarts	Huisarts	Specialist	Ziekenhuis	Tandarts	
GGD Groningen	64,9	** 35,4	30,7	5,7	74,9	** 84,2	43,7	7,1	76,6
GGD Drenthe (Emmen)*	67,2	30,7	29,5	4,1	78,1	76,1	47,6	11,2	72,5
GGD-regio IJssel Vecht	67,8	29,5	33,3	2,1	78,3	77,0	** 40,7	7,4	80,4
GGD-regio Twente	71,3	29,7	32,1	3,4	78,9	82,3	39,4	7,2	82,5
GGD Stedendriehoek	66,2	32,1	36,1	** 5,3	81,7	81,0	43,3	3,9	** 80,1
GGD Noordwest-Veluwe*	69,3	36,1	30,4	8,5	84,0	74,0	41,6	5,0	86,1
GGD-regio Achterhoek	71,5	36,1	30,4	3,4	78,9	82,8	44,8	7,1	80,9
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	67,5	35,6	31,2	4,0	78,9	81,5	40,6	6,9	83,4
GGD Rivierenland	78,4	** 35,6	31,2	2,8	80,2	81,4	37,0	4,8	83,0
GGD Nijmegen	67,3	33,1	33,1	2,7	85,0	82,0	42,3	7,0	84,7
GGD Flevoland	64,7	33,1	26,7	4,0	86,1	83,6	39,6	6,3	81,5
GGD Eemland	57,3	** 26,7	35,0	** 3,2	82,8	86,8	38,6	4,6	83,9
GG&GD Utrecht	74,1	37,0	29,2	5,1	70,6	** 84,5	48,5	5,2	81,0
GGD Midden Nederland	68,3	37,0	26,7	3,2	86,6	** 85,8	41,9	7,8	85,5
GGD Kop van Noord Holland	76,6	29,2	34,5	4,1	78,3	83,2	38,3	6,6	87,3
GGD Westfriesland	66,9	34,5	38,3	4,4	79,6	83,9	36,1	2,4	87,1
GGD Noord Kennemerland	67,5	38,3	37,8	3,6	84,5	** 85,8	36,8	8,3	84,7
Hulpverleningsdienst Kennemerland	74,7	37,8	35,5	5,5	84,5	83,5	47,5	5,3	87,1
GGD Zaanstreek Waterland*	73,2	35,5	34,2	4,5	84,2	82,3	45,4	9,0	78,9
GG&GD Amsterdam	71,0	34,2	35,9	5,6	70,8	** 84,1	49,0	** 6,5	80,5
GGD Amstelland de Meerlanden	75,4	43,0	35,0	3,4	81,0	87,7	47,5	8,2	88,3
GGD Gooi en Vechtstreek	72,9	29,3	35,4	4,5	79,2	88,7	47,2	4,6	82,2
GGD Zuid-Holland Noord	64,0	42,2	37,1	3,1	82,2	84,2	41,3	7,3	90,0
Den Haag, Dienst OCW*	73,3	35,9	31,7	4,4	82,0	84,1	51,7	4,6	82,5
GGD West Holland	69,5	35,0	36,0	5,5	78,6	83,7	39,6	6,9	87,0
GGD Midden Holland	70,2	35,4	36,6	5,5	84,0	85,1	42,2	7,3	82,0
GGD Nieuwe Waterweg Noord	76,2	37,1	31,7	4,7	74,6	87,6	47,3	11,0	78,0
GGD Zuid-Holland Zuid	70,1	31,7	36,0	5,3	79,3	84,0	45,1	6,4	80,0
GGD Zuidhollandse Eilanden	72,5	36,0	36,6	4,5	80,0	83,3	44,4	8,3	85,0
GGD Zeeland	72,4	36,6	34,6	6,7	77,6	84,5	45,0	7,8	79,6
GGD West Brabant	70,1	36,6	34,6	5,1	73,4	** 84,4	41,6	8,1	78,6
GGD Hart voor Brabant	68,7	32,5	32,1	5,4	79,0	82,8	43,7	6,2	81,1
GGD Zuidoost Brabant	65,9	32,1	36,4	3,6	84,9	** 87,0	41,9	6,4	82,9
GGD Eindhoven	65,7	36,4	36,4	3,4	80,6	88,2	44,0	4,4	83,5
GGD Noord- en Midden Limburg	69,9	45,1	39,5	5,8	79,7	82,0	43,3	7,9	79,0
GGD Oostelijk Zuid Limburg	80,1	** 45,1	39,5	** 9,0	77,0	83,0	48,0	8,9	76,8
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	71,9	34,3	34,3	10,0	74,9	87,0	49,3	9,9	82,4
GGD Westelijke Mijnstreek	74,7	34,3	34,3	4,2	76,2	84,9	38,2	7,7	79,6
Totaal	69,4	34,3	4,7	79,5	83,6	43,1	6,8	82,0	

* N < 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

** P < 0,05

Tabel 14 Medicijn gebruik met en zonder recept voor mannen en vrouwen 1998-2001;
gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000

GGD	Mannen (%)			Vrouwen (%)		
	op recept	zonder recept	op recept	op recept	zonder recept	op recept
GGD Groningen	31,8	29,5	46,6	42,0	42,0	42,0
GGD Drenthe (Emmen)*	24,5	22,0	49,1	40,2	40,2	40,2
GGD-regio IJssel Vecht	27,5	23,7	**	42,1	40,5	40,5
GGD-regio Twente	30,9	33,6	39,4	42,5	42,5	42,5
GGD Stedendriehoek	31,2	28,0	40,3	44,6	44,6	44,6
GGD Noordwest-Veluwe*	34,1	42,8	30,4	57,2	57,2	57,2
GGD-regio Achterhoek	27,4	**	40,3	44,6	44,6	44,6
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	29,9	32,2	40,0	47,2	47,2	47,2
GGD Rivierland	33,5	32,3	36,8	47,9	47,9	47,9
GGD Nijmegen	24,0	**	36,8	42,9	42,9	42,9
GGD Flevoland	28,8	26,8	36,2	39,4	39,4	39,4
GGD Eemland	26,1	37,7	**	47,5	47,5	47,5
GG&GD Utrecht	38,1	30,5	38,8	48,2	48,2	48,2
GGD Midden Nederland	28,8	35,0	42,7	48,3	48,3	48,3
GGD Kop van Noord Holland	30,4	24,2	33,1	44,5	44,5	44,5
GGD Westfriesland	26,0	27,4	41,2	44,9	44,9	44,9
GGD Noord Kennemerland	26,1	37,0	**	42,0	42,0	42,0
Hulpverleningsdienst Kennemerland	33,4	34,5	51,2	**	**	**
GGD Zaanstreek Waterland*	31,1	32,4	45,1	50,2	50,2	50,2
GG&GD Amsterdam	35,4	35,5	43,8	46,6	46,6	46,6
GGD Amstelland de Meerlanden	31,5	35,1	38,9	54,6	54,6	54,6
GGD Gooi en Vechtstreek	33,9	43,1	42,4	59,6	59,6	59,6
GGD Zuid-Holland Noord	26,5	28,8	34,2	44,5	44,5	44,5
Den Haag, Dienst OCW*	24,7	33,7	55,5	45,4	45,4	45,4
GGD West Holland	35,8	35,4	39,3	50,4	50,4	50,4
GGD Midden Holland	26,6	27,0	33,7	45,4	45,4	45,4
GGD Nieuwe Waterweg Noord	30,4	26,9	51,4	29,6	29,6	29,6
GGD Zuid-Holland Zuid	33,9	29,1	44,4	46,1	46,1	46,1
GGD Zuidhollandse Eilanden	30,0	32,3	35,9	47,7	47,7	47,7
GGD Zeeland	33,7	20,9	42,8	41,8	41,8	41,8
GGD West Brabant	30,1	27,4	39,9	38,0	38,0	38,0
GGD Hart voor Brabant	29,6	26,8	38,9	37,8	37,8	37,8
GGD Zuidoost Brabant	27,5	28,1	42,3	46,7	46,7	46,7
GGD Eindhoven	27,7	31,9	42,1	47,7	47,7	47,7
GGD Noord- en Midden Limburg	32,8	23,9	39,4	33,2	33,2	33,2
GGD Oostelijk Zuid Limburg	40,2	**	48,0	33,6	33,6	33,6
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	34,1	29,8	55,7	41,6	41,6	41,6
GGD Westelijke Mijnstreek	40,3	**	54,3	37,8	37,8	37,8
Totaal	30,6	29,9	41,0	43,5	43,5	43,5

* N < 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

** P<0,05

Tabel 15 Zorgegebruik in afgelopen jaar voor mannen en vrouwen 1998-2001; gestandaardiseerd voor leeftijdsgroep Nederlandse bevolking 2000

	Mannen						Vrouwen					
	Fysio-therapeut	Alternatieve geneeswijze	RIAGG	Wijk-verpleegster	Maatschappelijk werker	Gezins-verzorger	Fysio-therapeut	Alternatieve geneeswijze	RIAGG	Wijk-verpleegster	Maatsch. verpleeg. werker	Gezins-verzorger
GGD Groningen	12,6	1,6	0,7	0,3	1,1	0,4	19,5	6,8	1,1	1,4	2,1	5,7
GGD Drenthe (Emmen)*	13,9	3,0	1,0	0,9	0,9	1,4	14,9	7,7	0,0	4,2	4,0	8,4
GGD-regio IJssel Vecht	12,9	4,8	0,9	0,3	1,2	0,7	17,6	6,6	2,1	3,6	1,8	5,0
GGD-regio Twente	19,5	2,6	1,1	0,3	0,8	1,0	21,2	8,5	1,7	3,4	1,1	4,7
GGD Stedendriehoek	17,1	2,9	1,6	0,3	0,4	0,6	18,0	9,0	3,6	2,2	1,3	4,1
GGD Noordwest-Veluwe*	9,4	4,6	0,0	0,0	0,0	0,0	19,0	7,3	2,7	0,0	0,0	0,0
GGD-regio Achterhoek	19,9	5,2	0,5	0,0	0,0	1,5	19,5	9,6	0,9	1,4	2,1	5,6
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	13,6	3,4	0,5	0,7	0,8	1,3	20,1	8,7	1,8	2,7	1,9	3,1
GGD Rivierland	19,8	1,4	0,9	0,5	0,0	0,6	17,5	8,8	4,5	0,0	1,6	4,2
GGD Nijmegen	18,0	2,9	1,5	0,2	1,0	0,2	19,7	12,0	2,1	2,6	1,3	2,3
GGD Flevoland	19,4	5,7	1,5	0,3	2,7	1,1	19,0	8,1	1,0	1,7	4,6	4,7
GGD Eemland	16,3	4,2	1,4	0,6	1,5	2,2	24,4	13,1	3,1	1,9	0,9	2,5
GG&GD Utrecht	15,4	1,1	0,6	0,4	1,8	0,4	23,8	9,1	4,2	1,6	2,7	1,3
GGD Midden Nederland	18,6	5,1	0,6	0,2	0,6	0,4	25,0	8,4	1,2	2,9	3,6	3,0
GGD Kop van Noord Holland	17,4	5,6	1,6	0,9	0,0	0,4	23,6	7,8	1,7	3,3	0,9	2,4
GGD Westfriesland	15,3	3,0	2,7	1,8	1,0	0,0	21,3	10,1	3,0	1,5	2,4	3,7
GGD Noord Kennemerland	14,7	6,4	0,0	0,3	0,0	0,0	21,7	11,3	0,9	3,8	1,8	5,6
Hulpverleningsdienst Kennemerland	20,5	6,3	0,7	1,1	1,7	1,5	25,1	9,0	1,6	1,2	1,5	3,9
GGD Zaanstreek Waterland*	24,2	2,3	1,1	0,0	1,1	3,0	27,2	10,6	0,9	0,0	6,6	3,3
GG&GD Amsterdam	15,8	4,7	2,1	0,1	1,7	0,7	25,8	9,2	3,0	1,6	1,9	4,3
GGD Amstelland de Meerlanden	16,8	6,3	3,4	0,0	0,9	2,0	19,1	7,9	5,4	4,8	0,8	2,4
GGD Gooi en Vechtstreek	21,5	6,7	1,8	0,4	0,8	0,0	25,4	10,2	2,8	2,0	4,2	5,8
GGD Zuid-Holland Noord	10,9	3,4	0,4	0,1	0,6	0,3	19,8	9,3	2,5	1,0	0,8	2,0
Den Haag, Dienst OCW*	16,8	3,4	0,0	1,0	1,0	0,5	24,3	7,8	4,7	3,3	1,1	6,4
GGD West Holland	13,5	4,3	1,5	0,7	1,2	0,9	27,8	7,0	1,8	2,9	0,5	5,0
GGD Midden Holland	15,1	3,8	0,6	0,0	1,2	1,5	19,1	5,2	3,4	1,6	3,2	3,9
GGD Nieuwe Waterweg Noord	23,3	7,2	6,3	0,8	1,5	0,9	16,0	4,4	2,7	4,5	3,2	4,5
GGD Zuid-Holland Zuid	16,0	2,7	0,5	0,7	1,9	1,2	24,3	5,8	2,7	1,4	0,7	3,1
GGD Zuidhollandse Eilanden	15,8	4,5	1,6	0,0	0,4	0,0	16,1	5,4	1,8	1,2	1,7	3,5
GGD Zeeland	17,8	6,0	0,4	1,0	1,0	1,3	22,2	7,5	2,5	2,8	1,0	3,4
GGD West Brabant	15,6	2,8	1,0	0,6	0,5	1,0	19,2	6,7	1,5	2,7	0,9	3,4
GGD Hart voor Brabant	18,5	3,5	0,5	0,5	0,9	1,0	23,0	8,4	2,7	1,5	0,9	3,3
GGD Zuidoost Brabant	15,1	1,7	2,0	0,0	0,5	1,2	27,4	8,0	1,5	1,0	2,9	1,4
GGD Eindhoven	12,2	5,3	0,4	0,7	0,7	0,4	22,6	4,9	3,0	2,2	3,5	3,4
GGD Noord- en Midden Limburg	16,7	5,1	1,5	0,3	0,2	1,0	22,6	6,7	1,0	2,2	1,7	3,6
GGD Oostelijk Zuid Limburg	18,9	4,7	3,0	0,5	0,3	0,6	17,3	11,0	2,2	2,9	2,1	3,3
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	13,7	5,5	0,0	1,7	1,5	1,2	21,4	11,9	1,7	1,2	3,7	4,1
GGD Westelijke Mijnstreek	14,4	5,9	0,0	1,1	0,6	0,9	15,2	5,0	4,0	2,0	4,0	4,9
Totaal	16,4	4,0	1,1	0,5	0,9	0,9	21,4	8,3	2,2	2,2	1,9	3,8

* N < 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

Tabel 16 Moeite hebben met uitvoeren van 1 of meer ADL-activiteiten voor mannen en vrouwen ouder dan 55 jaar 1998-2001; gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000

GGD

	N	Mannen	N	Vrouwen
GGD Groningen	129	5,3	152	17,4
GGD Drenthe (Emmen) *	32	4,5	25	40,2
GGD-regio IJssel Vecht	73	5,4	84	17,6
GGD-regio Twente	139	6,4	142	14,9
GGD Stedendriehoek	115	3,8	128	16,3
GGD Noordwest-Veluwe * &
GGD-regio Achterhoek	85	7,5	85	9,3
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	120	4,9	115	20,9
GGD Rivierenland	33	10,4	30	13,1
GGD Nijmegen	49	6,5	66	7,4
GGD Flevoland	32	0,0	57	14,3
GGD Eemland	58	9,8	62	11,5
GG&GD Utrecht	41	20,6	29	15,1
GGD Midden Nederland	80	8,1	103	9,9
GGD Kop van Noord Holland	34	9,0	25	11,6
GGD Westfriesland	30	0,0	35	11,9
GGD Noord Kennemerland	47	6,4	54	22,0
Hulpverleningsdienst Kennemerland	93	11,2	97	11,0
GGD Zaanstreek Waterland *	14	6,4	19	5,1
GG&GD Amsterdam	99	10,9	103	17,9
GGD Amstelland de Meerlanden	45	3,4	44	11,4
GGD Gooi en Vechtstreek	50	4,5	43	7,7
GGD Zuid-Holland Noord	93	6,3	89	15,7
Den Haag, Dienst OCW *	30	2,4	37	24,6
GGD West Holland	57	6,9	61	21,1
GGD Midden Holland	40	3,7	54	12,8
GGD Nieuwe Waterweg Noord	35	8,5	39	19,6
GGD Zuid-Holland Zuid	94	8,7	78	25,6
GGD Zuidhollandse Eilanden	48	1,9	44	9,2
GGD Zeeland	84	10,5	74	10,2
GGD West Brabant	142	6,7	141	21,9
GGD Hart voor Brabant	204	8,7	210	13,2
GGD Zuidoost Brabant	68	8,4	65	10,5
GGD Eindhoven	49	1,5	61	19,6
GGD Noord- en Midden Limburg	124	5,8	109	9,0
GGD Oostelijk Zuid Limburg	69	9,8	86	21,2
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	47	15,8	52	26,8
GGD Westelijke Mijnstreek	31	19,8	51	15,9
Totaal	2613	7,2	2749	15,6

* N < 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

& GGD is medio 2000 gestart

Tabel 17 Beperkingen in gewrichtsfunctietest voor mannen en vrouwen 1998-2001; gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000

GGD	N	Man (%)						Vrouw (%)					
		onderste extremititeit			bovenste extremititeit			onderste extremititeit			bovenste extremititeit		
		matig	ernstig	matig	ernstig	matig	ernstig	matig	ernstig	matig	ernstig	matig	ernstig
GGD Groningen	125	7,2	2,1	1,8	0,5	3,2	0,5	8,3	4,6	1,5	0,9	2,9	0,3
GGD Drenthe (Emmen)	37	4,5	1,7	6,7	2,0	4,8	2,0	7,5	0,0	3,4	0,0	2,4	0,0
GGD-regio IJssel Vecht	85	1,9	0,9	0,9	0,0	2,6	0,0	1,8	1,1	1,0	0,7	0,5	0,0
GGD-regio Twente	135	2,3	1,5	0,6	0,6	0,9	0,4	3,0	1,7	1,0	0,3	0,7	0,0
GGD Stedendriehoek	149	1,7	0,9	1,4	0,0	0,9	0,0	2,3	1,6	1,7	0,8	0,3	0,8
GGD Noordwest-Veluwe	16	4,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,5	2,3	2,3	0,0	2,3	0,0
GGD-regio Achterhoek	101	5,3	2,6	4,0	2,1	5,7	1,5	7,6	3,0	3,8	0,8	1,9	0,8
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	95	1,1	1,0	1,1	0,3	6,1	1,1	3,4	2,3	1,1	0,4	1,7	0,3
GGD Rivierenland	35	0,8	2,9	0,0	0,0	1,3	0,0	3,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
GGD Nijmegen	39	3,8	0,4	0,0	0,0	0,4	0,0	4,9	1,4	1,0	0,0	0,4	0,0
GGD Flevoland	58	7,2	0,4	2,6	0,9	2,2	0,0	6,0	3,5	2,2	1,6	4,4	0,0
GGD Eemland	64	0,7	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0	1,1	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0
GG&GD Utrecht	32	2,5	1,7	0,0	0,0	0,6	0,0	4,2	0,0	2,0	0,0	2,2	0,0
GGD Midden Nederland	154	4,0	0,2	1,2	0,0	0,7	0,7	2,8	1,0	1,5	0,0	0,4	0,0
GGD Kop van Noord Holland	35	1,2	1,8	3,9	0,0	1,8	0,0	6,0	2,5	1,4	0,0	1,0	0,0
GGD Westfriesland	41	2,7	1,5	0,0	0,0	3,7	1,0	6,0	2,5	1,4	0,0	1,0	0,0
GGD Noord Kennemerland	56	2,7	0,5	2,4	0,0	1,0	0,0	4,1	2,2	0,0	0,6	1,4	0,0
Hulpverleningsdienst Kennemerland	113	5,6	1,8	0,9	0,6	1,3	0,6	5,0	3,5	0,5	0,0	0,5	0,0
GGD Zaanstreek Waterland	9	4,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	4,2	0,0	0,0	0,0	3,6	0,0
GG&GD Amsterdam	114	0,0	0,7	0,0	0,0	0,7	0,5	2,2	0,7	1,2	0,5	2,0	0,0
GGD Amstelland de Meerlanden	51	1,5	0,0	1,1	0,0	1,0	0,0	1,6	1,4	1,5	0,0	0,8	0,0
GGD Gooi en Vechtstreek	49	3,1	0,6	2,4	0,0	0,8	1,2	3,4	1,0	0,7	0,0	1,3	0,8
GGD Zuid-Holland Noord	76	1,0	1,0	1,1	0,7	1,8	0,5	2,3	1,3	0,4	0,0	0,4	0,0
Den Haag, Dienst OCW	37	7,1	2,5	1,9	0,0	7,7	0,0	2,9	4,1	1,6	0,0	4,9	1,1
GGD West Holland	49	6,6	1,4	1,6	0,0	5,3	0,0	6,3	1,1	3,7	0,0	1,3	0,0
GGD Midden Holland	59	7,2	0,6	3,4	0,6	1,8	1,3	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
GGD Nieuwe Waterweg Noord	30	1,9	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	4,3	0,0	0,0	1,5	0,0	1,5
GGD Zuid-Holland Zuid	95	1,6	0,9	0,7	0,7	1,9	0,0	2,7	1,2	0,5	0,0	1,0	0,7
GGD Zuidhollandse Eilanden	57	3,3	0,5	1,2	0,0	0,0	0,0	5,3	1,1	0,8	1,1	0,0	0,6
GGD Zeeland	58	1,9	0,9	0,0	0,0	0,5	0,0	3,3	2,1	0,0	0,0	1,6	0,0
GGD West Brabant	188	4,2	2,2	3,0	1,1	5,7	0,5	3,6	2,2	1,8	0,3	1,9	0,3
GGD Hart voor Brabant	186	3,2	2,2	1,7	0,2	3,4	0,0	4,3	1,5	1,6	0,0	2,1	0,3
GGD Zuidoost Brabant	65	0,8	0,5	1,5	0,8	0,8	0,0	4,9	0,0	2,8	0,0	1,5	0,0
GGD Eindhoven	54	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,9	4,0	1,5	0,0	2,2	0,0
GGD Noord- en Midden Limburg	58	1,8	0,0	0,9	0,0	1,3	0,0	2,2	0,5	0,3	1,3	2,2	0,5
GGD Oostelijk Zuid Limburg	49	4,3	0,0	3,6	0,9	1,8	0,9	4,7	3,1	3,8	1,4	4,7	0,0
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	54	3,3	0,5	3,7	0,0	0,7	0,0	6,5	3,0	4,2	0,0	5,4	0,0
GGD Westelijke Mijnstreek	29	1,3	1,3	2,6	0,0	2,8	0,0	6,3	1,3	2,2	0,0	1,1	0,0
Totaal	2737	3,0	1,1	1,5	0,4	2,2	0,3	4,1	1,8	1,5	0,4	1,7	0,2

Tabel 18a Chronische aandoeningen voor mannen 1998-2000; gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000

GGD	Astma	Neus- bijholte	Hart- kwaal	Dikke darm	Lever ziekte	Nier	Blaas	Suiker- ziekte	Rug- ziekte	Gewrichts ontsteking	Andere chronische reuma	Epilepsie	Duizelig- heid	Migraine	Kanker
GGD Groningen	11,9	8,8	3,8	1,7	0,7	0,7	0,9	1,9	7,2	1,4	0,6	1,4	1,8	4,0	1,9
GGD Drenthe (Emmen)*	4,7	5,6	4,6	0,0	0,0	1,2	0,0	1,2	6,8	3,6	1,2	2,6	2,6	2,6	4,1
GGD-regio IJssel Vecht	3,6	5,4	2,5	0,7	0,0	0,0	0,0	0,4	6,6	1,4	0,0	0,7	0,0	5,2	0,3
GGD-regio Twente	8,9	8,2	2,0	2,3	0,0	0,5	0,0	3,4	9,3	1,7	0,0	1,9	1,3	4,3	1,0
GGD Stedendriehoek	11,3	9,4	3,9	2,0	0,8	1,4	0,3	4,2	10,1	0,7	0,7	0,8	0,3	4,5	1,0
GGD Noordwest-Veluwe *	0,0	10,1	20,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
GGD-regio Achterhoek	7,1	8,1	3,6	1,5	0,0	0,0	1,4	3,3	13,0	1,8	1,9	0,8	0,0	0,8	1,2
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	8,1	4,6	1,8	1,6	0,0	0,0	0,0	1,6	6,4	3,9	2,7	0,6	0,6	3,6	0,9
GGD Rivierenland	0,0	3,5	3,6	2,2	1,1	0,0	1,8	1,7	13,9	1,8	1,8	2,0	1,3	1,3	0,0
GGD Nijmegen	7,8	9,5	4,2	0,0	0,0	1,5	0,0	0,7	12,4	0,5	0,4	1,8	1,8	6,1	2,5
GGD Flevoland	5,6	6,5	5,5	0,5	1,3	0,0	0,5	1,2	15,1	0,0	0,0	1,2	1,2	4,2	0,5
GGD Eemland	4,8	6,4	0,9	2,0	0,0	0,0	0,9	1,3	3,6	3,2	0,5	0,0	0,6	5,5	2,1
GG&GD Utrecht	7,2	19,9	1,8	1,7	0,0	0,0	0,0	2,9	3,8	1,7	1,7	0,0	0,0	6,3	1,8
GGD Midden Nederland	10,2	14,8	3,2	0,5	0,0	0,0	0,6	2,8	10,4	3,3	1,1	0,7	1,1	4,8	1,6
GGD Kop van Noord Holland	12,1	12,6	2,3	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	22,5	0,0	0,0	0,0	2,3	0,0	1,3
GGD Westfriesland	4,7	4,0	2,3	3,8	0,8	1,6	3,1	0,0	10,3	0,0	0,0	0,0	1,2	6,4	0,0
GGD Noord Kennemerland	10,0	10,3	1,4	0,6	0,0	0,0	0,0	0,8	14,4	0,6	1,4	1,2	2,1	5,9	0,8
Hulpverleningsdienst Kennemerland	7,5	10,8	2,7	0,0	1,3	0,0	0,4	0,4	11,3	1,6	1,6	0,0	1,2	3,7	0,5
GGD Zaanstreek Waterland *	0,0	25,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25,7	0,0
GG&GD Amsterdam	6,8	9,6	2,8	2,9	1,0	0,0	0,0	2,8	8,3	2,2	0,7	0,8	3,3	6,0	2,2
GGD Amstelland de Meerlanden	5,8	12,7	2,3	3,7	0,0	0,0	0,0	1,6	10,0	3,7	1,4	0,0	1,4	5,3	0,7
GGD Gooi en Vechtstreek	7,5	10,9	5,9	2,1	0,0	0,0	0,0	2,4	8,5	2,4	1,6	0,0	1,7	4,0	1,7
GGD Zuid-Holland Noord	4,1	8,9	1,0	1,6	0,0	0,0	0,0	1,5	5,1	1,8	1,0	0,0	0,4	3,4	1,0
Den Haag, Dienst OCW *	10,0	4,3	4,0	0,0	0,0	6,1	5,3	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	12,1	2,1
GGD West Holland	3,6	5,7	12,0	0,0	0,0	0,8	0,0	1,6	8,3	1,6	0,0	0,0	0,0	4,9	1,8
GGD Midden Holland	3,1	7,0	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7	6,7	0,0	0,0	0,7	1,3	5,1	0,0
GGD Nieuwe Waterweg Noord	11,5	6,2	2,3	6,1	1,0	0,0	1,8	5,8	11,5	0,8	2,0	0,0	3,5	5,7	0,0
GGD Zuid-Holland Zuid	5,7	8,1	2,1	2,0	2,3	0,9	0,0	0,9	9,7	3,3	1,0	0,0	1,5	2,6	2,9
GGD Zuidhollandse Eilanden	4,0	6,2	3,9	3,2	2,1	0,0	0,0	5,5	10,3	1,7	0,0	0,0	0,5	6,3	0,0
GGD Zeeland	4,3	10,2	3,1	2,1	0,0	0,6	0,5	2,1	8,6	3,8	0,0	1,6	0,7	4,3	1,6
GGD West Brabant	7,9	4,4	3,2	1,0	0,3	0,5	0,8	1,4	9,7	3,8	0,7	1,6	1,5	4,1	0,0
GGD Hart voor Brabant	7,4	5,1	3,2	1,0	0,4	0,2	0,2	1,6	7,8	3,0	1,4	0,0	1,0	3,9	1,2
GGD Zuidoost Brabant	7,0	2,7	2,9	1,1	1,1	0,0	1,4	2,5	10,5	4,7	5,0	0,0	2,4	2,5	2,9
GGD Eindhoven	6,0	6,3	5,6	1,6	0,0	0,0	1,3	2,9	10,9	3,4	0,6	0,0	3,5	5,6	2,2
GGD Noord- en Midden Limburg	5,2	11,1	1,6	3,3	0,0	1,3	0,5	1,3	11,3	1,5	0,5	0,0	1,6	4,3	1,2
GGD Oostelijk Zuid Limburg	5,0	5,2	6,8	0,9	2,8	0,6	0,0	4,5	14,3	2,1	0,9	0,0	0,6	5,2	1,3
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	8,4	17,6	4,2	5,3	2,4	0,0	0,0	2,7	14,1	4,4	0,0	0,0	0,8	4,2	2,4
GGD Westelijke Mijnstreek	9,4	23,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	12,3	2,7	0,0	0,0	4,7	9,8	0,0
Totaal	7,0	8,3	3,1	1,6	0,5	0,4	0,5	2,0	9,6	2,2	0,9	0,6	1,2	4,5	1,2

* N < 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

Tabel 18b Chronische aandoeningen voor vrouwen 1998-2000; gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000

GGD

	Astma	Neus- bijholte	Hart- kwaal	Dikke darm	Lever ziekte	Nier	Blaas	Suiker- ziekte	Rug	Gewrichts ontstekingschronische	Andere reuma	Epilepsie	Duizelig- heid	Migraine	Kanker
GGD Groningen	9,9	13,3	1,3	1,9	0,5	0,4	1,4	1,8	11,7	4,3	2,4	1,2	2,5	11,4	1,4
GGD Drenthe (Emmen) *	25,7	15,8	2,6	0,0	4,2	0,0	0,0	4,9	12,9	4,9	3,3	0,0	4,9	16,4	0,0
GGD-regio IJssel Vecht	10,9	10,9	2,7	3,1	0,4	0,0	0,6	1,8	9,6	3,7	1,5	0,8	2,5	11,0	3,9
GGD-regio Twente	7,9	10,5	1,4	3,8	0,0	1,6	3,7	2,0	8,8	2,6	2,0	0,7	4,1	11,7	1,8
GGD Stedendriehoek	9,2	15,6	1,3	1,2	0,0	0,6	2,3	2,3	12,0	1,6	2,1	0,5	1,0	14,2	0,0
GGD Noordwest-Veluwe *	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
GGD-regio Achterhoek	6,7	13,1	1,7	2,4	0,0	0,0	1,2	3,7	11,2	1,1	3,5	0,8	1,8	16,4	1,4
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	7,7	11,9	1,2	2,7	0,0	0,6	2,3	0,7	11,2	4,2	2,6	1,1	1,9	9,1	1,3
GGD Rivierland	13,0	12,8	2,3	0,0	0,0	1,2	1,7	4,8	10,1	4,3	1,5	0,0	1,1	10,6	0,0
GGD Nijmegen	4,9	10,0	3,2	2,4	0,0	0,7	0,0	3,1	11,8	1,8	0,0	0,0	0,5	8,1	0,7
GGD Flevoland	9,1	13,6	4,6	1,8	0,0	0,7	1,3	2,9	14,6	3,5	2,0	0,6	1,3	8,5	0,0
GGD Eemland	11,5	16,3	2,1	2,4	0,0	0,8	0,8	0,6	13,8	4,4	3,0	1,0	2,8	13,0	0,8
GG&GD Utrecht	6,6	20,0	1,1	1,7	1,1	0,0	5,2	1,4	7,9	4,1	1,0	0,0	5,3	11,5	1,8
GGD Midden Nederland	6,3	11,6	1,5	2,7	0,0	0,0	1,2	2,7	8,3	3,9	0,0	0,0	3,0	17,5	1,2
GGD Kop van Noord Holland	10,1	24,2	0,0	1,9	0,0	0,0	0,0	2,9	18,9	1,0	1,5	1,7	0,0	11,0	0,0
GGD Westfriesland	10,0	12,9	4,1	3,4	0,0	0,0	1,9	4,4	18,0	4,6	1,0	0,0	6,8	12,3	1,2
GGD Noord Kennemerland	3,5	10,7	1,9	3,0	0,6	0,0	3,1	2,6	16,5	2,0	3,2	0,9	1,2	12,0	0,9
Hulpverleningsdienst Kennemerland	7,9	11,4	1,8	2,3	0,0	0,8	3,2	1,5	11,2	1,9	1,0	0,0	1,7	9,7	1,7
GGD Zaanstreek Waterland *	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
GG&GD Amsterdam	9,6	14,4	2,6	2,1	0,5	0,5	2,9	3,2	16,9	4,8	1,4	2,4	2,3	15,1	0,5
GGD Amstelland de Meerlanden	8,3	4,6	1,0	4,0	0,0	0,0	3,3	1,0	10,0	0,9	1,5	1,5	1,0	4,6	0,0
GGD Gooi en Vechtstreek	11,3	6,1	0,8	4,0	1,5	0,8	0,9	1,2	13,0	0,9	0,9	1,2	2,5	7,1	0,0
GGD Zuid-Holland Noord	10,7	11,0	2,7	3,5	0,4	0,6	3,8	2,6	11,1	1,2	0,4	0,0	2,1	15,0	1,4
Den Haag, Dienst OCW *	5,4	13,1	0,0	2,9	0,0	0,0	0,0	2,7	7,2	0,0	0,0	0,0	0,0	10,9	2,5
GGD West Holland	8,8	12,6	0,8	0,8	0,0	0,0	0,8	0,8	16,2	3,1	0,0	1,0	2,2	13,4	0,0
GGD Midden Holland	2,8	11,8	0,0	4,7	0,0	0,0	1,6	1,9	8,0	3,0	0,9	0,0	0,8	6,4	0,9
GGD Nieuwe Waterweg Noord	2,3	8,9	1,6	3,9	0,0	2,0	5,7	1,6	4,9	3,2	0,0	0,0	0,0	9,2	3,7
GGD Zuid-Holland Zuid	12,9	11,8	1,4	3,2	0,0	0,0	4,4	1,9	14,7	2,2	0,7	0,9	2,5	21,9	1,2
GGD Zuidhollandse Eilanden	5,8	7,9	2,4	4,0	0,0	0,0	0,7	4,1	8,9	1,3	0,6	0,9	0,9	13,8	1,8
GGD Zeeland	8,2	12,6	1,7	1,3	0,5	0,5	2,9	2,6	8,6	9,1	3,1	0,0	3,0	9,8	0,7
GGD West Brabant	9,5	11,0	1,1	0,8	0,0	0,5	2,8	1,8	7,4	2,4	1,1	1,1	1,8	9,6	1,4
GGD Hart voor Brabant	9,5	13,9	1,2	4,5	0,0	0,3	1,8	1,9	9,4	3,3	2,0	0,0	1,5	9,0	0,9
GGD Zuidoost Brabant	10,1	13,0	1,0	0,0	0,0	0,0	3,5	2,0	17,0	3,1	0,0	0,0	3,0	12,7	0,0
GGD Eindhoven	12,4	6,6	1,5	3,3	0,8	0,0	1,5	4,1	7,8	4,6	3,9	0,0	3,8	15,5	1,2
GGD Noord- en Midden Limburg	5,2	11,3	0,4	0,3	0,0	0,0	1,4	1,2	9,0	4,0	1,3	0,9	2,4	10,0	1,3
GGD Oostelijk Zuid Limburg	11,7	13,8	4,1	0,8	0,0	1,3	3,4	0,0	17,2	5,0	3,6	0,0	2,7	12,5	2,3
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	6,8	11,3	1,1	0,0	1,6	1,6	5,5	2,2	7,4	3,8	4,1	1,4	4,0	21,6	0,0
GGD Westelijke Mijnstreek	7,7	13,9	2,7	2,7	1,1	0,0	1,1	1,1	19,1	8,8	0,0	1,6	3,3	15,8	1,6
Totaal	8,7	12,2	1,7	2,5	0,2	0,5	2,2	2,1	11,3	3,2	1,7	0,7	2,2	12,1	1,2

* N < 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

Tabel 19 Beperkingen in gehoor, gezichtsvermogen en mobiliteit (OECD) voor mannen en vrouwen; gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000

GGD	Mannen			Vrouwen		
	Gehoort	Gezicht	Mobiliteit	Gehoort	Gezicht	Mobiliteit
GGD Groningen	2,6	2,7	4,4	2,4	6,2	11,3
GGD Drenthe (Emmen)*	3,4	10,1	4,0	0,0	7,6	10,3
GGD-regio IJssel Vecht	2,0	0,4	1,1	2,6	2,3	10,7
GGD-regio Twente	1,7	1,7	2,9	1,9	4,0	10,8
GGD Stedendriehoek	1,9	3,7	3,5	1,6	5,3	7,5
GGD Noordwest-Veluwe*	10,1	0,0	10,1	0,0	0,0	0,0
GGD-regio Achterhoek	3,7	1,3	2,3	0,5	4,6	10,3
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	3,9	5,4	3,4	2,0	5,4	9,2
GGD Rivierland	2,0	0,0	1,1	1,0	5,6	6,7
GGD Nijmegen	3,2	1,6	2,6	0,0	6,3	8,1
GGD Flevoland	3,0	0,5	3,2	2,8	6,6	10,2
GGD Eemland	0,9	0,5	3,9	2,3	3,2	11,0
GG&GD Utrecht	1,8	2,0	1,8	0,0	6,6	11,1
GGD Midden Nederland	1,4	1,8	3,1	1,1	3,5	5,1
GGD Kop van Noord Holland	1,3	0,0	3,5	1,1	4,0	12,8
GGD Westfriesland	0,0	0,0	1,5	0,0	7,0	7,1
GGD Noord Kennemerland	2,1	3,2	3,8	2,2	6,1	12,2
Hulpverleningsdienst Kennemerland	3,8	2,1	3,4	3,3	4,5	8,8
GGD Zaanstreek Waterland*	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
GG&GD Amsterdam	0,6	2,3	5,3	2,3	5,1	12,0
GGD Amstelland de Meerlanden	4,4	3,9	0,9	2,5	4,7	9,1
GGD Gooi en Vechtstreek	3,5	4,5	3,3	0,0	1,3	11,0
GGD Zuid-Holland Noord	1,5	1,1	1,4	0,4	1,8	2,4
Den Haag, Dienst OCW*	0,0	0,0	0,0	0,0	7,9	10,1
GGD West Holland	0,0	6,4	6,8	3,3	3,1	9,8
GGD Midden Holland	1,3	3,0	3,7	3,3	4,3	8,7
GGD Nieuwe Waterweg Noord	4,0	2,5	8,1	2,1	3,6	11,0
GGD Zuid-Holland Zuid	1,5	3,7	4,1	2,7	3,9	5,5
GGD Zuidhollandse Eilanden	3,9	1,0	1,4	2,5	3,5	8,1
GGD Zeeland	2,0	1,0	5,9	3,1	3,5	10,5
GGD West Brabant	3,4	1,2	4,5	2,1	4,8	9,1
GGD Hart voor Brabant	3,5	4,8	4,4	2,8	4,5	9,6
GGD Zuidoost Brabant	6,0	3,6	8,2	2,8	2,4	5,9
GGD Eindhoven	4,3	2,3	2,9	2,8	3,7	11,9
GGD Noord- en Midden Limburg	3,9	4,4	3,9	2,8	3,9	6,9
GGD Oostelijk Zuid Limburg	3,5	5,9	5,4	2,1	2,6	21,0
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	6,6	10,7	7,1	3,1	7,7	8,1
GGD Westelijke Mijnstreek	1,7	0,9	4,4	1,6	9,1	13,4
Totaal	2,8	2,8	3,7	1,9	4,2	9,1

* N < 250 deelnemers en mogelijk niet representatief voor de regio

Tabel 20 Frequentie van lichamelijke klachten (VOEG-vragen) voor mannen en vrouwen 1998-2000;

gestandaardiseerd naar leeftijdsopbouw Nederlandse bevolking 2000

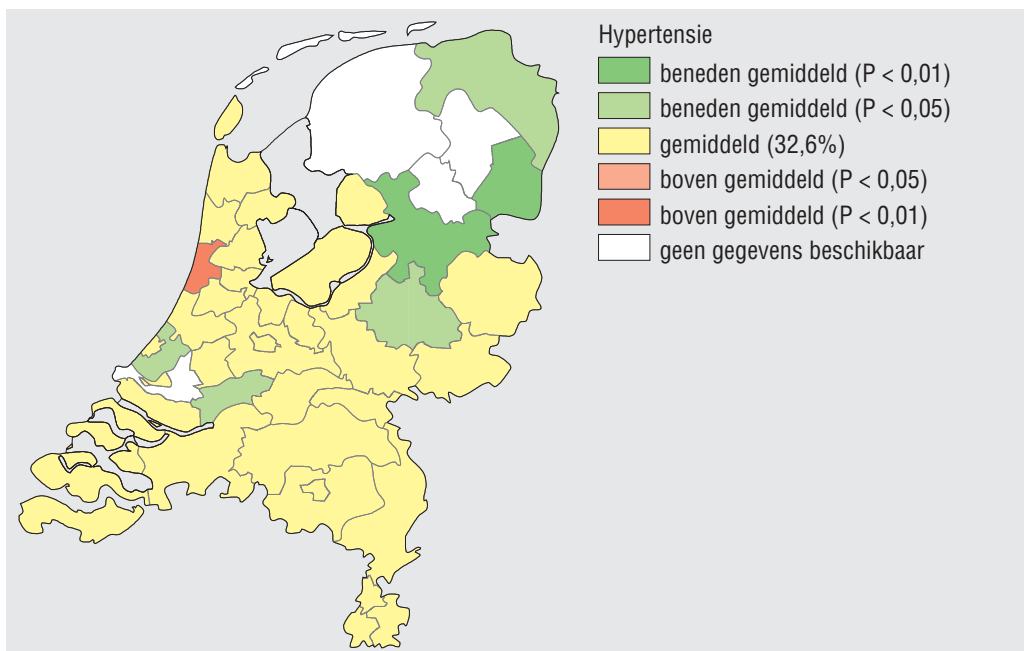
GGD	Mannen (%)				Vrouwen (%)			
	0	1-3	4-6	>=7	0	1-3	4-6	>=7
GGD Groningen	23,6	40,6	20,5	15,3	8,7	32,3	26,9	32,2
GGD Drenthe (Emmen)*	14,1	46,5	21,9	17,5	12,0	26,3	29,4	32,2
GGD-regio IJssel Vecht	17,2	42,9	23,2	16,7	16,5	34,1	20,4	29,0
GGD-regio Twente	20,1	45,1	18,8	16,0	12,8	29,8	30,6	26,8
GGD Stedendriehoek	20,6	42,5	20,9	16,0	8,7	35,2	28,6	27,5
GGD Noordwest-Veluwe*	15,5	36,2	0,0	48,3	0,0	0,0	0,0	0,0
GGD-regio Achterhoek	18,2	42,6	25,9	13,4	12,7	32,9	22,8	31,6
Hulpverleningsdienst Gelderland Midden	19,7	41,4	19,6	19,3	11,2	33,1	25,3	30,4
GGD Rivierenland	23,4	50,2	15,4	11,0	12,7	23,3	23,9	40,1
GGD Nijmegen	19,1	43,1	17,5	20,3	9,1	36,0	24,3	30,7
GGD Flevoland	23,1	39,5	16,8	20,6	10,9	38,8	18,2	32,2
GGD Eemland	19,7	38,8	23,5	18,0	4,7	34,4	26,3	34,7
GG&GD Utrecht	9,0	45,8	29,4	15,7	7,3	35,2	28,7	29,8
GGD Midden Nederland	13,6	42,3	23,1	19,1	12,7	33,5	23,6	30,2
GGD Kop van Noord Holland	17,9	29,1	24,9	28,1	13,9	33,0	19,7	33,4
GGD Westfriesland	13,6	44,1	27,0	15,3	14,9	22,1	20,5	42,6
GGD Noord Kennemerland	19,7	40,2	20,9	19,3	6,5	27,4	29,5	36,8
Hulpverleningsdienst Kennemerland	13,4	37,3	24,9	24,4	10,6	32,8	26,2	30,5
GGD Zaanstreek Waterland*	22,0	52,3	0,0	25,7	0,0	0,0	0,0	100,0
GG&GD Amsterdam	12,8	41,9	21,3	24,0	11,1	26,4	20,3	42,3
GGD Amstelland de Meerlanden	18,3	39,9	20,6	21,3	7,3	45,4	24,2	23,1
GGD Gooi en Vechtstreek	13,6	41,3	18,9	26,2	13,0	29,2	21,9	35,9
GGD Zuid-Holland Noord	20,2	45,0	19,9	14,9	9,4	30,3	29,6	30,7
Den Haag, Dienst OCW*	28,4	31,1	17,7	22,8	5,2	37,5	22,4	35,0
GGD West Holland	23,4	36,7	22,3	17,6	11,0	28,8	23,9	36,3
GGD Midden Holland	15,4	48,1	25,6	10,9	12,7	42,8	21,2	23,2
GGD Nieuwe Waterweg Noord	22,4	38,4	20,3	18,9	5,7	22,8	37,1	34,5
GGD Zuid-Holland Zuid	21,5	37,8	18,9	21,8	7,2	33,0	26,4	33,4
GGD Zuidhollandse Eilanden	15,2	40,1	18,2	26,5	5,4	37,7	26,7	30,3
GGD Zeeland	15,8	41,4	20,7	22,1	10,1	41,0	19,2	29,8
GGD West Brabant	23,6	40,2	21,1	15,1	9,5	32,2	28,4	29,8
GGD Hart voor Brabant	19,4	44,6	18,7	17,3	10,3	35,1	24,1	30,5
GGD Zuidoost Brabant	20,9	39,3	21,8	18,0	16,0	29,3	27,0	28,6
GGD Eindhoven	21,1	38,7	19,2	21,0	9,9	37,0	25,2	27,9
GGD Noord- en Midden Limburg	18,7	37,5	23,7	20,1	11,6	31,8	30,0	26,6
GGD Oostelijk Zuid Limburg	11,2	31,1	28,0	29,7	9,9	24,9	20,4	44,8
GGD Zuidelijk Zuid Limburg	11,9	39,8	22,6	25,7	4,2	33,1	24,1	39,7
GGD Westelijke Mijnstreek	23,8	31,6	25,6	19,1	7,8	25,1	19,9	47,2
Totaal	18,6	41,1	21,4	18,9	10,3	32,6	25,2	31,9

Erratum rapport nr 260854005; 12 mei 2004

Risicofactoren En GezondheidsEvaluatie Nederlandse Bevolking, een Onderzoek Op GGD'en; Vier jaar Regenboogproject, resultaten op GGD niveau.

Pagina 24: Regel 4: “Het percentage mannen met overgewicht is hoger op basis van gemeten gegevens dan gerapporteerde gegevens (11% versus 8%”. Dit moet zijn: “Het percentage mannen met **ernstig** overgewicht is hoger op basis van gemeten gegevens dan gerapporteerde gegevens (11% versus 8%)”

pagina 25: In figuur 5 staat een plaatje van het gebruik van alcoholhoudende dranken in plaats van ‘Hypertensie’.
Hieronder het juiste figuur.

Figuur 5 Hypertensie per GGD-regio, gestandaardiseerd naar leeftijd Regenbproject 1998-2001

Pagina 50, 53, 54, 55, 56, 62 gestandaardiseerd moet zijn gestandaardiseerd.